

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra občanského práva

**REORGANIZACE
JAKO SANAČNÍ FORMA ŘEŠENÍ ÚPADKU**

Diplomová práce

Helena Hodačová

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Tomáš Pohl

Praha, březen 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených

V Praze dne 22. března 2011

Helena Hodačová

OBSAH:

1.	ÚVOD.....	1
2.	HISTORICKÝ VÝVOJ PŘEDMĚTNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	4
3.	ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ A JEJICH VÝZNAM.....	6
4.	ÚPADEK.....	8
4.1	Zákonná definice úpadku a jeho formy.....	8
4.2	Platební neschopnost.....	9
4.3	Předlužení.....	11
4.4	Hrozící úpadek.....	12
5.	NÁVRH NA ZÁHAJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	13
5.1	Insolvenční návrh.....	13
5.1.1	Náležitosti insolvenčního návrhu v případě insolvenčního návrhu podaného dlužníkem.....	13
5.1.2	Náležitosti insolvenčního návrhu v případě insolvenčního návrhu podaného věřitelem.....	14
5.2	Účinky spjaté s podáním insolvenčního návrhu	14
5.3	Rozhodnutí insolvenčního soudu o insolvenčním návrhu.....	16
5.4	Náležitosti rozhodnutí o úpadku je-li zjištěn úpadek dlužníka anebo dlužníku hrozí úpadek.....	18
5.5	Odpovědnost navrhovatele za neoprávněné podání insolvenčního návrhu.....	19
6.	PROCESNÍ SUBJEKTY.....	20
6.1	Rozlišení mezi procesními subjekty a účastníky insolvenčního řízení.....	20
6.2	Pravomoc a příslušnost insolvenčního soudu.....	20
6.3	Postavení dlužníka.....	21
6.4	Postavení věřitelů a jejich rozdělení do skupin v insolvenčním řízení.....	21
6.5	Orgány věřitelů.....	22
6.5.1	Schůze věřitelů.....	22
6.5.2	Věřitelský výbor.....	23
6.5.3	Zástupce věřitelů.....	25
6.6	Postavení a pravomoci insolvenčního správce.....	25
6.6.1	Obecná charakteristika postavení insolvenčního správce.....	25

6.6.2	Předběžný insolvenční správce.....	27
7.	MORATORIUM.....	27
8.	MAJETKOVÁ PODSTATA.....	29
8.1	Vymezení pojmu majetkové podstaty.....	29
8.2	Zjištění a soupis majetkové podstaty.....	31
8.3	Nakládání s majetkovou podstatou.....	32
9.	POHLEDÁVKA VĚŘITELE A JEJÍ UPLATNĚNÍ.....	33
9.1	Druhy pohledávek.....	34
9.1.1	Pohledávky za podstatou a jim na roveň postavené.....	34
9.1.2	Pohledávky nepřednostní.....	35
9.1.3	Pohledávky zajištěných věřitelů.....	35
9.1.4	Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení.....	36
9.2	Přihlášení pohledávky věřitele do insolvenčního řízení a náležitosti přihlášky...	36
9.3	Odpovědnost za správnost přihlášené pohledávky.....	37
9.4	Přezkumné jednání.....	38
9.4.1	Význam a předmět přezkumného jednání.....	39
9.4.2	Právo popírat přihlášené pohledávky.....	39
10.	JEDNOTLIVÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU.....	41
10.1	Sanační způsoby řešení úpadku.....	42
10.2	Likvidační způsoby řešení úpadku.....	42
11.	ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE.....	43
11.1	Charakteristika podnikatelské činnosti dlužníka.....	43
11.2	Insolvenční řízení.....	43
11.3	Příčiny úpadku.....	44
11.4	Plnění na základě reorganizačního plánu.....	44
11.5	Pravděpodobné uspokojení věřitelů v konkursu.....	45
11.6	Hospodářská situace družstva dnes.....	45
12.	REORGANIZACE.....	46
12.1	Legální definice.....	47
12.2	Obecné předpoklady přípustnosti.....	48
12.3	Rozšíření předpokladů přípustnosti.....	50
12.4	Návrh na řešení úpadku podniku formou reorganizace.....	53
12.5	Zpráva o hospodářské situaci dlužníka.....	55

12.6	Úvěrové financování.....	57
12.7	Správa a provoz dlužníkovy podniku před a po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.....	60
12.7.1	Osoba s dispozičními oprávněními.....	61
12.7.2	Dispoziční oprávnění v době do nabytí účinnosti reorganizačního plánu.....	61
12.7.3	Dispoziční oprávnění v době po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.....	62
12.8	Povolení reorganizace.....	63
12.8.1	Konsensuální reorganizace.....	64
12.8.2	Nekonsensuální reorganizace.....	66
13.	REORGANIZAČNÍ PLÁN.....	66
13.1	Oprávnění sestavit reorganizační plán.....	67
13.2	Obsah reorganizačního plánu.....	67
13.3	Zpráva o reorganizačním plánu.....	70
13.4	Skupiny věřitelů v reorganizaci.....	71
13.4.1	Rozdělení věřitelů do skupin a kriteria jejich rozdělení.....	71
13.4.2	Zajištěný věřitel.....	74
13.4.3	Obecní věřitelé.....	76
13.4.4	Společníci a členové dlužníka.....	77
13.4.5	Věřitelé s pohledávkou nedotčenou reorganizačním plánem.....	77
13.5	Projednání a přijetí reorganizačního plánu.....	77
13.5.1	Reorganizace schválená všemi skupinami věřitelů.....	79
13.5.2	Reorganizace neschválená všemi skupinami věřitelů.....	81
13.5.3	Odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu.....	83
13.6	Změna reorganizačního plánu překládaného ke schválení.....	83
13.7	Zamítnutí reorganizačního plánu.....	84
13.8	Účinky schváleného reorganizačního plánu.....	84
13.9	Správa a vedení podniku a plnění závazků dlužníka podle reorganizačního plánu.....	88
13.10	Dohled nad plněním reorganizačního plánu.....	89
13.11	Změny reorganizačního plánu.....	91
14.	ZPŮSOBY REORGANIZACE.....	92

14.1	Restrukturalizace pohledávek věřitelů.....	93
14.2	Prodej celé majetkové podstaty nebo její části.....	93
14.3	Zvýšení základního kapitálu a převedení dluhu na obchodní podíly.....	94
14.4	Převod majetku na novou společnost.....	94
15.	UKONČENÍ REORGANIZAČNÍHO ŘÍZENÍ.....	95
15.1	Splnění reorganizačního plánu.....	95
15.2	Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu.....	96
15.3	Zrušení reorganizačního plánu s přeměnou reorganizačního řízení na konkursní.....	97
16.	DŮVODU NÍZKÉHO POČTU REORGANIZACÍ V ČESKÉ REPUBLICCE.....	99
17.	ZÁVĚR.....	101
18.	SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY, ROZHODNUTÍ SOUDŮ, PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, JUDIKATURY A ODBORNÝCH ČLÁNKŮ.....	104
+	SUMMARY IN ENGLISH.....	109
+	KLÍČOVÁ SLOVA DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	111
+	PŘÍLOHA – Reorganizační plán ZEMĚDĚLSKÉHO OBCHODNÍHO DRUŽSTVA MIROTICE (ve zjednodušené verzi bez příloh).....	112

1. ÚVOD:

Dne 1. ledna 2008 vstoupila na území České republiky v účinnost nová úprava řešení úpadku právnických a fyzických osob, obsažená v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (v tomto textu také jako „InsZ“, který nahradil dosavadní zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, jež ve své podobě plně nereagoval na jiné právní a ekonomické podmínky, než jaké byly při jeho tvoření v devadesátých letech nově vznikajícího státu. Jejím cílem je plně reflektovat potřeby a možnosti volného tržního systému, který se v průběhu posledních dvou desetiletí na našem území vyvinul. Oproti původnímu zákonu o konkurzu a vyrovnání, se insolvenční zákon snaží poskytnout komplexní systém nástrojů k řešení současného úpadkového práva skrze rychlé, efektivní, transparentní a předvídatelné insolvenční řízení, které mohou věřitelé úspěšně a značně ovlivňovat. Dále se snaží více motivovat dlužníka k zodpovědnému a včasnému řešení svého úpadku anebo k odvrácení hrozícího úpadku a nabízí možnost sanačních řešení tam, kde lze očekávat, že takové řešení bude efektivní a perspektivní pro dlužníka samotného, jakož i jeho věřitele. Potřeba nové pružnější úpravy se zejména projevila v rámci důsledků globální ekonomické krize, jež naplno vypukla v roce 2007 a jejíž důsledky stále trvají a tvrdě dopadají na podnikatelské prostředí. Na níže uvedené tabulce je možné vypočítat celosvětový trend vzrůstajícího počtu insolvenčních návrhů podaných podnikatelskými subjekty ve vybraných zemích, který kulminoval v roce 2009:¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Belgie	7.617	7.678	8.476	9.382	9.620
Česká Republika	2.913	4.250	2.913	4.570	4.852
Dánsko	1.987	2.401	3.709	5.710	6.460
Finsko	2.285	2.254	2.612	3.275	2.870
Irsko	304	363	773	1.406	1.525
Nizozemí	5.941	4.602	4.635	8.040	7.340
Německo	34.040	29.150	29.580	32.930	32.100
Rakousko	6.854	6.362	6.500	7.076	6.657
Slovensko	2150	2100	582	900	830
Rusko	n/a	n/a	n/a	15.473	16.600
Řecko	532	524	359	355	355
Španělsko	853	880	2.528	4.984	4.770
Švédsko	5.243	5.791	6.298	7.892	7.510

¹ zdrojem – tiskové zprávy společnosti Creditreform s.r.o., společnosti provádějící pravidelné analýzy o insolvenčních řízeních v Evropě a České republice, dostupné na webovém portále [creditreform.cz](http://www.abiworld.org/AM/AMTemplate.cfm?Section=Home&TEMPLATE=/CM/ContentDisplay.cfm&CONTENTID=63164) a dále zdrojem webový portál American Bankruptcy Institutu dostupný na <http://www.abiworld.org/AM/AMTemplate.cfm?Section=Home&TEMPLATE=/CM/ContentDisplay.cfm&CONTENTID=63164>

USA	19.655	28.322	43.546	60.837	56.382
Velká Británie	13.686	12.893	16.268	19.908	17.690

Cílem mé práce není komparace nové a původní právní úpravy řešení úpadku. Proto se ve své práci této problematice nebudu věnovat. Nicméně je nutné zdůraznit, že zákon o konkurzu a vyrovnání řešil zejména malé a střední podnikatele v úpadku, kterým byly nabídnuty pouze dvě formy řešení jejich úpadku a tím je konkurz a vyrovnání. Naproti tomu insolvenční zákon umožňuje řešit úpadek dlužníka nejen cestou zmíněného konkursu, ale nabízí i formou reorganizace, oddlužení a zvláštních způsobů v případě úpadku finančních institucí; přičemž zvolený způsob bude zvolen zpravidla tak, aby směřoval k uspokojení věřitelů dlužníka v co nejvyšší možné míře.

V rámci této práce se pokusím popsat a vysvětlit nově zavedený způsob řešení úpadku – reorganizaci, nejen z pohledu právního, ale též ekonomického a tržního. Účelem reorganizace je zachování provozní činnosti takových podniků, u kterých je jejich hodnota jako celku vyšší než součet hodnot jednotlivých aktiv a tudíž by likvidační způsob řešení úpadku nebyl v celkovém celospolečenském důsledku natolik efektivní a ve výsledku pro všechny věřitele, jako právě reorganizace.

Důležité je si uvědomit, že volba konkrétního způsobu řešení úpadku nezávisí pouze na liteře insolvenčního zákona, ale též právě i na aktuální a předpokládané makroekonomické situaci v České republice, motivaci a důslednosti dlužníka a ochotě některých věřitelů připravit se o možnost rychlého uspokojení svých nároků výměnou za jejich postupné poměrné uspokojování a částečného vzdání se svých nároků. Je důležité si uvědomit, že reorganizace dlužníka není nároková záležitost, ale je to výsledek většinou dlouhodobějšího a intenzivního vyjednávání mezi dlužníkem a jeho věřiteli, a mezi věřiteli navzájem, s tím, že cílem těchto jednání je vytvoření absolutní důvěry a ochoty mezi všemi zúčastněnými stranami. Pro úspěšné povolení a splnění reorganizace je dále nutné mít na straně dlužníka přístup ke zdroji finančních prostředků, jež mu pomohou toto krizové období ustát. Právě kombinace těchto skutečností je úskalím případného reorganizačního řízení a zřejmě z těchto důvodů počet navržených a povolených reorganizací nebude nijak výrazně stoupat.

Diplomová práce je rozdělena celkem do sedmnácti kapitol textu, přičemž každá kapitola je dále dělena do několika hlavních bodů. Na začátku práce se stručně dotknu historického

vývoje právní úpravy řešící úpadek subjektů na území České republiky a Evropské Unie. Dále se prostřednictvím zásady insolvenčního řešení dostanu ke klíčovému pojmu celého insolvenčního práva – úpadku. Následovně se budu věnovat nástrojům a institutům insolvenčního řízení, které je nutné vysvětlit pro úplné pochopení insolvenčního řízení a tím právě i reorganizace samotné, jíž je věnována druhá, stěžejní část mé práce. Reorganizaci budu popisovat nejen z pohledu právního, ale pokusím se zohlednit i ekonomické vlivy na chování, postavení a možností dlužníka a věřitelů. Celá jedenáctá kapitola stručně popisuje insolvenčního řízení **OBCHODNÍHO ZEMĚDĚLSKÉHO DRUŽSTVA MIROTICE**, kterému se jako jednomu z mála úpadců podařilo úspěšně realizovat svou reorganizaci podle insolvenčního zákona. Hlavním pilířem tohoto sanačního způsobu je reorganizační plán, na jehož základě je reorganizace prováděna, a právě jemu a jeho účinkům na dotčené osob budu věnovat velkou část své pozornosti. Předposlední kapitola bude věnována ukončení reorganizačního řízení. V závěrečné kapitole se pokusím o celkové shrnutí a osobní zhodnocení současné úpravy. Některé problematické body insolvenčního zákona, jimiž se v této práci budu zabývat, porovnáám se slovenskou právní úpravou² nebo upozorním na aktuální názor odborné veřejnosti.

Některé významné aspekty insolvenční úpravy budu ve své práci demonstrovat na praktických příkladech společnosti Oděvní podnik, a.s., IČ: 255 32 774, se sídlem Prostějov, Za Drahou 4239/2, PSČ 797 04, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně, oddíl B, vložka 2675 (dále též jako „OP Prostějov“). Insolvenční řízení bylo zahájeno doručením návrhu na zahájení insolvenčního řízení Krajskému soudu v Brně dne 18.ledna 2010.³ Účinky zahájení insolvenčního řízení nastaly dne 18.1.2010 ve 14:22 hod. Na základě rozhodnutí Krajského soudu v Brně bylo 25. ledna 2010 rozhodnuto o úpadku dlužníka.⁴

Další otázky také vysvětlím na aktuální situaci společnosti SAZKA, a.s., IČ: 471 16 307, se sídlem Praha 9, K Žižkovu č.p. 851, PSČ 190 93, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, vložka 1855 (dále jen jako „SAZKA, a.s.“). Insolvenční

² zákon č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii, dále jen jako „ZKR“, který nabyl účinnosti dne 01.01. 2006

³ vyhláška Krajského soudu v Brně č.j. KSBR 39 INS 398/2010-A-2 ze dne 18.1.2010 dostupná v insolvenčním rejstříku na webovém portále justice.cz

⁴ usnesení Krajského soudu v Brně č.j. KSBR 39 INS 398/2010-A-51 ze dne 25.1.2010 dostupné v insolvenčním rejstříku na webovém portále justice.cz

řízení bylo zahájeno doručením návrhu na zahájení insolvenčního řízení Městskému soudu v Praze dne 17. ledna 2011. K dnešnímu dni nebylo o úpadku společnosti rozhodnuto.⁵

Příklad úspěšně provedené a řádně skončené reorganizace podrobněji rozvedu na společnosti ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE, IČ: 00112518, se sídlem Mirovice, Školní 281, PSC 398 01, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Českých Budějovicích, oddíl DrXXXXII, vložka 2298 (dále jen „jako Družstvo Mirovice“). Insolvenční řízení bylo zahájeno vyhláškou Krajského soudu dne 3. března 2008.⁶ O úpadku dlužníka bylo rozhodnuto ke dni 24. červenci 2008 a reorganizace dlužníka byla povolena k 15. říjnu 2008.⁷

Mezi velmi zajímavé praktické příklady patří případy úpadců KORFIL, a.s., KORDÁRNA, a.s., Papírny Vltavský Mlýn, a.s., a jiné. Bohužel v tomto textu není pro jejich komplikovanost a obsáhlost dostatečný prostor, abych se jim mohla dostatečně věnovat a není to ani sledovaný účel mé diplomové práce.

Tato práce se zabývá řešením úpadku osob podle české právní úpravy v komparaci se slovenskou právní úpravou, a to podle právního stavu obou úprav ke dni 20.03.2011.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ PŘEDMĚTNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY:

První právní předpisy regulující úpadkové právo se na území českých zemí objevily v průběhu 17. století v důsledku propuknutí cenové revoluce, jež zapříčinila rapidní vzrůst zadlužení šlechty a vyvrcholila faktickým bankrotem českých zemí, který byl vyhlášen na základě patentu ze dne 28.12.1623.

⁵ vyhláška Městského soudu v Praze č.j. MSPH 60 INS 628/2011-A-2 ze dne 17. ledna 2011 dostupná v insolvenčním rejstříku na webovém portále justice.cz

⁶ vyhláška Krajského soudu v Českých Budějovicích č.j. KSCB 27 INS 787/2008-A-4 ze dne 3.3.2008 dostupná v insolvenčním rejstříku na webovém portále justice.cz

⁷ usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č.j. KSCB 27 INS 787/2008-A-32 ze dne 24.7.2008 a usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č.j. KSCB 27 INS 787/2008-B-15 z 15.10.2008, dostupná v insolvenčním rejstříku na webovém portále justice.cz

Po této zlomové události bylo úpadkové právo postupně rozvíjeno výkladem a praxí soudů, až byl nakonec přijat tzv. Josefínský konkursní řád z roku 1781, jež byl doplněn i o zákon upravující vyrovnání roku 1862. Následným vývojem 19. století a v duchu průmyslové revoluce a modernizace celé společnosti byl v druhé polovině devatenáctého století vydán zákon č. 1/1869 ř.z., konkursní řád, který plně nahradil předchozí úpravu. Konkursní řád z roku 1869 byl nahrazen císařským nařízením č. 337/1914 ř.z., jež na československém území platilo do roku 1931, kdy bylo nahrazeno novým konkursním řádem v podobě zákona č. 64/1931 Sb. V padesátých letech ovšem politika sociálně plánového hospodářství vedla k naprostému zániku potřeby upravit úpadkové právo a jediná právní regulace byla obsažena v zákoně č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, jež upravovala institut tzv. exekuční likvidace. Na základě exekuční likvidace mělo dojít k prodeji veškerého dlužníkovy majetku, nicméně k využití tohoto institutu v prakticky nedocházelo. V socialistickém období došlo k téměř naprosté likvidaci soukromého vlastnictví nahrazením obecným vlastnictvím celé společnosti, státu, proto nebyla potřeba řešit úpadek osob. Tato potřeba se začala opětovně rozvíjet až po roku 1989, kdy obrat ze socialistického plánovaného hospodářství k volnému tržnímu systému vyvolal potřebu opět řešit otázku úpadku fyzických a zejména právnických osob.⁸

Řešením byl zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, s účinností od 1.října 1991, který vycházel z prvorepublikového pojetí řešení úpadku zákona č. 64/1931 Sb. Zákon o konkurzu a vyrovnání sice navrátil do českého právu klasické konkursní řízení, na druhou stranu nerefletoval změněné ekonomické podmínky volného tržního systému 90. let., natož dnešní doby. Primárně byl zaměřen na úpadek malých a středních podnikatelů, nikoli velkých obchodních společností anebo spotřebitelů, jejichž úpadek se mohl řešit buď konkursem anebo vyrovnáním. Situace všech dlužníků byla bezvysledně řešena stejným způsobem a to ve většině případech likvidačním konkursem, bez ohledu na ekonomické postavení a možnosti, které se dlužníkovi nabízeli.

Po dlouhodobých debatách byl nakonec přijat zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, s účinností ke dni 1.1.2007, jehož hlavním cílem je poměrné uspokojení věřitelů za současného zohlednění dlužníkovy postavení a tím i umožnění nelikvidačních způsobů u dlužníka, u kterého je to z ekonomického hlediska vhodné. Jak se v uplynulých letech tento

⁸ informační webový portál Wikipedia – odkaz dostupný na adrese:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Insolven%C4%8Dn%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD#Historie_insolven.C4.8Dn.C3.ADch_.C5.99.C3.ADzen.C3.AD_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch

zákon osvědčil anebo naplnil svá očekávání bude v některých aspektech demonstrováno i v této práci.

3. ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ A JEJICH VÝZNAM

Zásady insolvenčního řízení jsou přímo inkorporovány a vyjádřeny v úvodní části v ust. § 5 insolvenčního zákona a jejich hlavním úkolem je zajistit, aby došlo k naplnění hlavního účelu celého insolvenčního řízení, tj. co nejrychlejšímu uspořádání majetkových vztahů dlužníka k jeho věřitelům v případě dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku za současného poměrného uspokojení všech dlužníkových věřitelů při realizaci nejvhodnějšího způsobu řešení úpadku. Jejich význam je dán zejména při provádění určitých právních úkonů, jimiž je insolvenční řízení odchylováno od standardně předepsaných kroků a postupů v řízení a jejich význam je dán především tím, že citelně omezují princip smluvní volnosti. Na jejich základě je v kterémkoli okamžiku insolvenčního řízení možné posoudit, zda prováděný úkon svým obsahem a povahou odpovídá insolvenční úpravě.⁹ Zásady tedy poslouží jako hlavní interpretační nástroj při výkladu jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona a dále ve vztahu k aplikaci dalších právních předpisů, vůči kterým vystupuje insolvenční zákon jakožto zvláštní úprava, tj. *lex specialis*. Stručně řečeno, z jejich obsahu je patrné, že insolvenční řízení významně posiluje úlohu věřitelů dlužníka a spravedlivé uspokojení jejich nároků je primárním cílem insolvenčního řízení.

Primární zásadou vyjádřenou v ust. § 5 písm. a) je požadavek, aby insolvenční řízení bylo vedeno tak, aby žádný z jeho účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedobrovolně zvýhodněn tzv. *princip pari passu*, za současné splnění podmínky toho, aby se zároveň dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.¹⁰ Předmětná zásada vyjadřuje silné postavení věřitelů v insolvenčním řízení, jehož cílem má být právě co nejvyšší uspokojení jejich nároků za dlužníkem, přičemž při respektování skutečnosti, že na insolvenčním řízení se podílí více než jeden věřitel za dlužníkem. Jedním z rysů insolvenčního řízení je mnohost věřitelů dlužníka představující *pluralitu* různorodých nároků vůči dlužníkovi. Proto je nutné, aby tito věřitelé byli uspokojeni spravedlivě, poměrně a

⁹ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 10

¹⁰ Důvodová zpráva ze dne 21.09.2005, k návrhu insolvenčního zákona, k ust. § 5

maximálně efektivně, tj. co nejrychleji za vynaložení minimálních celkových nákladů na průběh řízení. Z tohoto důvodu byly zavedeny relativně krátké zákonné lhůty, v rámci nichž, musí být učiněny konkrétní právní úkony. Příkladem lze zmínit zavedení dvouhodinové lhůty poskytnuté insolvenčnímu soudu pro zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčního řízení od okamžiku podání insolvenčního návrhu na věcně příslušný insolvenční soud. Přičemž *princip pari passu* se následně promítá v celé konstrukci uspokojování zejména nezajištěných věřitelů s pohledávkami vzniklými před zahájením insolvenčního řízení. V silném pojetí tato zásada znamená všichni takoví věřitelé jsou poměrně uspokojeni v rámci redistribuce majetku, který je jim vyčleněn po uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou, jim na roveň postavených a zajištěných věřitelů. K povaze těchto pohledávek se podrobněji vyjádřím níže v této práci. Naopak ve slabším pojetí *principu pari passu* jsou takoví věřitelé uspokojeni na základě klasifikace jejich pohledávky, jež tyto věřitele dále dělí do různých tříd (příkladem se jedná o pohledávky zaměstnanců a pohledávky obecných věřitelů).¹¹ Lze říci, že české právo se přiklonilo k slabšímu pojetí této zásady, neboť některým obecným věřitelům přiznává silnější postavení tím, že mají status pohledávky postavené na roveň pohledávce za majetkovou podstatou podle výčtu v ust. § 169 InsZ.

Cílem další zásady, uvedené v ust. § 5 písm. b), je zajištění rovných možností věřitelů stejného anebo obdobného postavení a v teorii se označuje pojmem tzv. *par conditio creditorum*. V jejím důsledku proto nemůže dojít k situaci, že by v rámci insolvenčního řízení mohla být přiznána shodná práva věřitelům, kteří jsou nestejném postavení. Na druhou stranu, jsou v důsledku principu poměrného uspokojení věřitelů, jejichž pohledávky mají podle mimo insolvenčního práva stejné pořadí, takoví věřitelé silně motivováni se insolvenčnímu řízení vyhnout a dosáhnout úplného a jistého uspokojení celé své pohledávky. Nástrojem, který má tyto motivace věřitelů eliminovat je institut neúčinnosti právních úkonů a s ním související odpůrčí žaloba, o nichž bude pojednáno dále v tomto textu. Typicky se toto pravidlo uplatňuje u postavení zajištěných věřitelů, věřitelů s pohledávkou za majetkovou podstatou anebo jim naroveň postavené pohledávky. S touto zásadou přímo souvisí i zásada stanovená v ust. § 5 písm. c), která je klíčová zejména pro zajištěné věřitele, podle níž nemůže být na svých právech omezen věřitel, který je nabyt před zahájením insolvenčního řízení v dobré víře.

¹¹ FINCH Vanessa, *Corporate Insolvency Law, Perspectives and principles*, 2. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 2009, str. 599

Poslední zásada podle ust. § 5 písm. d) direktivně zakazuje věřitelům jednání, jež by vedlo k individuálnímu uspokojení jejich nároků mimo insolvenční řízení. Jinými slovy je kladen důraz na to, aby nedocházelo k poškození zájmů ostatních věřitelů dlužníka a dále k porušení účelu a cílů insolvenčního řízení samotného.

Primárním významem uvedených zásad je koordinace celého řízení tak, aby došlo ke spravedlivému a co nejrychlejšímu a nejefektivnějšímu uspokojení věřitelů dlužníka. Výsostné právo přednostního postavení zásad insolvenčního řízení by ovšem nemělo zasahovat do základních práv účastníků. Například, požadavek na rychlost řízení se odráží v insolvenčním zákoně konstrukcí poměrně krátkých lhůt k uplatnění práv a splnění povinností všech účastníků. Příkladem lze uvést dvouhodinovou lhůtu poskytnutou insolvenčnímu soudu pro zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčního řízení poté, kdy mu byl doručen návrh na zahájení řízení, nebo třiceti denní lhůtu, prekluzivního charakteru, pro přihlášení pohledávek věřitelů. V komplikovaných případech se mi lhůty stanovené InsZ jeví jako poměrně krátké. Například, pokud by věřitel nestihnul přihlásit včas svou pohledávku, v rámci daného řízení by již nemohl svou pohledávku uplatnit, ačkoli to nemá za následek zánik pohledávky. Podle mého názoru, by měl být insolvenční soud nadán diskreční pravomocí akceptovat i pozdě učiněné úkony pro zachování vyšších právních hodnot, jakými jsou právní jistota a ochrana individuálního práva. Dále se mi jeví problematické, že zásady insolvenčního zákona mají za každou cenu chránit kolektivní práva, tj. práva více věřitelů, před právem každého individuálního věřitele. Konkrétně ve vztahu k zásadě rychlosti řízení, by podle mého názoru, InsZ zákon měl pamatovat na určité situace, kdy subjekt práva z objektivní příčiny nemůže uplatnit své právo v mezích stanovené lhůty.

4. ÚPADEK:

4.1 Zákonná definice a formy úpadku:

Pojem úpadku je definován v ust. § 3 insolvenčního zákona. Rozlišovány dvě základní formy úpadku, platební neschopnost na straně jedné a předlužení na straně druhé. Tyto dvě formy zná též slovenská úprava. Společným znakem obou forem je objektivní podmínka existence mnohosti věřitelů, která musí být dána ke dni rozhodování soudu o úpadku. Není-li tento zákonný předpoklad splněn ke dni rozhodnutí o úpadku, bude insolvenční návrh na zahájení

řízení zamítnut. V případě věřitelského návrhu to znamená, že věřitel se může uspokojení své pohledávky domoci jen cestou klasického soudního řízení formou soudního výkonu rozhodnutí či exekuce. Pluralita věřitelů může být též dosažena rozdělením původně jediné pohledávky nebo postoupením jedné z více pohledávek věřitel. Insolvenční zákon ovšem stanoví určité omezení, jež má předejít evidentně šikanóznímu a účelovému jednání ze strany věřitelů. Za dalšího známého věřitele dlužníka v případě podaného věřitelského návrhu lze pokládat jen takového věřitele, jenž nabyl jednu z pohledávek nebo její část od insolvenčního navrhovatele v době delší než 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu.¹² Insolvenční zákon tím de facto umožňuje účelové rozdělení pohledávky a vytvoření předpokladu mnohosti věřitelů, který je nezbytný pro naplnění definice úpadku. Lhůta šesti měsíců není dostatečným limitem pro účelová jednání zainteresovaných osob, které mají nekalý úmysl dosáhnout zahájení insolvenčního řízení proti určitému subjektu. V konečném důsledku, tak může být plně účelově zahájeno insolvenční řízení proti subjektu, který sice formálně splňuje podmínky existence úpadku, jež bylo ovšem dosaženo účelovým dělením jedné pohledávky, ale materiálně tak tomu není. Insolvenční zákon by neměl připouštět, aby k takovému jednání docházelo. Je na zákonodárci, zda uvedenou defektní možnost ze zákona odstraní anebo nikoli.

4.2 Platební neschopnost:

Platební neschopností se rozumí takový stav dlužníka, kdy má více jak jednoho věřitele a vůči nim peněžité závazky déle jak 30 dnů po splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Lhůta 30 dnů po lhůtě splatnosti určitě vymezuje dobu, po jejímž uplynutí je splněna podmínka časového intervalu, kdy již lze uvažovat o úpadku dlužníka. Nicméně, insolvenční zákon umožňuje dlužníku prokázat, že ke vzniku jeho platební neschopnosti došlo v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době tří měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků; jak je stanoveno v ust. § 143 odst. 3 InsZ.¹³ Tato forma úpadku postihuje všechny subjekty, bez ohledu na to, zda se jedná o podnikatele anebo nepodnikatele.

¹² KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 6

¹³ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 167

Slovenská úprava platební neschopnost vymezuje úpadek formou platební neschopnosti tehdy, pokud dlužník má alespoň dva věřitele, vůči kterým není schopný hradit více jako jeden peněžité závazek 30 dnů po lhůtě splatnosti. Zároveň za jednu pohledávku se věřitele se považují všechny peněžité závazky patřící jednomu věřiteli v době 90 dnů před vyhlášením konkurzu. Slovenský zákon proto nepovažuje za tolik přísný jako český. Podle mého názoru je z hlediska určité právní jistoty a zamezení ryze účelového jednání věřitelů česká úprava vhodnější a vstřícnější vůči dlužníkovi.

Insolvenční zákon přitom stanoví tři vyvratitelné domněnky, na jejichž základě lze usuzovat, že se jedná platební neschopnost dlužníka. Jednou z těchto situací je stav, kdy dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků. Přičemž insolvenční zákon již dále nerozvádí pojem *podstatné části* peněžitých závazků. Pod pojem podstatné části peněžitých závazků je možno zahrnout rozsah peněžitých závazků dlužníka, kdy se v rámci běžné platební morálky nejedná o lehce pozorovatelný exces v rozsahu provádění plateb. Insolvenční zákon tak přejal úpravu, která na našem území existovala již před druhou světovou válkou. Pod tento pojem je možno zahrnout takový objem peněžitých závazků, které překračují výši jedné poloviny všech splatných závazků dlužníka.¹⁴ Druhou vyvratitelnou domněnkou je situace, kdy dlužník neplní své peněžité závazky po dobu delší jako tři měsíce, přičemž tato domněnka doplňuje lhůtu 30 dnů, kdy dlužník neplní své peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, jež je jedním z obecných znaků platební neschopnosti. S tím souvisí skutečnost, že při zahájení insolvenčního řízení ze strany věřitele stačí, když tento věřitel prokáže existenci pohledávky vůči dlužníkovi splatné déle jako tři měsíce a platební neschopnost dlužníka není nutné samu o sobě prokazovat. Třetí situace nastává tehdy, pokud se věřitel nemůže domoci uspokojení svých nároků ze splatných peněžitých pohledávek za dlužníkem výkonem rozhodnutí anebo exekucí. V praxi to pro věřitele znamená, že v případě neúspěšného pokusu o soudní výkon rozhodnutí či provedení exekuce, je věřiteli ulehčeno od břemene důkazního při iniciaci insolvenčního řízení, když se v takové situaci platební neschopnost dlužníka předpokládá. V poslední řadě insolvenční zákon stanoví domněnku existence platební neschopnosti dlužníka, pokud nebyl schopen předložit seznamy uvedené v ust. § 104 odst. 1 InsZ, k čemuž byl na základě výzvy insolvenčního soudu povinen. Mezi tyto seznamy patří seznam dlužníkovy majetku, seznam jeho závazků s uvedením jeho věřitelů a seznam dlužníkových zaměstnanců. Insolvenční soud může

¹⁴ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 169

dlužníkovi uložit předložení těchto seznamů i v případě návrhu věřitele a pokud se jedná o návrh založený na základě vykonatelné pohledávky, tak bude tyto seznamy vyžadovat bezvýjimečně.

4.3 Předlužení:

O druhou formu úpadku, předlužení, se jedná tehdy, pokud právnická anebo fyzická osoba – podnikatel má více věřitelů a zároveň souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Rozhodným měřítkem je souhrn veškerých závazků dlužníka – pasiv – a to i těch nesplatných, v poměru vůči jeho celkovému majetku – aktivům. To znamená, že tato forma úpadku bude v úvahu u těch subjektů, kteří vedou účetnictví. Z této premisy vyplývá, že povětšinou se tedy bude jednat o dlužnické návrhy a nikoli o věřitelské, neboť věřitelé nemívají k účetnictví dlužníka přístup a tak ani nemohou úpadek v této formě prokázat. Podmínkami pro existenci úpadku ve formě předlužení je jednak opět mnohost věřitelů a dále skutečnost, že celkový součet dlužnickových závazků je vyšší jako hodnota jeho majetku. Zejména druhá podmínka existence předlužení může být pro dlužníka znevýhodňující i zvýhodňující v tom ohledu, že pro zjištění úpadku v této formě je podstatný poměr mezi souhrnem všech závazků (nejen nesplatných) vůči jeho aktivům, nikoli jen splatných závazků. Takto nastavené kritérium podmínky úpadku ve formě předlužení může naplnit každý zadlužený podnikatel, aniž by míra jeho zadlužení vyžadovala řešení podle insolvenčního zákona. Při stanovení hodnoty majetku dlužníka se přihlíží k další správě majetku a případně k provozování jeho podniku, lze-li to důvodně předpokládat. V tomto bodě bude významné ocenění hodnoty dlužníkovy majetku na základě znaleckého posudku. Předpokládám, že v některých případech bude ocenění problematické, neboť za majetek se nepovažují pouze nemovitosti a běžné movité věci, ale též i vlastnická práva k nehmotnému majetku, například autorská práva, patenty, licence. Myslím, že zvláště při této formě předlužení je účelem insolvenčního zákona motivovat dlužníka k podání insolvenčního návrhu ve vztahu k obecné povinnosti dlužníka podat na sebe návrh na zahájení insolvenčního řízení. K tomu se vyjádřil i Vrchní soud v Praze takto: (...) *není smyslem insolvenčního zákona vytváření podmínek pro zánik nefunkčních společností (...) Smyslu insolvenčního zákona neodpovídá řešit dlužníkovu situaci v insolvenčním řízení tam, kde jedinými dlužníkovými pasivy jsou toliko jeho závazky přímo související s likvidací společnosti (...)*. Vrchní soud definoval opravdový účel insolvenčního řízení, kterým je poměrné uspokojení věřitelů dlužníka při řešení jeho úpadku nejvíce

celospolečensky efektivním způsobem. Insolvenční řízení vedené ohledně společnosti v likvidaci by ztěžilo takový účel naplňovalo.¹⁵

V případě slovenské úpravy předlužení může tato forma existovat pouze u subjektů, jež mají za povinnost vést účetnictví, též je požadována pluralita věřitelů, ale třetí podmínku ohledně poměru pasiv k aktivům stanoví odlišně a to tak, že požaduje, aby hodnota závazků převyšovala hodnotu majetku dlužníka.¹⁶

4.4 Hrozící úpadek:

Je nezbytné, abych se zmínila o hrozícím úpadku. O hrozící úpadek se jedná tehdy, je kdy s ohledem na všechny okolnosti bude možné důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Tímto je dána dlužníkovi možnost řešit své ekonomické problémy ještě dříve, než nastane úpadek samotný. Se zahájením insolvenčního řízení se totiž pojí jeden velmi důležitý účinek a tím je tzv. zákonné moratorium, které zabraňuje věřitelům dlužníka uspokojit svoje pohledávky vůči dlužníkovi individuální cestou. To pro dlužníka znamená určitou ochranu před věřiteli, pokud tuto cestu řešení svých důvodných ekonomických problémů zvolí, jak dále vysvětlím. Dlužník tím může například předejít hrozbě a devastujícímu jednání věřitelů, kteří by na základě informací o určité insolventnosti dlužníka mohli požadovat uhrazení svých pohledávek najednou a to by mohlo vést k opravdu likvidačním dopadům vůči dlužníkovi. Na druhou stranu je otázkou, jak se má hrozící úpadek dlužníka posuzovat, když insolvenční zákon sám konkrétnější kritéria anebo postup nestanoví. Tudíž se tak může jednat nejen o nástroj ochraňující dlužníka v dobré víře, ale také o nástroj pro dlužníka se zlým úmyslem, jelikož v případě zneužívajícího jednání dlužníka nevisí nad dlužníkem žádná hrozba v podobě odpovědnosti za škodu anebo jinou újmu vzniklou v souvislosti neoprávněného a zneužívajícího insolvenčního návrhu. Návrh na zahájení insolvenčního řízení pro hrozící úpadek může podat výlučně dlužník

¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. června 2009, spis. zn. KSHK 42 INS 423/2000, 1 VSHP 105/2009-A

¹⁶ Viz. ust. § 3 odst. 3 zákona č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii

5. NÁVRH NA ZÁHAJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ:

5.1 Insolvenční návrh:

Insolvenční řízení může být iniciováno pouze na návrh a to buď dlužníka samotného nebo věřitele, s tím, že v případě každého z nich to má zejména dopad na obsahové náležitosti návrhu a mimo jiné i například na obsah majetkové podstaty. Obecně musí každý insolvenční návrh splňovat obecné náležitosti podání ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, skutečnosti dokládající existenci úpadku dlužníka (hrozícího úpadku) a dále musí být formulováno, čeho se navrhovatel domáhá a návrh musí být opatřen úředně ověřeným podpisem oprávněné osoby. V opačném případě takový návrh insolvenční soud bez dalšího odmítne. Insolvenční návrh a jeho listinné přílohy musí být podány v počtu vyhotovení tak, aby každý, jemuž se doručuje insolvenční návrh, obdržel po jednom kuse stejnopisu. Každopádně, pro navrhovatele bude těžké určit, kolik účastníků řízení bude. Plně by stačilo podat insolvenční návrh dvojmo. V případě dlužnického návrhu je stanoveno, že se nikomu nedoručuje, naopak v případě věřitelského návrh se doručuje dlužníkovi.

5.1.1 Náležitosti insolvenčního návrhu v případě insolvenčního návrhu podaného dlužníkem:

K návrhu dlužníka je nutné připojit seznamy závazků, majetku a zaměstnanců, jejichž obsah je přesně stanoven, dále listiny osvědčující existenci jeho úpadku, případně hrozícího úpadku. Také je možné, aby byl insolvenční návrh spojen s návrhem na povolení reorganizace a to nejen ze strany dlužníka.

Dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, likvidátor ale i zákonný zástupce, mají obecnou povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení. Přičemž, podá-li návrh jen jeden člen kolektivního statutárního orgánu, zkoumá insolvenční soud stanovisko k případné existenci úpadku ostatních členů statutárního orgánu před rozhodnutím o úpadku. Proto by nejlépe pro urychlení celého řízení měli návrh podepsat všichni členové statutárního orgánu. Povinnost podat insolvenční návrh je splněna, když povinný subjekt ze zákona učiní odpovídající podání k věcně příslušnému soudu bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl anebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o úpadku. Povinnost není splněna, pokud byl návrh podán, ale odmítnut anebo bylo insolvenční řízení zastaveno. V opačném

případě vzniká v neprospěch takové osoby objektivní odpovědnost za škodu a jinou majetkovou újmu, které se může za určitých předpokladů zprostit a nebyla by vznikla, kdyby insolvenční řízení bylo zahájeno. Škodou se rozumí rozdíl mezi výší pohledávky věřitelem přihlášeného insolvenčního řízení a zjištěné v průběhu přezkumného jednání a mezi výší pohledávky, kterou by věřitel na základě proběhnutého insolvenčního řízení nakonec obdržel. Případnou žalobu na náhradu vzniklé škody je nutné podat u obecného soudu po skončení insolvenčního řízení, neboť až tehdy je známa skutečná výše škody.

Další obsahové náležitosti návrhu a požadované přílohy budou lišit podle toho, zda se jedná o podnikatelský nebo nepodnikatelský subjekt, zda se tedy bude zjišťovat existence platební neschopnosti anebo předlužení.

5.1.2 Náležitosti insolvenčního návrhu v případě insolvenčního návrhu podaného věřitelem:

Věřitelský návrh musí splňovat nejen obecné požadavky podání, obsahovat skutečnosti osvědčující aktivní legitimaci k podání insolvenčnímu návrhu proti konkrétnímu dlužníkovi, tj. existenci splatné pohledávky za dlužníkem, ale věřitel v něm označit osobu navrhovatele, dlužníka, osobu nejméně jednoho dalšího věřitele a důkazy, o něž opírá tvrzení existence úpadku dlužníka. Bude-li návrh vadný, insolvenční soud jej bez dalšího odmítne. Navíc věřitel musí k insolvenčnímu návrhu připojit přihlášku své pohledávky a to v zákonem předepsané formě v podobě formuláře, který je mimo jiné veřejně dostupný na webovém portálu www.justice.cz, příslušným provádějícím předpisem je vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Pokud věřitel k návrhu nepřipojí požadované přílohy, insolvenční soud jej vyzve k jejich doplnění ve lhůtě maximálně dlouhé sedm dnů. Nestane-li se tak, bude insolvenční návrh bez dalšího odmítnut.

5.2 Účinky spjaté s podáním insolvenčního návrhu:

Se zahájením insolvenčního řízení je spojena řada významných právních účinků. Jejich smyslem je vytvoření nejen ochranného prostoru pro dlužníka před nepředvídatelnou a neusměrněnou reakcí věřitelů na informaci o úpadku dlužníka, ale též i vytvoření podmínek pro následné spravedlivé uspokojení všech dlužníkových věřitelů v rámci jednoho

komplexního insolvenčního řízení, jež vylučuje individuální postup jednotlivých věřitelů. Účinky trvají až do skončení insolvenčního řízení a pouze v případě reorganizace do schválení reorganizačního plánu, pokud není insolvenčním zákonem určeno jinak. Účinky insolvenčního řízení jsou mimo jiné i základním hybatelem celého vyjednávacího procesu mezi dlužníkem a jeho věřiteli předcházejícího insolvenčnímu řízení.

Právní účinky nastávají okamžikem zahájení insolvenčního řízení, tj. okamžikem (rokem, dnem, hodinou a minutou) zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, jež je veřejně přístupným rejstříkem spravovaným Ministerstvem spravedlnosti ČR a též i vyvěšením na příslušné úřední desce insolvenčního soudu. V teorii se tyto právní účinky nazývají též tzv. automatické (zákonné) moratorium, jež nastává automaticky se zahájením insolvenčního řízení oproti institutu moratoria, jež upravuje insolvenční zákon a insolvenční soud jej může na návrh povolit.

Podstatou zákonného moratoria je, že jsou suspendována práva věřitelů na individuální uspokojení svých pohledávek za dlužníkem a jiných práv dotýkající se majetkové podstaty, za jejich současného nahrazení kolektivním uspokojením všech věřitelů účastnících se insolvenčního řízení. Zákonné moratorium je chápán jako základní účinek realizace a implementace dvou základních funkcí úpadkového práva, tj. dosažení spravedlivého uspokojení závazků věřitelů existujících vedle sebe a nově začátku dlužníka sledujícího poctivý záměr.¹⁷

Věřitel může uplatnit svou pohledávku v zásadě jen přihláškou pohledávky a to od chvíle, kdy se věřitel o zahájení insolvenčního řízení dozvěděl. Účinky mají vysoce protektivní charakter pro dlužníka, ale pro některé jeho věřitele mohou znamenat jisté znevýhodnění a může dojít i k jejich zneužití. Lhůty k uplatnění práv, která lze v insolvenčním řízení uplatnit přihláškou pohledávky, po jeho zahájení nezačínají nebo dále neběží.¹⁸ Ustanovení InsZ tak chrání před promlčením nebo zánikem nároků věřitelů vůči dlužníkovi.

Dalším významným účinkem je, že není možné zřídit anebo uplatnit právo na uspokojení ze zajištění týkajícího se majetku zahrnutého do majetkové podstaty. Smyslem je zamezení krácení majetkové podstaty.

¹⁷ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 244

¹⁸ Viz. § 109 odst. 3 InsZ.

V neposlední řadě se zahájením insolvenčního řízení omezují práva dlužníka disponovat se svým majetkem a majetkem třetích osob nacházejícím se v majetkové podstatě. Insolvenční zákon zakazuje dlužníkovi činit takové úkony, které by vedly k podstatné změně skladby, využití či určení majetkové podstaty, nebo k jejímu nikoli zanedbatelnému zmenšení. Pokud by takové právní úkony byly učiněny, nebude dotčena jejich platnost, ale budou neúčinné. Za tímto účelem je věřitelům poskytnut nástroj v podobě odporovatelnosti, jíž se neúčinnosti shora uvedených právních úkonů lze domáhat. Věřitelé budou silně motivováni vyhnout se násilnému kolektivnímu uspokojení v insolvenčním řízení, kde nemá jisté stoprocentní uspokojení své pohledávky a i kdyby měl, většinou by ke složitosti celého insolvenčního řízení nebylo tak rychlé. Odporovatelnost neplatných nebo neúčinných právních úkonů učiněných před zahájením insolvenčního řízení, je institut sledující zejména ochranu práv věřitelů a rozsahu majetkové podstaty. Je-li vyslovena neúčinnost právního úkonu, je takový úkon nadále platný, ale hledí se na něj tak, že účinky mezi účastníky nikdy nenastaly. V případě neplatného právního úkonu jeho právní účinky vůbec nenastávají, jelikož takový právní úkon nebyl učiněn. Uvedenou ochrannou funkci zajišťuje po zahájení insolvenčního řízení již zmíněný institut zákonného moratoria. Ačkoli jsou dlužníková dispoziční oprávnění k majetkové podstatě omezena, neznamená to, že úplně. Dlužníkovi zůstávají stále ta dispoziční práva, která spadají pod obvyklé úkony při provozu podniku, odvrácení hrozící škody, placení výživného a jiné. Po zahájení insolvenčního řízení také je možné pouze nařídít výkon soudního rozhodnutí majetku náležejícího do majetkové podstaty, nikoli jej provést.

Dlužníka lze v jeho dispozičních oprávnění ještě více omezit a to na základě předběžného opatření uloženého insolvenčním soudem, které nemusí být účinné jen proti dlužníkovi, ale též i jeho dlužníkům. Předběžným opatřením může být přikázáno osobám majícím závazky vůči dlužníkovi, aby plnění ze závazků poskytli insolvenčnímu správci na místo dlužníkovi. Pokud by tak neučinily, byly by stále povinny svůj závazek splnit, jelikož jejich plnění dlužníkovi by nebylo považované za splnění závazku.

5.3 Rozhodnutí insolvenčního soudu o insolvenčním návrhu:

V případě, že nejsou dány podmínky pro odmítnutí insolvenčního návrhu, zastavení již probíhajícího insolvenčního řízení, či nebyl-li insolvenční návrh vzat zpět, insolvenční soud návrh projedná. V rámci projednání insolvenční soud bude zkoumat, zda je osvědčen úpadek.

Ohledně povinnosti navrhovatele uvést v insolvenčním návrhu údaje osvědčující úpadek dlužníka anebo je hrozící úpadek se vyjádřil Nejvyšší, takto: (...) *Povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrh jako přílohu (...).*¹⁹

Průběh projednání insolvenčního návrhu závisí na tom, zda se je podán dlužníkem nebo věřitelem. V případě dlužnického návrhu nebude potřeba nařizovat jednání ve většině případech. Relevantní pro rozhodnutí soudu bude, zda byly skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka uvedeny a prokázány přílohami k insolvenčnímu návrhu. Pokud budou tvrzené skutečnosti v rozporu s údaji obsaženými v přílohách anebo jedna z osob oprávněných jednat za dlužníka s tímto podáním nesouhlasí, bude nezbytné nařídít jednání. Bude-li se jednat o věřitelský návrh, tak jednání bude zpravidla vždy nařízeno. Pokud nebude insolvenčnímu návrhu nikdo odporovat, případně s ním bude vyjádřen ze strany dlužníka souhlas, nebude nutné jednání nařizovat.

Insolvenční soud vydá rozhodnutí o zjištění úpadku dlužníka, v případě, že jej nezamítnul pro nedostatek majetku, jelikož v těchto případech by insolvenční řízení nevedlo k ekonomicky efektivnímu řešení.

Insolvenční zákon stanoví projednávajícímu insolvenčnímu soudu lhůtu v maximální výši deseti dnů od podání insolvenčního návrhu, během které musí být bez zbytečného odkladu učiněny všechny úkony směřující k rozhodnutí ve věci samé. Tato lhůta je prodloužena o pět dnů v případech, kdy se jedná o insolvenční návrh osoby odlišné od dlužníka a jemuž oprávněný subjekt neodporoval, souhlasil s ním anebo se vzdal práva účasti na projednání, a o návrhu lze rozhodnout na základě předložených listinných důkazů. V případě, že bylo vyhlášeno moratorium, neuplynou tyto lhůty dříve než uplynutím deseti dnů od jeho zániku. V těchto relativně krátkých lhůtách se odráží jedna ze zásad insolvenčního řízení, požadavek na jeho rychlost.

Proti rozhodnutí o úpadku je přípustné odvolání, které je umožněno učinit pouze dlužníkovi v případě věřitelského návrhu, na základě něhož dlužník může namítat jen neosvědčení

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.02.2009, spis. zn. KSBR 31 INS 1583/2008, 29 NSČR 7/2008 – A

úpadku či existenci překážky bránící rozhodnutí o úpadku. Dlužníkovi není umožněno namítat v odvolání zaplacení pohledávek, které zaplatil po vydání rozhodnutí o úpadku.

Rozhodnutí o úpadku je vydáno samostatně, pokud jej není možné spojit s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Za určitých podmínek jsou obě rozhodnutí spojena vždy, v závislosti na objektivních podmínkách a konkrétního způsobu řešení, jež v dané situaci připadá v úvahu. Insolvenční soud vždy spojí rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o prohlášení konkursu, pokud je dlužník osoba, u níž je vyloučena reorganizace nebo oddlužení. Tento postup insolvenčního soudu je stanoven obligatorně. Dále je možné oboje rozhodnutí spojit i v případě řešení úpadku reorganizací a to tzv. předjednané reorganizace, kdy je spolu s insolvenčním návrhem předložen insolvenčnímu soudu i zpracovaný reorganizační plán, jež byl přijat všemi skupinami věřitelů. O této problematice bude ještě pojednáno dále v mé práci.

Pokud nejsou splněny předpoklady pro spojení obou rozhodnutí, budou vydána samostatně. Po vydání rozhodnutí o úpadku je povinen insolvenční soud rozhodnout o způsobu jeho řešení ve lhůtě tří měsíců po rozhodnutí o úpadku, nikoli však před skončením schůze věřitelů, jež byla svolána na základě rozhodnutí o úpadku. Tento postup je stanoven proto, že účelem první schůze věřitelů je právě kvalifikovaným způsobem přijetí společného rozhodnutí o nejvhodnějším způsobu řešení úpadku formou usnesení, kterým je pak insolvenční soud vázán.

5.4 Náležitosti rozhodnutí o úpadku je-li zjištěn úpadek dlužníka anebo dlužníku hrozí úpadek:

Pokud byl zjištěn úpadek dlužníka, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku, jehož nezbytné obsahové náležitosti jsou přesně vyjmenovány v insolvenčním zákoně. Konkrétně se jedná se o výrok o zjištění úpadku a ustanovení insolvenčního správce, údaj o okamžiku vzniku účinků insolvenčního řízení, výzvu věřitelům a lhůtu k přihlášení svých pohledávek, výzvu osobám zavázaným dlužníkovi, aby plnili svoje závazky insolvenčnímu správci, výzvu věřitelům, aby neprodleně insolvenčnímu správci sdělili svá zajišťovací práva, dále je určeno místo a termín schůze věřitelů a přezkumného jednání, povinnost dlužníka sestavit a odevzdat insolvenčnímu soudu seznamy svého majetku a závazků s uvedením všech věřitelů a také jsou označeny hromadné sdělovací prostředky, v nichž bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí. Rozhodnutí o úpadku má formu usnesení.

5.5 Odpovědnost navrhovatele za neoprávněné podání insolvenčního návrhu:

Neúspěšný insolvenční navrhovatel bude objektivně odpovědný za škodu způsobenou dlužníkovi v důsledku zahájení insolvenčního řízení iniciovaného věřitelem. Zahájení insolvenčního řízení s sebou nese právní účinky a vysokou pravděpodobnost přijetí různorodých omezujících opatření. Účelem právních účinků a případně přijímaných opatření je zajištění podmínek pro dosažení cíle insolvenčního řízení a eliminace nežádoucích změn a ohrožení majetkové podstaty. V situaci, kdy se insolvenční návrh ukáže nedůvodným, či řízení skončí zastavením anebo odmítnutím, tak případná omezení nebo jiné negativní dopady účinků ztrácejí ospravedlnění a jsou logicky chápány jako neodůvodněná újma.²⁰ Zde bych je podotkla jednu skutečnost. Příslušná ustanovení o odpovědnosti sice postihují případy šikanózních a neuvážených insolvenčních návrhů, ale pouze osoby věřitelů, nikoli dlužníka samotného, který by také mohl mít zlý úmysl podat na sebe insolvenční návrh a zneužít insolvenční řízení.

V neposlední řadě je vhodné uvést, že v některých případech je sekundárním důsledkem i fakt, že na zahájení insolvenčního řízení reaguje relevantní trh, kterého je daný dlužník účasten a to zejména tím, že zpravidla poklesne celková hodnota společnosti. To ovšem pro jiné účastníky tržního prostředí může být silná motivace, aby dosáhli snížení hodnoty podniku skrze přímou nebo nepřímou účast jako dlužníkovy věřitelé a tím zvýšení možnosti nabytí jeho podniku, respektive ovládnutí dlužníka samotného. Bohužel, k řešení této situace InsZ nenabízí žádný klíč a lze si těžko představit, jak důsledná a konkretizovaná by úprava zákona musela být, aby takovému jevu a oportunistickému využití insolvenčního řízení zamezila. Lze se domnívat, že tento jev může být jedním z důvodů, proč byl na společnost SAZKA, a.s. podán insolvenční návrh.²¹

²⁰ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 385

²¹ informační webový portál – články dostupné na internetových adresách
<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=688247> ze dne 17.01.2011 a
<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=687429> ze dne 08.01.2011

6. PROCESNÍ SUBJEKTY:

6.1 Rozlišení mezi procesními subjekty a účastníky insolvenčního řízení:

Základními subjekty insolvenčního řízení jsou:

- insolvenční soud,
- insolvenční správce,
- dlužník,
- přihlášení věřitelé,
- státní zástupce v některých případech a
- likvidátor dlužníka jehož účast také není vždy obligatorní.

Postavením procesních subjektů se dotknou jen okrajově pro pochopení jejich základních funkcí a oprávnění v rámci insolvenčního řízení a v reorganizaci samotné, postavením státního zástupce a likvidátora dlužníka se v tomto textu nebudu zabývat. Zde je nutné upozornit, že insolvenční zákon rozlišuje mezi procesními subjekty a účastníky řízení samotného, stejně jako občanský soudní řád. Procesním subjektem je osoba v obecném slova smyslu ovlivňující probíhající řízení a účastníkem řízení je osoba, která má svá zákonem jasně vymezená práva a povinnosti v probíhajícím řízení.²² Insolvenční zákon za účastníky označuje dlužníka a věřitele, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku.

6.2 Pravomoc a příslušnost insolvenčního soudu:

Insolvenčnímu soudu primárně přísluší vydávání rozhodnutí a dále vykonává průběžný dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů a rozhoduje o záležitostech s tím souvisejících. V rámci své dohlédací činnosti činí rozhodnutí a opatření potřebná k zajištění účelu insolvenčního řízení a též ukládá povinnosti. Například od insolvenčního správce může vyžadovat předložení zpráv a vysvětlení o jeho postupu, udělovat mu pokyny a též i vůči němu konat šetření. Posuzuje nejen otázky právní, ale též i ekonomické a praktické, jak bude nastíněno dále v tomto textu. Z praktického hlediska to bude znamenat i vysokou profesionalitu a znalosti soudu jak v oblasti práva obchodního tak i tržního sektoru. Věcně

²² POHL T., *Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice*, Bulletin advokacie č. 11/2007, str. 19-37

příslušným soudem je krajský soud. V rámci prvního stupně insolvenčního řízení rozhoduje samosoudce. Rozhodnutí insolvenčního soudu při řízení mají formu usnesení. Insolvenční řízení je svojí povahou nesporný druh řízení, jelikož předmětem řízení není vyřešení otázky, zda existuje právo anebo nikoli. Účastníci sporného řízení mají postavení vzájemných odpůrců. Předmětem insolvenčního řízení je zjištění, zda existuje úpadek dlužníka a nalezení nejvhodnějšího způsobu jeho řešení.

6.3 Postavení dlužníka:

Dlužník zaujímá nejen postavení procesního subjektu a účastníka insolvenčního řízení. Zde je důležité uvést, že dlužníkovi je insolvenčním zákonem uložena povinnost včas řešit svůj úpadek, případně hrozící úpadek. Pod hrozbou odpovědnosti za vzniklou škodu je dlužník motivován k odpovědnému chování. Charakter postavení dlužníka je primárně dán způsobem, jakým je řešen jeho úpadek, respektive hrozící úpadek. V konstrukci insolvenčního řízení se česká úprava od slovenské podstatně liší. InsZ ještě před samotnou formou řešení úpadku dlužníka předpokládá společnou počáteční fázi, během níž je dlužník insolventní, ale ještě není rozhodnuto o určení jeho insolventnosti. Zároveň může být samostatně rozhodnuto o tom, že byl zjištěn úpadek dlužníka a následovně samostatným rozhodnutím o jeho řešení. Zatímco slovenský zákon tuto úvodní fázi nezná a spolu s rozhodnutím o zahájení insolvenčního řízení je současně rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka. Od začátku řízení je tak dáno určité postavení dlužníka. Která z právních úprav je efektivnější a vhodnější ukáže teprve až dlouhodobější praxe. Nicméně osobně se přikláním k tomu, že v tomto směru je InsZ lepší, neboť o konkrétním řešení rozhodne až po určité fázi, během níž je insolvenčnímu soudu umožněno se plně seznámit se všemi informacemi ohledně dlužníka (dlužníkovy podniku) a následně

Podrobněji jsou práva a povinnosti dlužníka rozebrána v jednotlivých fázích insolvenčního procesu, zejména v příslušné pasáži u reorganizace, jež je věnována dlužníkovi jako osoby s dispozičními oprávněními.

6.4 Postavení věřitelů a jejich rozdělení do skupin podle povahy pohledávek:

Insolvenční zákon významně posiluje úlohu a postavení věřitelů v insolvenčním řízení. Věřitelé účastníci se insolvenčního řízení mají postavení procesního subjektu a účastníka.

Přihlášení věřitelé svá práva uplatňují hlavně prostřednictvím ustanovených věřitelských orgánů. Na základě usnesení přijatého schůzí věřitelů následujícího po přezkumném jednání, můžou věřitelé bez udání důvodu odvolat insolvenčního správce, věřitelé též rozhodují o způsobu řešení úpadku dlužníka a zejména při reorganizaci mají velmi silné postavení. Myslím, že silné postavení věřitelů v insolvenčním řízení má být jedním ze stimulujících prvků, aby se jednotliví věřitelé upřednostnili účast na insolvenčním řízení před mimo-insolvenčním individuálním uspokojením své pohledávky. Musím zdůraznit, že v insolvenčním řízení jsou to právě věřitelé, kteří jsou nositeli aktiv dlužníka.²³ O rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin podle povahy jejich pohledávek je v této práci obecně pojednáno obecně a při reorganizaci dále.

6.5 Orgány věřitelů:

V rámci insolvenčního řízení jsou věřitelskými orgány schůze věřitelů a věřitelský výbor, případně zástupce věřitelů.

6.5.1 Schůze věřitelů:

Schůze věřitelů je vrcholným orgánem věřitelů, jehož cílem je jednat v nejvyšším souladu s jednotlivými právy věřitelů a hlavně chránit jejich společný zájem. Věřitelé by měli sledovat nejen svůj konkrétní zájem, ale i zájem ostatních účastníků se věřitelů. Hlavním korektivem jejich společného postupu pak budou hlediska spravedlivosti a celkové výnosnosti, zejména u rozhodování o způsobu řešení úpadku. Otázkou ovšem zůstává, do jaké míry jednání a úmysl jednotlivých věřitelů směřuje a bude ke zmíněnému cíli směřovat. Do doby než je ustanoven věřitelský výbor, vykonává schůze jeho pravomoci. Je svolávána insolvenčním soudem a to buď na návrh anebo z vlastní iniciativy insolvenčního soudu.

Den a místo první schůze věřitelů jsou stanoveny v rozhodnutí o úpadku, přičemž musí být svolána nejpozději do dvou měsíců od tohoto rozhodnutí. Právě termín první schůze věřitelů je významný v souvislosti s reorganizací. Konkrétně je to zásadní prvek u dlužníka, kdy on sám nepodal insolvenční návrh, ale chce navrhnout řešení svého úpadku reorganizací. Návrh na podání reorganizace může v takovém případě podat nejpozději deset dnů právě před první

²³ TARANDA, *Postavení věřitelů v režimu insolvence dlužníka ve světle německé právní úpravy*, Právní rozhledy č. 6/2008, str. 202-210

schůzi věřitelů svolanou na dobu po rozhodnutí o úpadku.²⁴ Jak později vysvětlím v příslušné pasáži, lhůta deseti dnů opravdu není dlouhá a dlužník se tak dostává do silného časového nátlaku.

Všichni přihlášení věřitelé mají právo se zúčastnit schůze věřitelů, aniž by ještě byla zjištěna existence jejich pohledávky. Dalšími subjekty oprávněnými k účasti na schůzi věřitelů jsou dlužník, insolvenční správce, státní zástupce a odborová organizace působící u dlužníka. Oproti tomu slovenská právní úprava umožňuje účastnit se schůze primárně věřitelům a ostatním účastníkům až pokud jim to předseda schůze povolí.²⁵ Osobně si myslím, že k účasti na schůzi věřitelů by měli být oprávněni všichni účastníci řízení, již jen z důvodu určité transparentnosti řízení.

Hlavním oprávněním schůze věřitelů je volba věřitelského výboru (případně zástupce věřitelů) a jeho náhradníků a též rozhoduje o tom, zda ponechá ve funkci dosavadně působící prozatímní výbor, byl-li ustaven. Schůze věřitelů si může vyhradit jakoukoli z pravomocí věřitelského výboru. V případě, že není ustanoven prozatímní věřitelský výbor, věřitelský výbor či zástupce věřitelů; vykonává schůze jejich pravomoci. Dalším podstatným oprávněním je, že hlasuje o osobě insolvenčního správce. Schůze věřitelů je oprávněna odvolat insolvenčního správce a ustanovit nové, to pouze na nejbližší následující schůzi po proběhnutém přezkumném jednání. Toto oprávnění považuji za velmi důležité, neboť nebylo by logické, aby se na řízení podílela osoba insolvenčního správce, který má být určitou zárukou správného průběhu řízení, s nímž většina věřitelů nesouhlasí.

Hlasovací právo je u každého věřitele zkoumáno insolvenčním soudem jednotlivě a proti jeho rozhodnutí není přípustný opravný prostředek. Právo hlasovat mají všichni přítomní věřitelé, či řádně zastoupení, s výjimkou těch, jejichž pohledávka byla popřena, dosud nebyla zjištěna anebo je sporná, či je vázaná na odkládací podmínku. Pokud insolvenční zákon nestanoví jinak, je vyžadována k platnosti rozhodnutí formou usnesení prostá většina hlasů přítomných anebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle jejich výše pohledávek, přičemž platí, že na každou 1 Kč pohledávky připadá jeden hlas.

²⁴ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 350

²⁵ Srovnej ust. § 35 odst. 1 zákona č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii, s ust. § 47 odst. 2 zákona 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

6.5.2 Věřitelský výbor:

Věřitelský výbor je výkonným orgánem věřitel, jež by měl zaopatřovat plnění každodenních povinností a opatření a dohlížet na průběh insolvenčního řízení. Zejména v průběhu insolvenčního řízení s vysokým počtem věřitelů bude věřitelský výbor představovat jednotné výkonné těleso zastřešující různorodé parciální nároky a úmysly věřitelů, s tím, že bude muset sledovat jejich společný zájem. Schází se z vlastní iniciativy nebo je svolán insolvenčním soudem či insolvenčním správcem.

Věřitelský výbor musí být ze zákona ustanoven tehdy, kdy je více jak padesát přihlášených věřitelů včetně. Jinak je na vůli schůzi věřitelů, zda bude ustanoven anebo místo něj bude zvolen zástupce věřitelů. Počet jeho členů se pohybuje od tří do sedmi a rozhoduje o něm právě schůze věřitelů. Voleni nejsou pouze členové věřitelského výboru, ale též i jejich náhradníci. Za člena či náhradníka může být zvolená fyzická nebo právnická osoba, je řádně a včas přihlášeným věřitelem, se svým zvolením souhlasí a není podjatá. Insolvenční zákon výslovně stanoví předpoklady, za kterých se osoba považuje za automaticky podjatou. Věřitelský výbor by měl mít takové složení, aby v něm byly zastoupeny všechny skupiny věřitelů podle povahy jejich pohledávek a současně v něm měli nezajištění věřitelé takové zastoupení jako věřitelé zajištění,²⁶ pokud nezajištění věřitelé své členy navrhli a tyto navržené osoby s tím souhlasili. Funkce člena zaniká odvoláním, odstoupením anebo ukončením jeho účasti na insolvenčním řízení. Věřitelský výbor je kolektivní orgán a ze svých členů si volí předsedu, který svolává a řídí jeho schůze. Jeho postavení je též významné i při rovnosti hlasů, jak je uvedeno níže.

Rozsah pravomocí věřitelského výboru je rozsáhlý a nesoustředí se pouze do jediného paragrafu InsZ, který obsahuje jejich demonstrativní výčet v rámci obecných ustanovení o věřitelském výboru.²⁷ Zde uvedu pravomoci, které jsou nejvýznamnějšími v případě řešení úpadku reorganizací, jimiž je oprávnění udělovat insolvenčnímu správci nebo dlužníkovi s dispozičními oprávněními souhlas k uzavírání smluv o úvěrovém financování, dohlížet nad činností insolvenčního správce.

²⁶ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 112

²⁷ Srovnej – ust. § 58 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

V některých opravdu krajních případech může být působnost věřitelského výboru vykonávána insolvenčním soudem. Poklesne-li počet členů věřitelského výboru ustanoveného schůzí věřitelů na méně než tři členy do té doby, než dojde k potvrzení volby nových členů do minimálního počtu tří osob požadovaného insolvenčním zákonem.

Věřitelský výbor je usnášeníschopný, pokud je přítomna anebo zastoupena svým náhradníkem nadpoloviční většina všech jeho členů nebo náhradníků. Při rovnosti hlasů je rozhodujícím hlasem hlas předsedy.

Členové a náhradníci věřitelského výboru jsou povinni při výkonu své funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídají za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobili porušením svých povinností anebo neodbornou péčí výkonem své funkce a zároveň musí dát přednost společnému zájmu věřitelů před zájmem svým nebo jiných osob.

Před ustanovením řádného věřitelského výboru, lze ustanovit prozatímní věřitelský výbor. Prozatímní věřitelský výbor je dočasným orgánem věřitelů, jehož zřízení není povinné a je vázáno na splnění určitých podmínek. Může být ustanoven insolvenčním soudem pouze na návrh dlužníka a to neprodleně a ještě před vydáním rozhodnutí o úpadku. Dále je obligatorně ustanoven pokud schůze věřitelů neustanovila řádný věřitelský výbor, ačkoli za tímto účelem byla svolána. Jeho činnost by měla být ukončena v okamžiku potvrzení věřitelského výboru zvoleného první schůzí věřitelů, stane-li se tak.

6.5.3 Zástupce věřitelů:

Pro případ, že počet přihlášených věřitelů do insolvenčního řízení je menší než padesát, může schůze věřitelů rozhodnout o volbě zástupce věřitelů jako výkonného věřitelského orgánu namísto věřitelského výboru. Jeho zvolení tedy není povinné, obligatorně je ustanoven pouze u nepatrného konkurzu. Je to možná více ekonomické řešení, na druhou stranu je zde určitá nevýhoda v tom, že se neuplatní pravidlo v případě postoupení pohledávky jako u členů věřitelského výboru a nabyvatel přihlášené pohledávky tak automaticky nevstoupí do funkce zástupce věřitelů, nýbrž jeho náhradník.

6.6 Postavení a pravomoci insolvenčního správce:

Právní rámec postavení insolvenčního správce vymezuje insolvenční zákon a zejména zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, jež upravuje podmínky jejich činnosti.

6.6.1 Obecná charakteristika postavení insolvenčního správce:

Insolvenčním správcem může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba. V rámci nynější úpravy úpadkového práva je na jeho osobu kladen vysoký profesionální a kvalifikační důraz. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu charakterizuje insolvenčního správce jakožto procesní subjekt, který není ani zástupcem dlužníka ani zástupcem věřitelů.²⁸ Ohledně postavení insolvenčního správce se též vyjádřil Ústavní soud České republiky.²⁹ Názor Ústavního soudu bych stručně shrnula tak, že insolvenční správce zaujímá postavení orgánu veřejné moci, protože z materiálního hlediska autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů a svou povahou je zvláštním procesním subjektem, nikoli zástupcem dlužníka nebo zástupcem věřitelů. S daným názorem Ústavního soudu souhlasím. Insolvenční správce by měl být charakter veřejnoprávního subjektu, aby tak byl zaručen autoritativní charakter jím učiněných právních úkonů.

V první fázi insolvenčního řízení musí insolvenční správce zejména zajistit majetkovou podstatu, aby byla uchráněna před ztenčením, sepsat její stav a dále přezkoumat všechny přihlášené pohledávky. V další fázi insolvenčního řízení se jeho oprávnění a povinnosti odvíjí od zvoleného způsobu řešení úpadku v souvislosti s tím, kdo je nositelem dispozičním oprávnění k majetkové podstatě. Konkrétně v reorganizaci vykonává primárně dohled nad dlužníkem, který je osobou s dispozičními oprávněními, zajišťuje dohled nad zjištěním a sepsáním rozsahu majetkové podstaty, podává pravidelné zprávy o své činnosti věřitelskému výboru. Podrobněji o jeho postavení v reorganizaci bude pojednáno níže.

Insolvenčního správce je ustanoven ze seznamu správců vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR a to nejpozději v rozhodnutí o úpadku. Osobu insolvenčního správce určí soud. Pokud je rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení reorganizace, kdy se tedy bude jednat o tzv. předjednanou reorganizaci, bude insolvenčním soudem určena za

²⁸ Důvodová zpráva ze dne 21.09.2011, k návrhu insolvenčního zákona, k ust. § 28

²⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 01.07.2010, spis. zn. Pl. ÚS 14/10

insolvenčního správce osoba uvedená v reorganizačním plánu, pokud splňuje podmínky pro výkon této funkce. Jinak osobu insolvenčního správce určuje předseda insolvenčního soudu. Nicméně na schůzi věřitelů, která následuje po přezkumném jednání a byla svolána rozhodnutím o úpadku, se věřitelé mohou usnést na odvolání ustanoveného insolvenčního správce a ustanovit do funkce osobou jimi vybranou. Tuto volbou insolvenční soud potvrdí jsou-li splněny u nově zvoleného insolvenčního správce podmínky pro výkon jeho funkce a zvolení. Popírat a přezkoumávat přihlášené pohledávky tak bude insolvenční správce zvolený soudem, nikoli věřiteli. V opačném případě by stěžím mohlo nedojít k určitému ovlivnění jednání a motivace insolvenčního správce ze strany věřitelů. Myslím, že takto nastavený procesní postup je správný.

Insolvenční správce je povinen postupovat svědomitě, s odbornou péčí a je povinen vyvinout veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře, s tím, že musí upřednostnit společný zájem věřitelů před zájmy svými či třetích osob. Z výkonu své funkce odpovídá za škodu anebo jinou majetkovou újmu, jež způsobil věřitelům anebo dlužníkovi, tím že porušil své povinnosti. Pro případ vzniku škody je též povinen uzavřít pojistnou smlouvu na své náklady.

6.6.2 Předběžný insolvenční správce:

Před vydáním rozhodnutí o úpadku může být ustanoven předběžný insolvenční správce, který je nositelem takových oprávnění, jež mu insolvenční soud vymezí, a po rozhodnutí o úpadku se stává insolvenčním správcem s plnou působností, pokud není v rozhodnutí o úpadku ustanovena insolvenčním správcem jiná osoba.

7. MORATORIUM:

Tento institut zajišťuje dlužníku určitý ochranný časový prostor, v jehož průběhu není možné rozhodnout o úpadku dlužníka. Tím je mu umožněno se souhlasem věřitelů překlenout krizové období a v ideálním případě vyhnout se tak úpadku nebo hrozícímu úpadku. Právo na podání návrhu na jeho vyhlášení přísluší primárně dlužníkovi. Věřitel je oprávněn navrhnout moratorium v případě krizové situace dlužníka – podnikatele, který se zároveň nenachází v likvidaci. Moratorium lze vyhlásit jen za současného konsenzu věřitelů, proto je nutné k

odůvodněnému návrhu přiložit písemné prohlášení většiny věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek a to jak před, tak i po zahájení insolvenčního řízení. S ohledem na požadavek a nutnost rychlého řešení, je insolvenční soud o takovém návrhu povinen rozhodnout do konce pracovního dne nejbližšího následujícího po dni, kdy mu takový návrh došel. Maximální možná doba trvání moratoria je tři měsíce, přičemž může být o třicet dnů prodloužena, budou-li s tím věřitelé dlužníka souhlasit.

Jak jsem již uvedla výše, moratorium poskytuje dlužníkovi určitý prostor pro překonání krize. Účinky zahájení insolvenčního řízení sice nejsou moratoriem dotčeny, na druhé straně je dlužník chráněn před výpovědí a odstoupením smluvních stran významných kontraktů nutných pro provoz dlužníkovy podniku, které v době vyhlášení moratoria trvaly minimálně tři měsíce. Dále je dlužník oprávněn plnit přednostně závazky bezprostředně související se zachováním provozu podniku, zejména smlouvy na dodávky energií a surovin pro výrobu, jež vznikly po vyhlášení moratoria anebo v posledních třiceti dnech před vyhlášením. Zároveň dlužník nese objektivní odpovědnost za případně vzniklou škodu anebo jinou újmu vzniklou v důsledku porušení jeho povinností za trvání moratoria. Nejedná se o absolutní druh odpovědnosti. Dlužník se může odpovědnosti zprostit, jestliže prokáže, že vzniku škody nebo jiné újmy nešlo zabránit, i když by vynaložil veškeré možné úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem na celkový průběh moratoria. Členové statutárního orgánu dlužníka ručí za vzniklou škodu nebo jinou újmu společně a nerozdílně. Insolvenční zákon se konstrukcí odpovědnosti vztažené na členy statutárního orgánu dlužníka skrze institut ručení snaží docílit toho, aby nedocházelo k libovolnému zneužívání moratoria managementem dlužníka na úkor věřitelů.

Zejména praktickým řešením je možnost podání návrhu na vyhlášení moratoria před podáním insolvenčního návrhu, jelikož v tomto případě je omezena činnost o zveřejňování informací o zahájeném insolvenčním řízení až do vyhlášení moratoria. To může pomoci uchránit nejen celkovou hodnotu dlužníkovy podniku, ale též i vytvořit důvěryhodný prostor pro jednání s klíčovými věřiteli o dalším postupu a o jeho eventuální reorganizaci. Ačkoli moratorium přináší dlužníkovi čas pro vyjednávání s hlavními věřiteli a ochranu před nekooperujícími věřiteli, zároveň musí úpadce čelit důsledkům širokého zveřejnění informace o jeho finančních potížích.³⁰

³⁰ RICHTER T., *Insolvenční právo*, 1. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 227-228

K jeho zániku dojde uplynutím doby, na které bylo vyhlášeno a dále rozhodnutím insolvenčního soudu o jeho zrušení bez udání důvodu na návrh většiny věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek uvedené v seznamu pohledávek; bez návrhu, pokud dlužník v návrhu na vyhlášení moratoria uvedl nepravdivé informace a tudíž mu taková ochrana nepřísluší.

Je nutné zdůraznit, že institut moratoria není jednostranně nastavený ve prospěch dlužníka, jelikož pod jeho záštitu se může dlužník dostat pouze za současného souhlasu většiny věřitelů. Tam, kde bude absence takového souhlasu, dlužník nemá šanci ochrany tohoto institutu dosáhnout. Příkladem může být právě případ společnosti SAZKA, a.s.³¹

8. MAJETKOVÁ PODSTATA:

Insolvenční zákon vymezuje majetkovou podstatu v ust. § 2 písm. e) jako majetek určený k uspokojení dlužnických věřitelů a dále stanoví její rozsah v ust. § 205 a násl., že do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí a dále příjmy dlužníka v takovém rozsahu, v jakém z nich nemohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Zároveň insolvenční zákon jednoznačně vymezuje majetek podléhající zvláštnímu právnímu režimu, jmenovitě se jedná o účelové dotace, návratné výpomoci ze státního rozpočtu a jiné.

8.1 Vymezení pojmu majetkové podstaty:

Rozsah majetkové podstaty se odvíjí od té skutečnosti, jaký subjekt – zda dlužník nebo věřitel – podal návrh na zahájení insolvenčního řízení. V případě dlužnického insolvenčního návrhu spadá do majetkové podstaty majetek, jež dlužník vlastnil ke dni zahájení insolvenčního řízení a dále který nabyl v průběhu insolvenčního řízení. Naproti tomu, bylo-li insolvenční řízení iniciováno věřitelem, je v definici majetkové podstaty zohledněna skutečnost, že podaným návrhem nedochází *ex lege* k zablokování možností dlužníka nakládat se svým majetkem. InsZ respektuje, že podání věřitelského návrhu s sebou automaticky nespojuje účinky

³¹ Viz. http://byznys.lidovky.cz/veritele-sazce-neschvalili-insolvencni-moratorium-dohodu-zablokoval-vitek-1vd-/firmy-trhy.asp?c=A110201_152230_firmy-trhy_nev

omezení dispozic dlužníka s jeho vlastním majetkem. V některých případech může být totiž insolvenční řízení některými podnikatelskými subjekty zneužito jako prostředek k vyřazení jednoho z podnikatelů z hospodářské soutěže. Proto je majetková podstata tvořena majetkem, jež dlužníkovi patřil v době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení.³² Insolvenční zákon nezahrnuje do majetkové podstaty majetek třetích osob tvořící předmět zajištění závazků dlužníka, oproti původní úpravě zákona o konkursu a vyrovnání.³³

Za účelem zabezpečení majetkové podstaty před chováním dlužníka umožňuje insolvenční zákon nařízení předběžného opatření v odůvodněných situacích, trvajících do vydání rozhodnutí o úpadku, jímž bude dlužník omezen na svých dispozičních právech k majetkové podstatě, aby tak nemohlo dojít ke změnám rozsahu majetkové podstaty v neprospěch věřitelů.³⁴ Insolvenční soud s nařízením předběžného opatření ustanoví i předběžného správce, pokud již nebyl ustanoven, jehož oprávnění jsou v takovém rozsahu, v jakém jsou omezena dispoziční oprávnění dlužníka k majetkové podstatě. Tato poskytnutá možnost je velmi pozitivní ve vztahu k věřiteli a domnívám se, že v některých případech bude velmi praktická s ohledem na motivaci dlužníka, která rozhodně ve většině případech, zvláště tam, kde má být dlužníkův úpadek řešen likvidačním způsobem, nebude pozitivní ve vztahu k věřiteli.

Insolvenční zákon též i stanoví demonstrativní výčet položek spadajících do majetkové podstaty, jimiž jsou peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik, soubor věci a věci hromadné, vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů, cenné papíry a listiny sloužící k uplatnění práva, obchodní podíl, dlužníkovy peněžité a nepeněžité pohledávky, dlužníková mzda nebo plat, další příjmy nahrazující dlužníkovi odměnu za práci, další práva a jiné majetkové hodnoty a v neposlední řadě i příslušenství, přírůstky, plody a užitky majetku zahrnutého do majetkové podstaty. Za určitých podmínek spadá do majetkové podstaty i majetek třetích osob, zejména takový, který byl z majetkové podstaty vyveden na základě neúčinných nebo neplatných právních úkonů dlužníka, což mimo jiné shodně dovodil i Nejvyšší soud České republiky ve svém Usnesení ze dne 12.10.2005, spis. zn. 29 Odo 322/2003. Z majetkové podstaty za předchozího souhlasu věřitelského výboru a insolvenčního

³² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 482-483

³³ Viz. ust. § 27 odst. 5 zákona o konkursu a vyrovnání

³⁴ Viz. rozhodnutí ve věci insolvenčního řízení společnosti SAZKA, a.s. publikované na webovém portálu www.justice.cz – přímý odkaz na: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?vedlejsi=ne&rowid=AAAE1GAA3AACDTeABI>

soudu vyloučit takový majetek, který pro věřitele nemá z hlediska uspokojení jejich pohledávek žádnou hodnotu anebo mají dokonce i zápornou hodnotu. Takovým majetkem mohou být například neprodejné věci, kdy si lze v případě podniku představit například pozemky zatížené ekologickými zátěžemi nebo v případě nemovitost zatížená nesměrným počtem věcných práv třetích osob a jiné statky z tržního hlediska naprosto nezajímavé.

8.2 Zjištění a soupis majetkové podstaty:

Zjišťování a provedení soupisu majetkové podstaty je jedním z klíčových úkolů insolvenčního správce. V praxi se ukázalo, že nejvíce efektivním je zahájení zjišťování majetkové podstaty před vydáním rozhodnutí o úpadku.³⁵ Zvláště pokud bylo insolvenčního řízení zahájené na návrh věřitele, protože k omezení dlužnickových dispozičních oprávnění k majetkové podstatě může dojít až účinností rozhodnutí o úpadku. Do té doby, je dán dlužníkovi prostor pro možné nekalé nakládání s majetkem, který by měl tvořit majetkovou podstatu, za účelem zkrácení jeho rozsahu. Při zjišťování majetkové podstaty je dlužník povinen poskytnout insolvenčnímu správci všestrannou součinnost, dbát jeho pokynů. Již při podání insolvenčního návrhu je dlužník povinen předložit insolvenčnímu soudu seznam svého majetku, který je významným podkladem pro zjištění celé majetkové podstaty dlužníka. Za účelem co nejrozsáhlejšího zajištění dlužníkovu majetku, je každá osoba, u níž se nachází dlužníkuv majetek, povinna tuto skutečnost oznámit insolvenčnímu správci a uvést právní titul, na jehož základě má konkrétní majetek u sebe, jakmile se dozví o existenci rozhodnutí o úpadku dlužníka.

Je třeba zdůraznit, že v tomto směru je insolvenční zákon vsutku důsledný, jelikož se snaží o co nejdůkladnější zajištění veškerého majetku, z něhož se mají poměrně uspokojit věřitelé, v návaznosti na zvolený způsob řešení úpadku, anebo má umožnit další existenci dlužníka. Dále je třeba upozornit na právní úpravu Evropských Společenství, nařízení Rady ES o úpadkovém řízení č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, na jehož základě insolvenční řízení zahájené v jednom z členských států Evropské Unie vyvolá účinky i ve vztahu k ostatním členským státům. V důsledku principu univerzálního rozsahu majetkové podstaty spadá do majetkové podstaty veškerý majetek dlužníka bez ohledu na místo, tj. jiný členský stát odlišný od členského státu zahájení insolvenčního řízení, kde se nachází. Zmíněný princip nastává

³⁵ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 209

automaticky se zahájením insolvenčního řízení u všech dlužníků, kteří mají na území Evropských Společenství své centrum hlavních zájmů.

Soupis majetkové podstaty je listinou, do které je zapsán majetek do majetkové podstaty patřící. Při jeho sestavování insolvenční správce vychází právě ze svých zjišťovacích úkonů a dále ze seznamu majetku dlužníka, prohlášení dlužníka o svém majetku a dalších známých skutečností. Od okamžiku zapsání určité věci nebo práva do soupisu, s ním může nakládat výlučně osoba s dispozičními oprávněními a jen způsobem stanoveným insolvenčním zákonem. Na jeho základě je insolvenční správce oprávněn nakládat s majetkovými hodnotami v něm zapsanými, zejména k jejich zpeněžení.

U reorganizace je vhodné poukázat na evidentní rozpor mezi obecnými ustanoveními insolvenčního zákona o tom, že soupis majetkové podstaty provádí insolvenční správce a konkrétním ustanovením v části zákona pojednávající o reorganizaci, kde je vyjádřen záměr, aby soupis majetkové podstaty prováděl dlužník za současného dohledu insolvenčního správce. Důvodem zřejmě je, že v typickém případě reorganizace zůstává majetek v dlužníkově vlastnictví a mění se pouze dlužníková kapitálová struktura, tak nemá soupis dlužníkovu majetku ani jeho účinky takovou naléhavost jako v konkursu.³⁶ Na druhou stranu, je důležité upozornit na skutečnost, že informace o struktuře zjištěného majetku dlužníka budou klíčové pro možnost provedení reorganizace a též i pro motivaci dlužníkových věřitelů k jejímu schválení.

V tomto textu se nebudu věnovat problematice žalob na vyloučení majetkové hodnoty z majetkové podstaty dlužníka a také odporovatelnosti právních úkonů dlužníka, v jejichž důsledku došlo ke zkrácení rozsahu majetkové podstaty anebo zvýhodnění některého věřitele na úkor jiného věřitele. Podle mého názoru, si tato témata zaslouží daleko širší prostor než jaký mohu ve své diplomové práci obsáhnout.

8.3 Nakládání s majetkovou podstatou:

Nositelem práva nakládání s majetkovou podstatou je osoba s dispozičními oprávněními, o níž je pojednáno níže, hlavně ve vztahu k reorganizaci. Insolvenční zákon uvádí

³⁶ RICHTER T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 283

demonstrativním výčtem právní úkony, které lze pod pojem nakládání s majetkovou podstatou zahrnout a jež se dají svou povahou rozdělit do více skupin. Jde tak zejména o právní úkony, které se týkají majetku náležejícího do majetkové podstaty, kde za nakládání s majetkem se považuje zejména jeho zcizování, zatěžování právními úkony, jako je uzavírání nájemních smluv, pojistných smluv, smluv o úschově, smluv o dílo, atd. Druhou skupinu tvoří výkon práv a povinností společníka obchodní společnosti, včetně hlasovacích práv. Do další skupiny spadají rozhodovací práva o výrobních, provozních a obchodních záležitostech podniku nacházejícího se v majetkové podstatě dlužníka a jiných právních úkonů potřebných k zajištění jeho provozu. Ve čtvrté skupině se nachází práva a povinnosti z titulu postavení zaměstnavatele v pracovně právním vztahu. Do páté skupiny by se dal zahrnout výkon průmyslových práv a rozhodovací právo o obchodním tajemstvím ve smyslu zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Další skupinu by tvořila ostatní práva a povinnosti jakožto povinnost vedení účetnictví, povinnosti a práva založena právními předpisy o daních, poplatcích a clech, předpisy o sociálním zabezpečení, o veřejném zdravotním pojištění a další.³⁷

9. POHLEDÁVKA VĚŘITELE A JEJÍ UPLATNĚNÍ:

Za účelem komplexního pochopení a poskytnutí širokého náhledu na postavení věřitelů v insolvenčním řízení se v této části budu věnovat základnímu rozlišení postavení věřitelů podle povahy jejich pohledávky za úpadcem. Platí, že podle druhu pohledávky zaujímá věřitel v řízení jisté postavení s různými oprávněními. Na rozhodnutí věřitelů stojí celé insolvenční řízení a úspěšnost zvoleného způsobu řešení úpadku dlužníka, zejména pak reorganizace, proto je rozlišení jejich postavení podstatné. Podle toho se liší věřitelova motivace a sledovaný záměr ve vztahu k průběhu insolvenčního řízení. Za nejvýznamnější prvek tohoto rozdělení shledávám rozdělení věřitelů do konkrétních skupin při reorganizaci, jež zohledňuje problém heterogenosti nároků na majetek insolventní společnosti.³⁸ Samotné rozdělení věřitelů rozvedu v příslušné do skupin v rámci reorganizačního plánu je věnována příslušná pasáž této práce níže.

³⁷ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000i*, Praha, Linde a.s., str. 353-354

³⁸ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

9.1 Druhy pohledávek:

Obecně lze pohledávky věřitelů v rámci insolvenčního řízení roztrždit z hlediska jejich vzniku a následného postavení věřitele v insolvenčním řízení, zejména při uspokojení jeho pohledávky, jedná se o:

- pohledávky za podstatou a jim na roveň postavené,
- pohledávky nepředností a
- pohledávky zajištěných věřitelů.

Rozdělení pohledávek je významné pro uplatnění všeobecného pravidla insolvenčního řízení, tj. pohledávky stejného pořadí musí být uspokojeny ve stejné míře a také pravidla, že z výtěžku získaného zpeněžením zajištěné majetkové hodnoty, lze uspokojit jen pohledávky konkrétního zajištěného věřitele, pokud celkový výtěžek nepřesahuje hodnotu zajištění.

9.1.1 Pohledávky za podstatou a jim na roveň postavené:

Pohledávky za podstatou a jim na roveň postavené pohledávky tvoří skupinu pohledávek, jež nejsou v insolvenčním řízení uplatňovány přihláškou pohledávky, ale jejich věřitelé je uplatňují přímo u insolvenčního správce. K jejich uspokojení dochází již v průběhu řízení, je-li to pro dostatek finančních prostředků možné, či ihned po té, co nastal okamžik jejich splatnosti. Pohledávkami za podstatou jsou takové pohledávky, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení nebo vyhlášení moratoria a ve své podstatě souvisí s náklady vynaloženými v rámci insolvenčního řízení. Jejich taxativní výčet je obsažen v ust. § 168 InsZ. Jmenovitě mezi ně patří například náhrada hotových výdajů a odměna předběžného nebo insolvenčního správce.

Za pohledávky na roveň postavenými pohledávkám za podstatou jsou insolvenčním zákonem požadovány takové pohledávky, kde je sledován určitý veřejný zájem na jejich uspokojení a konkrétně se jedná o pohledávky vzniklých z pracovně-právních vztahů, z titulu náhrady škody na zdraví, pohledávky státu, z titulu nároku na výživné a jiné, za určitých podmínek pohledávky vzniklé za trvání moratoria a nebo vzniklé v důsledku zhodnocení majetkové podstaty třetí osobou, o kterých tak insolvenční zákon stanoví.

Tyto pohledávky jsou svým charakterem nadřazeny ostatním pohledávkám a proto jsou uspokojeny primárně.

9.1.2 Pohledávky nepřednostní:

Nepřednostními, nebo-li tzv. obecnými pohledávkami jsou takové pohledávky, které vznikly před rozhodnutím o úpadku, jsou uplatňovány přihláškou pohledávky a jejich věřitelé jsou uspokojováni v rámci jedné skupiny a to poměrně. Jejich postavení není zrovna nejvýhodnější a jejich věřitelé budou mít silnou motivaci se kolektizovanému insolvenčnímu řízení vyhnout a dosáhnout individuálního uspokojení. V jejich případě je často velmi nízká pravděpodobnost, že dosáhnou alespoň nějakého parciálního uspokojení své pohledávky, když před nimi musí být uspokojení věřitelé pohledávek za podstatou a jim na roveň postavených a zajištění věřitelé.

9.1.3 Pohledávky zajištěných věřitelů:

InsZ. výslovně ve výčtu v ust. § 2 písm. g) definuje zajištěného věřitele jako subjekt, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční úpravy. Jedná se o uzavřený výčet a proto pohledávka zajištěná jiným způsobem zajištění (např. smluvní pokutou, jistotou, apod.) nemá status zajištěné pohledávky.³⁹

Zajištění věřitelé jsou uspokojováni v rozsahu jejich zajištění ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva. Pokud je hodnota zajištění zjištěná na základě znaleckého posudku vypracovaného po rozhodnutí o úpadku nižší než výše zajištěné pohledávky, tak se tato pohledávky považuje v daném rozsahu na nezajištěnou.

Zajištění věřitelé mají přednostní postavení před obecnými věřiteli, které spočívá v tom, že jejich zajištěná pohledávka je uspokojena z majetkových hodnot zatížených zajišťovacími právy. Ovšem pokud výtěžek získaný zpeněžením zástavy nebude stačit pro úplné uspokojení

³⁹ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000i*, Praha, Linde a.s., str. 30

pohledávky zajištěného věřitele, tak v neuspokojeném rozsahu bude jeho pohledávka uspokojena poměrně spolu s obecnými věřiteli. To je další případná nevýhoda pro obecné věřitele. Pohledávku zajištěného věřitele je také nutné uplatnit přihláškou pohledávky.

9.1.4 Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení:

Insolvenční zákon přímo taxativním výčtem vylučuje některé druhy pohledávek z uspokojení. Příkladem lze uvést, že se jedná o příslušenství pohledávek, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, které přirostlo k pohledávce až po rozhodnutí o úpadku. Jejich společným prvkem je, že uspokojení je vyloučeno pouze v režimu insolvenčního řízení. Jejich existence není insolvenčním zákonem nijak popírána a bude záležet na rozhodnutí věřitele, zda takovou pohledávku bude po skončení insolvenčního řízení vymáhat dodatečně jinou cestou. V případě reorganizace existuje výjimka ze zákazu uspokojení takových pohledávek v insolvenčním řízení. Při reorganizaci se ke zjištěné pohledávce přičítají sjednané úroky, ode dne následujícího po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku úrokovou sazbou dohodnutou před tím, než se dlužník dostal do prodlení. Úroky nabývají splatnosti každý měsíc od okamžiku schválení znaleckého posudku, na jehož základě byla oceněna majetková podstata.⁴⁰

9.2 Přihlášení pohledávky věřitele do insolvenčního řízení a náležitosti přihlášky:

Věřitelé zajištěných pohledávek a nepřednostních pohledávek uplatňují svoje pohledávky přihláškou pohledávky ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, jež obecně nesmí být kratší jako 30 dnů a delší než dva měsíce. Není vyloučeno přihlašovat své pohledávky již od zahájení insolvenčního řízení. K povaze této lhůty se vyjádřil Vrchní soud v Praze v Usnesení ze dne 29. dubna 2008, spis. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008 tak, že tato lhůta je procesně-právní a proto postačí, pokud bude přihláška poslední den lhůty podána prostřednictvím subjektu, který má povinnost písemnost doručit. Z její procesně právní povahy navíc plyne, že případně-li její poslední den na den státního svátku nebo pracovního klidu, postačí přihlášku pohledávky podat nejbližší následující pracovní den. K opožděně podané přihlášce pohledávky se nepřihlíží a insolvenční soud ji svým usnesením odmítne, v jehož důsledku pohledávka nezaniká, ale pouze ji nelze v předmětném insolvenčním řízení uplatnit.

⁴⁰ Viz. ust. §§ 170 a 171 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Příhláška pohledávky se podává na zákonem předepsaném formuláři, jehož náležitosti stanoví vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, a je volně dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR.⁴¹ Nedostatek formy nemá za následek neúčinnost přihlášení pohledávky, ale vadnost. K odstranění vady vyzve věřitele insolvenční správce. K problematice nedostatku formy se vyjádřil Vrchní soud v Praze a to konkrétně takto: (...) *Procesní úkon – podání, které je podle svého obsahu přihláškou pohledávky, avšak není podáno na předepsaném formuláři, je podáním vadným, (...), nikoli procesně neúčinným (...).*⁴² Příhláška pohledávky a její přílohy musí být podána dvojmo a kromě obecných náležitostí podání podle zákona č. 99/1969 Sb., občanský soudní řád, musí obsahovat důvod vzniku a její výši a pohledávka musí být vyčíslena v penězích, to platí i pro pohledávku nepeněžitého charakteru. Zajištění věřitelé musí uvést, zda uplatňují právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, dále musí označit druh zajištění a dobu jeho vzniku, v opačném případě by se na jejich pohledávku pohlíželo jako na nezajištěnou.

9.3 Odpovědnost za správnost přihlášené pohledávky:

Ohledně přihlášky pohledávky je nutné zmínit se o odpovědnosti věřitele za správnost údajů uvedených v přihlášce pohledávky a tím zřejmě předejít zneužití postavení věřitele. Insolvenční zákon se velmi přísnou úpravou této případné odpovědnosti věřitele snaží zabránit strategickému chování, směřujícímu k nelegitimnímu uchvácení kontroly nad celým řízením někým, kdo ve skutečnosti věřitelem není.⁴³ Proto je klíčové zajistit skutečnou totožnost jednotlivých věřitelů již od počátku insolvenčního řízení, kdy ještě nemají na řízení takový vliv.

Podle insolvenčního zákona se nepřihlíží k pohledávce, pokud bude následně zjištěná výše pohledávky menší než 50% přihlášené částky. Navíc insolvenční soud uloží jejímu věřiteli povinnost zaplatit částku ve prospěch majetkové podstaty, o kterou je částka přihlášené pohledávky vyšší než skutečně zjištěné a to bez ohledu na úmysl věřitele. Účast takového věřitele v insolvenčním řízení bude ukončena a věřitel neobdrží žádné plnění. U zajištěné

⁴¹Viz. <https://isir.justice.cz/isir/ueu/formulare.do>

⁴² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. září 2009, spis. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-p-51-14

⁴³ RICHTER T., *Česká rekonstrukce insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*, Zborník 1. vedeckej konferencie správcov, Žilina, 2006

pohledávky, kdy její věřitel uplatňuje buď lepší pořadí nebo vyšší hodnotu zajištění tak, že skutečná hodnota zajištění je nižší než 50% hodnoty zajištění anebo právo na uspokojení je v horším pořadí; insolvenční soud nebude k takovému právu přihlížet a navíc uloží jejímu věřiteli povinnost zaplatit částku, o níž hodnota uvedená v přihlášce pohledávky převyšuje hodnotu zjištěného zajištění. Peněžní sankce a relativně přísný následný režim v případě nadhodnocené pohledávky neznamena hmotně právní zánik pohledávky, pouze nese procesně právní důsledky v rámci insolvenčního řízení. Sledovaným záměrem, je omezení nekalých úmyslů věřitelů zejména. Pokud věřitel nebude vykonávat práva (zejména hlasovací práva) spojená s nezjištěnou částí pohledávky, vyhne se pouze sankci uložení pokuty. Oproti tomu slovenská úprava úpadkového práva není tolik přísná, ačkoli věřitele s nadhodnocenou pohledávkou také penalizuje. Slovenský věřitel s nadhodnocenou pohledávkou je pouze vystaven sankci ve formě pokuty, a to tehdy, je-li jeho skutečná pohledávka nižší než 75% přihlášené hodnoty pohledávky, ledaže by se prokázalo, že při jejím přihlašování postupoval s odbornou péčí. To samé pravidlo se uplatní i v případě zajištěné pohledávky, jestliže věřitelova pohledávka ve skutečnosti zajištěna nebyla anebo měla horší postavení.⁴⁴

Podle mého názoru je v daném ohledu InsZ příliš tvrdý a protiústavní. Za prvé, „trestá“ i ty věřitele, kteří jednali naprosto v dobré víře a za druhé, nedává insolvenčnímu soudu možnost uvážení stanovit výši takové pokuty a tím podle mého názoru dochází k porušení základních práv věřitele garantovaných ústavních práv České republiky.

9.4 Přezkumné jednání:

Přihlášené pohledávky přezkoumává nejdříve insolvenční správce, který v případě zjištění nedostatků v přihlášce pohledávky má notifikační povinnost vůči jejímu přihlašovatel. Na základě všech přihlášených pohledávek sestaví insolvenční správce jejich seznam, jež se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku a k němuž má dlužník právo se vyjádřit. Na základě seznamu přihlášených pohledávek se bude odvíjet postup při přezkoumání pohledávek na přezkumném jednání, jehož je oprávněn se zúčastnit dlužník insolvenční správce.

⁴⁴ Srovnej ust. § 30 zákona č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii, s ust. §178 - § 180 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

9.4.1 Význam a předmět přezkumného jednání:

Přezkumné jednání je považováno za jednání ve věci samé, které svolává a řídí insolvenční soud za účelem přezkoumání pohledávek. Jeho cílem je zjištění nebo naopak popření pohledávek.⁴⁵

Přezkumné jednání je svoláno rozhodnutím o úpadku, které dále stanoví jeho termín a místo konání, Termín přezkumného jednání musí být určen insolvenčním soudem tak, aby se konalo nejdříve po sedmi dnech a nejpozději do dvou měsíců po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek. Zde je opět patrná snaha InsZ o urychlení insolvenčního řízení a to striktním stanovením lhůt.

Ve vztahu ke schůzi věřitelů, je nutné upozornit na následující skutečnost. Pokud se první schůze věřitelů koná před přezkumným jednáním, musí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku svolat i další schůzi věřitelů, a to na den shodný se dnem nařízeného přezkumného jednání. To je naprosto logické, protože právě až na schůzi věřitelů konané po přezkoumání pohledávek se předpokládá, že se jí budou účastnit jen věřitelé s hlasovacími právy, kteří opravdu mají dané postavení v insolvenčním řízení. Protože tito věřitelé mají rozhodnout o následných rozhodných otázkách pro další průběh řízení. Za účelem urychlení řízení, musí insolvenční soud svolat schůzi věřitelů ihned v rozhodnutí o úpadku, která se bude konat po přezkumném jednání.⁴⁶

Platí, že dlužník není povinen se přezkumného jednání zúčastnit a proto se může konat i za jeho nepřítomnosti. Svou nepřítomností ztrácí významné právo – právo popírat přihlášené pohledávky, o kterém je pojednáno v následující pasáži.

9.4.2 Právo popírat přihlášené pohledávky:

Pohledávku věřitele lze popírat co do důvodu, výše tak i pravosti. Popěrné právo je insolvenčním zákonem přiznáno pouze dlužníkovi a insolvenčním správcí, nikoli věřitelům. Zde je nutné upozornit na skutečnost, že příslušné ustanovení vylučující možnost věřitele popírat pohledávky jiných věřitelů bylo napadeno u soudu a výsledkem je Nález Ústavního

⁴⁵ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 464

⁴⁶ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 350

soudu ČR, v němž se Ústavní soud vyjádřil takto: (...) *Základním účelem úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem, je řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů z jedné majetkové podstaty dlužníka. Rozhodnutím insolvenčního správce o tom, že přihlášenou pohledávku uznává nebo popírá uspokojení v rámci insolvenčního řízení se současně závazně rozhoduje o právu všech ostatních věřitelů na jejich poměrném uspokojení. Nesprávné přihlášení, respektive uznání (nepopření) insolvenčním správcem té které pohledávky (její pravosti, výše, pořadí) jednoho věřitele může mít za následek uspokojení pohledávky druhého věřitele v menší míře, než by tomu bylo za předpokladu správného zjištění předmětné pohledávky, může tedy důsledně vzato značit dotčení majetkových práv věřitele (...).*⁴⁷ Tímto nálezem bylo jednotlivým věřitelům taktéž přiznáno právo popěrné, s čímž naprosto souhlasím. Podle mého názoru dosavadní institut námitek, podnětů, vznesených vůči insolvenčnímu správci není plnohodnotným procesním prostředkem, jež by věřitelům umožnil komplexní ochranu jejich práv. Při hodnocení této úpravy stály proti sobě dva principy – princip rychlosti řízení proti principu soudní ochrany práv (nejen procesních ale i majetkových), Ústavní soud určil za rozhodující druhý princip. Příslušné ustanovení insolvenčního zákona je zatím ponecháno v platnosti a zrušuje se až ke dni 31.03.2010. Ústavní soud sice rozhodnul o protiústavnosti předmětného ustanovení § 192 odst. 2 a je-li nějaká norma neústavní, tak by vůbec neměla vyvolat takové účinky znamenající dotčení práv věřitelů, jaké stále ještě během překlennovacího období do 31.03.2010 vyvolává. Myslím, že v této době bylo vhodné, aby insolvenční správci brali důsledně případné podněty a námítky věřitelů ohledně pravosti, výše a důvodu pohledávky jiných věřitelů v potaz a zásadně se s nimi s vynaloženou odbornou péčí vypořádali. Na základě předmětného nálezu Ústavního soudu tak došlo k významnému posílení práv věřitelů.

Dlužník je jedním z oprávněných subjektů k popření pohledávky věřitelů. Pokud je pohledávka popřena dlužníkem v případě řešení jeho úpadku reorganizací, má to za následek stejné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Pohledávka je účinně popřena a její případná existence může být zjištěna na základě následného incidenčního sporu, který je iniciován na návrh u příslušného insolvenčního soudu, konkrétně žalobou o určení pravosti, výše, pořadí popřené pohledávky, jež musí být podána do třiceti dnů ode dne přezkumného jednání. Jedná se o lhůtu hmotně právní, proto je nezbytné, aby žalobní návrh byl v poslední den lhůty doručen na insolvenčního soudu.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 01. 07.2010, spis. zn. Pl. ÚS 14/10

Podle momentálně projednávaného vládního návrhu novely insolvenčního zákona, popření pohledávky nebude možné zahájit o popřené pohledávce incidenční spor. Insolvenční soud bude oprávněn rovnou při přezkumném jednání vyloučit zjevně vadné anebo bezdůvodné návrhy. Za popření pohledávky přejímá odpovědnost popírající věřitel a to složením peněžní jistoty.⁴⁸

10. JEDNOTLIVÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU:

Jednotlivé způsoby řešení úpadku jsou uvedeny přímo v ust. § 4 odst. 1 a při zvolení konkrétního způsobu řešení úpadku bude nutné vybrat ten které zajišťuje co nejvyšší možné v zásadě poměrné uspokojení pohledávek věřitelů, každý ze způsobů k tomu ovšem směřuje jinou cestou. Obecně můžeme způsoby řešení úpadku rozdělit na řešení sanační a na řešení likvidační. Kritériem je, zda zvolený způsob povede k ukončení ekonomické aktivity dlužníka nebo nikoli.

Od počátku účinnosti InsZ bylo celkem k dnešnímu dni povoleno 42 reorganizací a oproti tisícům konkursů. Srovnání za jednotlivé roky nabízím v tabulce, z které je patrné značný nepoměr obou způsobů:⁴⁹

Rok/Řešení	2008	2009	2010	2011
povolené reorganizace	6	16	19	1
prohlášené konkursy	1441	1553	1601	n/a

Zatím pouze dvě reorganizace byly úspěšně dokončeny a splněny. Jedná se o společnost Gital s.r.o.⁵⁰ a Družstvo Mirovice.

⁴⁸ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 233, návrh ze dne 17.01.2011.

⁴⁹ Dostupné údaje na webovém portálu Ministerstva spravedlnosti ČR justice.cz

⁵⁰ Gital s.r.o., IČ: 27427251, společnost po splnění reorganizačního plánu zrušena a vymazána z obchodního rejstříku k 31.07.2010

10.1 Sanační způsoby řešení úpadku:

Sanační řešení umožňují zachování další ekonomické aktivity dlužníka, které mohou vést k překonání krize dlužníka a mají vést k ozdravení dlužníkovy podniku.⁵¹ Mezi sanační způsoby řadíme reorganizaci a oddlužení. Oddlužení je určeno pro nepodnikatelské subjekty a je založeno na plnění splátkového kalendáře po dobu pěti let anebo prodeji majetkové podstaty dlužníka. O reorganizaci bude podrobně, jako o tématu mé diplomové práce, pojednáno podrobněji níže.

10.2 Likvidační způsoby řešení úpadku:

V důsledku likvidačních způsobů dochází k likvidaci ekonomické činnosti dlužníka. U právnických osob vedou v jejich konečném důsledku k jejich zániku a následnému výmazu z obchodního rejstříku. U fyzických osob logicky nevedou k jejich zániku, ale jejich dispoziční oprávnění k majetku jsou omezena na minimum. Mezi likvidační způsoby zahrnujeme konkurs, taktéž i nepatrný konkurs, a tzv. zvláštní způsoby řešení úpadku, jež se týkají pouze vybraných subjektů, příkladem lze uvést finanční instituce).

Zde musím zdůraznit, že insolvenční zákon nelze brát v potaz pouze z právního pohledu, ale je nutné vzít na zřetel i ekonomické aspekty, které se zejména uplatnění při rozhodování, zda bude vhodné řešit dlužníkov úpadek likvidačním anebo sanačním řešením.

Podle názoru odborné většiny, by InsZ měl vytvářet především neutrální právní prostředí a rovné podmínky mezi likvidačním a sanačním způsobem. Výběr řešení by měl být ponechán hlavně na vůli věřitelů, aby naložili se svými právy dle svého uvážení.⁵²

⁵¹ WINTEROVÁ A. A KOLEKTIV, *Civilní právo procesní, doplněné o předpisy evropského práva*, 5. vydání, Praha, 2008, Linde Praha a.s., str. 634

⁵² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 735

11. ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE:

11.1 Charakteristika podnikatelské činnosti dlužníka:

Insolvenční řízení Družstva Mirotice jsem ve své práci použila jako vzorový příklad průběhu reorganizace, které sice nesplňovalo požadavky na velikost podniku, ale jeho podnik měl a má určitou *going concern hodnotu*. Proto mohla být reorganizace opřena o vzájemnou dohodu mezi úpadcem a věřiteli. V tomto bodě popíšu podnikatelskou činnost a všechny relevantní skutečnosti s ní související, pro účely pochopení a také vysvětlení všech souvislostí týkajících se reorganizace Družstva Mirotice.

Družstvo Mirotice vzniklo transformací Jednotného družstva Mirotice a od roku 1993 hospodaří samostatně na základě transformačního zákona č. 42/1992 Sb. Předmět činnosti úpadce byl zaměřen zejména na rostlinnou výrobu a to konkrétně na pěstování obilovin, řepky a kukuřice. Hospodářská činnost byla ve většině případech prováděna na pozemcích pronajatých od drobných vlastníků, se kterými jsou uzavřeny nájemní smlouvy.

11.2 Insolvenční řízení:

V době zahájení insolvenčního řízení mělo Družstvo Mirotice celkem 84 členů a 9 zaměstnanců. Obrat dlužníka zdaleka nedosahoval požadovaných 100.000.000 Kč za uplynulé účetní období, podle ust. § 316 odst.4 InsZ. Je evidentní, že u dlužníka nebyly splněny předpoklady potřebné velikosti podniku pro povolení reorganizace, proto pro něj bylo nezbytné dosáhnout společného konsenzu se svými věřiteli.

Insolvenční řízení bylo zahájeno na návrh jeho věřitele dne 3. března 2008. Insolvenční soud shledal úpadek společnosti usnesením ze dne 24.července 2008. Návrh na povolení reorganizace spolu se sestaveným reorganizačním plánem podal dlužník 8. srpna 2008. Reorganizační plán Družstva Mirotice tvoří Přílohu č. 1 této diplomové práce, ve zjednodušené verzi bez příloh. Reorganizace dlužníka byla povolena usnesením zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 15. října 2008.

Při přezkumném jednání konaném dne 22. září 2008 byly zjištěny pohledávky v celkové výši 16.300.105,75 Kč. Majetková podstata byla stanovena ve výši 34.086.500 Kč znaleckým

posudkem zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 24. listopadu 2008. Většinu majtkové podstaty tvořily pohledávky dlužníka za třetími osobami a výtěžek z nich získaný byl určen na úhradu jeho závazků. Největší věřitel dlužníka byl zároveň jeho největším zákazníkem, to považuji za poměrně velkou výhodu.

11.3 Příčiny úpadku dlužníka:

Úpadek Družstva Mírotice nastal v důsledku kombinace několika příčin. Podstatná část dlužníkových závazků tvořily pohledávky vzniklé na základě transformačního zákona při přeměně Jednotného družstva Mírotice. Jednalo se o pohledávky dlouhodobého charakteru, k jejichž uspokojování docházelo podle výsledků hospodařen dlužníka a to jak formou vyplácení peněžních prostředků, tak i formou vydávání hmotného majetku. Dále, komoditní sektor byl jeden z citelně postižených sektorů ekonomiky dopady celosvětové hospodářské krize z let 2007 až 2009. Ceny komodit se proto raketově propadly dolů. Dalším důvodem špatné ekonomické situace Družstva Mírotice byly velmi nízké zisky v letech 2007 a 2008 pro malé výnosy z úrody, jelikož v tomto období nevládlo příznivé počasí. Největším věřitelem byl dodavatel a odběratel zároveň, který za úpadcem měl nezajištěné pohledávky v nadpoloviční většině celkového objemu nezajištěných pohledávek. Struktura obchodních vztahů mezi úpadcem a jeho hlavním věřitelem byla evidentně důvodem, proč tento věřitel stál o zachování chodu podniku za stávající struktury. Dalším možným hlediskem mohl být fakt, že společnost se neocitla v krizi kvůli dlouhodobému špatnému manažerskému vedení. Příčinnou úpadku byly primárně vnější události, které nemohl úpadce nikterak ovlivnit.⁵³

11.4 Plnění na základě reorganizačního plánu:

Přestože, se Družstvo Mírotice nacházelo v insolvenčním řízení, jeho klíčoví dodavatelé a zákazníci s ním nepřerušili spolupráci. Tím měl dlužník zajištěn odbyt své produkce a generaci určitých výnosů a vedle výtěžků z majtkové podstaty měl dlužník zaručen dlouhodobý zdroj peněžních prostředků nejen pro úhradu závazků podle reorganizačního plánu, ale také pro zachování plynulého provozu. Podnikatelská činnost družstva byla plně zachována.

⁵³ Zpráva k reorganizačnímu plánu dlužníka ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE ze dne 30. listopadu 2008, dostupná na webovém portálu Ministerstva spravedlnosti ČR justice.cz

Usnesení insolvenčního soudu o vzetí na vědomí splnění reorganizačního plánu bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno ke dni 22. července 2009. Samotná reorganizace Družstva Mirovice trvala přibližně tři čtvrtě roku, oproti původnímu záměru splnit ji k únoru 2009, jež byl uveden v reorganizačním plánu.

11.5 Pravděpodobné uspokojení věřitelů v konkursu:

Jako další možný způsob řešení úpadku Družstva Mirovice mohl být využit konkurs. Podle údajů dostupných ze zprávy o reorganizačním plánu a na základě charakteru stavu dlužníka v době úpadu, by se prodej podniku jako celku podle ust. § 290 InsZ jevil jako nejvhodnější řešení při prohlášeném konkursu. Znaleckým posudkem zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 24. listopadu 2008 byla majetková podstata stanovena ve výši 34.086.500 Kč. Oproti postupnému zpeněžení majetkové podstaty po částech by se dal předpokládat vyšší výnos a také by došlo k přechodu pracovně-právních práv a povinností na kupujícího a tím i jisté zachování určitého počtu pracovních míst. Postupný prodej částí majetkové podstaty s sebou nese také vysokou míru rizika ohrožení zachování provozu podniku nebo přímo znemožnění podnikatelské činnosti, zvláště takové, jako je zemědělská činnost. Fáze zemědělské činnosti na sebe úzce sezónně navazují a při přerušení jedné fáze, dochází z pravidla k ochromení celé produkce. Takový způsob ovšem předpokládá existenci vhodného zájemce o koupi podniku jako celku za odpovídající kupní cenu v dostatečné výši. V době insolvenčního řízení nebyl dlužníkovi ani dalším účastníkům znám žádný vhodný kupující, který by v tehdejší situaci na trhu byl ochoten zaplatit vysokou kupní cenu, jak byla stanovena znaleckým posudkem. Musím upozornit na skutečnost, že rok 2008 znamenal vyvrcholení celosvětového hospodářské krize, kdy se většina podnikajících subjektů potýkala s nedostatkem likvidity a ochota akvírovat podniky s určitou mírou zadlužení a takového předmětu podnikání, byla téměř nulová. To byl další faktor, proč se reorganizace jevila jako nejvhodnější a nejopatrnější řešení, s čímž naprosto souhlasím.⁵⁴

11.7 Hospodářská situace družstva dnes:

Z informacích uvedených v účetní rozvahách Družstva Mirovice publikovaných v příslušné Sbírce listin je patrný pozitivní hospodářský vývoj subjektu. Při samotné reorganizaci se

⁵⁴ Zpráva k reorganizačnímu plánu ZEMĚDĚLSKÉHO OBCHODNÍHO DRUŽSTVA MIROTICE ze dne 30. listopadu 2008

Družstvu Mirovice všeobecně podařilo snížit závazky z minulých let a oproti tomu navýšit vlastní majetek. Rozvaha za rok 2010 nebyla k dnešnímu dni zveřejněna. Každopádně z informací dostupných na internetových stránkách Družstva Mirovice a ze Zprávy z výroční členské schůze ze dne 26.11.2010 zveřejněné ve Sbírce listin⁵⁵, lze dovodit všeobecně kladný vývoj jeho ekonomické situace do budoucích let.⁵⁶

Další aspekty této kauzy jsou vysvětleny níže u některých bodů mé práce.

12. REORGANIZACE:

Reorganizace je sanačním řešením úpadku dlužníka, v rámci které vstupují do popředí zejména ekonomické aspekty její vhodnosti, tj. tam, kde celková hodnota podniku je tak vysoká, že z hlediska uspokojení dlužníkových věřitelů je účelnější než kdyby byla činnost dlužníkovu podniku ukončena a jeho aktiva rozprodána. Je alternativním řešením vůči likvidačnímu konkursu. Například v případě úpadku obchodní společnosti, má společnost možnost si zvolit k řešení svého úpadku mezi reorganizací a konkursem, pokud jsou pro ně dány zákonem požadované podmínky. Konkurs vede v konečném výsledku ke zpeněžení majetku společnosti a její věřitelé jsou uspokojeni z výtěžku zpeněžení. Nicméně konkurs nemusí znamenat likvidaci podniku, jelikož podnik je možné prodat samostatně jako celek a zachovat jeho provoz. Bohužel častým jevem opak a tím absolutní likvidace podniku.

Při reorganizaci jsou věřitelé uspokojováni pravidelně za pokračování podnikatelské aktivity dlužníka, zajištěné různorodými opatřeními vedoucími k ozdravení hospodaření podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou věřitelů, ke zpeněžení veškerého majetku dlužníka nedochází. Principem je, že majetkové hodnoty dlužníka nejsou prodány třetím osobám, ale jsou zachována jako celek. Hlavní rozdíl mezi reorganizací a konkursem spočívá v tom, kdo se stane novým majitelem majetku dlužníka, zda třetí osoby anebo dlužníkovi věřitelé, tj. dosavadní nositelé nároků na něj.

⁵⁵ webový portál Ministerstva spravedlnosti ČR justice.cz / sbírka listin

⁵⁶ Viz. <http://www.zodmirotice.cz/>

Rozhodujícím východiskem by měla tedy být tzv. hodnota běžícího podniku nebo také going concern hodnota (v zahraniční odborné literatuře nazývána jako *going concern value*,⁵⁷ která musí být vyšší než souhrnný součet jeho jednotlivých aktiv. Proto bude reorganizace naprosto neuvážená u subjektu, jehož předmětem podnikatelské činnosti je pouze pronájem nemovitostí třetím osobám a u něhož by vhodnějším a značně hospodárnějším bylo konkursní řešení, jelikož nelze předpokládat, že by takový subjekt mohl nějakou kladnou hodnotu běžícího podniku mít. Pozitivní hodnota běžícího podniku bude především dána u takového dlužníka, který je nositelem zvláštního oprávnění k určité podnikatelské činnosti (příkladem může být licence, povolení), či je vlastníkem know-how k určitým specifickým postupům a činnostem (například patenty a ochranné známky).

Reorganizace je primárně určena pro větší podniky, jelikož u nich se zřejmě právě předpokládá existence běžící hodnoty podniku, ale za splnění řady dalších přísných podmínek lze přistoupit k reorganizaci i u menších subjektů.⁵⁸

Insolvenční zákon uděluje při reorganizaci dlužníka podniku jeho věřitelům velmi široká oprávnění. Jejich široký rozsah má zřejmě též posloužit jako motivační prvek pro věřitele, aby byli ochotni souhlasit s dlužníkovou reorganizací a také aby vytvořili dlužníkovi určitý prostor pro úspěšné dosažení svého ozdravení. Je právě na věřitelích, jakým směrem se reorganizace bude ubírat. Oproti tomu insolvenční správce a insolvenční soudce stojí spíše v pozadí a jejich hlavní rolí v reorganizaci je vykonávat dohled a kontrolu nad jejím průběhem. Jejich postavení a vzájemné vztahy popíše níže.

12.1 Legální definice a jednotlivé fáze reorganizace:

Podle litery InsZ se reorganizací rozumí zpravidla uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku, zajištěné opatřeními ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

⁵⁷ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1040

⁵⁸ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 466 - 468

Klasická podoba celkového insolvenčního řízení při reorganizaci se zjednodušeně rozpadá do následujících fází:

1. podání insolvenčního návrhu,
2. rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka,
3. podání návrhu na povolení reorganizace úpadce,
4. rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace úpadce,
5. jednání o reorganizačním plánu, jeho sestavení a schválení mezi dlužníkem a jeho věřiteli,
6. rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu,
7. plnění na základě účinného reorganizačního plánu,
8. skončení reorganizace.

V některých fázích bude velmi klíčová role věřitelů, primárně při dojednávání, tvorbě a schvalování reorganizačního plánu. Tento standardní postup je modifikován v případě předjednané reorganizace.

V této části diplomové práce budu postupovat chronologicky podle struktury celého řízení od jeho počátku až do jeho finální části, ačkoli nebudu jednotlivé části doslova rozdělovat tak, jak jsou v ní uvedena.

12.2 Obecné předpoklady pro přípustnost reorganizace:

Reorganizací může být řešen pouze úpadek dlužníka – podnikatele bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou anebo právnickou osobu. Reorganizace se týká úpadcova podniku a vysloveně není přípustná u právnické osoby v likvidaci, obchodníka s cennými papíry a osoby oprávněné k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.⁵⁹

Reorganizace je primárně určena pro větší podniky. Proto je zejména přípustná tehdy, jedná-li se o dlužníka, jehož obrat činil v minulém účetním období alespoň sto miliónů korun českých, nebo zaměstnává-li více jak sto zaměstnanců. U takových podniků se hovoří o tzv. kvantitativním měřítku přípustnosti reorganizace, jež vyjadřuje požadavek určité velikosti

⁵⁹ Srovnej s ust. § 316 InsZ.

dlužníka. Kvantitativní test vychází z předpokladu, že s vzrůstající velikostí podniku roste současně pravděpodobnost, že dlužníkův podnik bude mít pozitivní hodnotu běžícího podniku nebo jeho majetek vykazuje určitou specifičnost.⁶⁰ Nicméně tento parametr přípustnosti reorganizace vůbec nevypovídá o tom, zda bude dlužník schopen budoucího životaschopného provozu a to, podle mého názoru, z následujících důvodů. Za prvé, kvantitativní test přípustnosti reorganizace nezohledňuje postoj věřitelů k danému řešení úpadku dlužníka, jejich ochotu anebo neochotu umožnit dlužníkovu reorganizaci. Oproti konkursu, budou věřitelé v případě reorganizace uspokojováni postupně a v to v delším časovém horizontu, což pro mnoho věřitelů a zejména pak zajištěných, nemusí být vůbec motivující. Všeobecně lze říci, že reorganizace je pro dlužníkovi věřitele nákladným řešením. Právě při ní se velmi projeví různorodost a protichůdnost nároků dlužníkových věřitelů. Tento způsob budou prosazovat zejména obecní věřitelé, jejichž uspokojení by v likvidačním konkursu mohlo být velmi nízké či naprosto nulové, zvláště pokud by na většině dlužníkovu majetku tvořící majetkovou podstatu vázla zajišťovací práva. Této problematice se budu podrobněji věnovat dále, v části o zajištěných věřitelích. Za druhé, ačkoli společnost dosáhla obratu vyššího jak sto miliónů korun českých za poslední účetní období či zaměstnává více jak sto zaměstnanců, tak míra jejího zadlužení může být marginálně vysoká a neúnosná, že vylučuje případný pokračující chod podnikatelských aktivit. Za třetí, je nutné si uvědomit, v jakém období a v jakém tržním prostředí je předmětná krize řešena. Zvláště v dnešní době, kdy stále ještě doznívá vrchol hospodářské krize, je těžké vytvořit podmínky a přesvědčit stávající věřitele a potencionální investory, tj. budoucí věřitele dlužníka, aby umožnili jeho reorganizaci. Důležité bude právě rozlišit *neživotaschopný podnik* od podniku, který je perspektivní, ale má jen dočasné finanční potíže. Podnik jakožto předmět sanačních opatření podle insolvenčního zákona by měl vykazovat operační efektivnost a vytvářet kladné peněžní toky, které mu umožní pokrýt náklady spojené s touto procedurou.⁶¹

Problematickým může být druhé alternativní kritérium velikosti úpadcova podniku, jež nemusí být vždy úplně objektivní. V některých hospodářských odvětvích může být počet zaměstnanců v pracovním poměru kolísavý podle oblasti podnikání a to jak v rovině obecné, při rozlišení obchodu, služeb a výroby; tak i v určité oblasti, zejména ve stavebnictví, zemědělství, průmyslu.⁶² Insolvenční zákon sice určuje tato dvě obecná kritéria, ta nicméně,

⁶⁰ RICHTER T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 352

⁶¹ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000i*, Praha, Linde a.s., str. 463

⁶² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 738

zejména pak druhé kritérium, nerespektují flexibilitu trhu práce a celkovou pružnost ekonomiky. Také je nutné si uvědomit, že kvantitativní podmínky otevírají cestu úpadcům, kteří nezamýšlí provést svoji úspěšnou sanaci, ale mohou pouze sledovat záměr přenesení nákladů krize podniku na své věřitele, nebudou tak vyvíjet řádnou snahu o ozdravení podniku a v důsledku toho pak bude celá reorganizace naprosto neefektivní a vygeneruje jen další nadbytečné náklady v neprospěch věřitelů.

Slovenský zákon klade pro možnost povolení diametrálně odlišné podmínky. Klíčová role je dána správci. Správce vypracuje posudek, ve kterém *reštrukturalizácii* buďto doporučí nebo nikoli. Insolvenční soud může reorganizaci povolit pouze v případě kladného vyjádření správce v posudku. Slovenský insolvenční soud, tak nemůže povolit reorganizace, není-li doporučení správce. To si myslím, klade až moc velký důraz na osobu správce, na jeho odbornost, nestrannost a kvalifikovanost. Určující slovo by měl mít podle mého názoru insolvenční soud. Oproti tomu však, nemusí povolit *reštrukturalizácii*, ačkoli tu doporučení správce je. Hlavní nebezpečí spatřuji v tom, že směr řízení je příliš významně ovlivněn jednou osobou správce, který ještě k tomu je vybrán a pověřen dlužníkem a věřitelé nemají pravomoc takového správce odvolat nebo vyměnit.⁶³ Nebezpečí neobornosti správce a dále možného nepoctivého spolčení správce – dlužník je až moc vysoké. Nemyslím, že toto je úplně nejvhodněji zvolené řešení.

12.3 Rozšíření předpokladů reorganizace:

Pokud dlužník nenaplnuje požadavky tzv. kvantitativního testu přípustnosti, umožňuje insolvenční zákon jejich podnik reorganizovat u těch úpadců, kteří splní tzv. kvalitativní test přípustnosti, při němž se právě velmi silně projevuje silné postavení věřitelů. Věřitelé, na základě vzájemného konsenzu mezi sebou a dlužníkem, mohou umožnit toto sanační řízení prakticky u jakéhokoli dlužníka aniž by u něj byla splněna podmínka velikosti jeho podniku. Předpokladem pro uplatnění kvantitativního testu přípustnosti reorganizace je předložení reorganizačního plánu spolu s insolvenčním návrhem anebo do patnácti dnů po rozhodnutí o úpadku, který byl přijat alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, nebo schválený hlasy devadesáti procent všech věřitelů počítaných podle výše

⁶³ Srovnej s § 108 - § 110 zákona č. 7/2005 Sb., o konkurze a reštrukturalizácii

jejich pohledávek. Za těchto podmínek se k velikosti podniku ani počtu jeho zaměstnanců nepřihlíží. Ovšem režim kvantitativního kritéria přípustnosti reorganizace je velmi náročný v případě úpadce usilujícího o svou sanaci, jehož insolvenční řízení bylo zahájeno na návrh věřitele. Insolvenční zákon vyžaduje, aby dlužník předložil věřiteli schválený reorganizační plán do patnácti dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku. Zároveň je nutné připomenout, že insolvenční soud musí učinit do deseti dnů po podání insolvenčního návrhu všechny vhodné úkony směřující k rozhodnutí ve věci bez zbytečného odkladu. V případě dlužnického insolvenčního návrhu, musí insolvenční soud rozhodnout o úpadku ve lhůtě do patnácti dnů od doručení insolvenčního návrhu věcně příslušnému insolvenčnímu soudu. Dlužník nespĺňující kvantitativní podmínky přípustnosti reorganizace má tak tíživý nedostatek času na vypracování reorganizačního plánu a jeho schválení požadovanými většinami věřitelů.⁶⁴ Zde se zároveň zřejmě jedná o lhůty hmotně právní, tudíž návrh na povolení reorganizace spolu s reorganizačním plánem schváleným věřiteli musí být insolvenčnímu soudu doručen v poslední den lhůty.⁶⁵ Určitý časový prostor pro vyjednávání může úpadcovi poskytnout ochranný institut moratoria, o němž bylo pojednáno v sedmém oddíle tohoto textu. Při moratoriu jsou vytvořeny podmínky pro vypracování reorganizačního plánu a dosažení konsenzu ze strany věřitelů. Nicméně je otázkou, zda prosazení principu rychlosti v této fázi insolvenčního řízení, bude vždy efektivní a nepovede k zabránění sanace takových subjektů, jejichž ozdravení by bylo ekonomicky přínosné nejen pro jeho věřitele, ale též i pro dané odvětví hospodářství.

V případech reorganizací splňující kvalitativní měřítko její přípustnosti je možné přijmout již vyhotovený reorganizační plán ještě před zahájením insolvenčního řízení. Tehdy se bude jednat o tzv. předjednanou reorganizaci za současného konsenzu věřitelů vyjádřeného schváleným reorganizačním plánem, jež právě efektivně umožňuje překonat požadavek určité velikosti dlužníka. Předjednání reorganizace bude zejména praktické pro snížení celkových nákladů a zvýšení rychlosti celého insolvenčního řízení. Právě období vyjednávání s věřiteli a fáze přijímání reorganizačního plánu by mohla být potencionálně časově nejnáročnějším úsekem insolvenčního řízení, s možností rizika, že schůdného řešení nebude dosaženo a celé insolvenční řízení povede do konkursu. Dobu trvání fáze řízení mezi podáním insolvenčního návrhu a povolením reorganizace insolvenčním soudem je tak možné zkrátit na pouhých patnáct dnů. Právě proto, pokud se dlužníkovi podaří reorganizaci s jeho věřiteli předjednat a

⁶⁴ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 738 – 739

⁶⁵ PACHL, KOZÁK, BUDÍN, DADAM, *Insolvenční Zákon – komentář*, ASPI 2008, str. 418

spolu s insolvenčním návrhem připojí i schválený reorganizační plán, celý proces by se znatelně urychlil. Insolvenční řízení by se zredukovalo na podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení reorganizace s připojeným reorganizačním plánem. Následně insolvenční soud prohlásí úpadek dlužníka a povolí reorganizaci, schválí reorganizační plán a nakonec nastoupí fáze plnění podle reorganizačního plánu.⁶⁶ V tomto případě InsZ. požaduje aby společně s insolvenčním návrhem byl i nejpozději do patnácti dnů předložen reorganizační plán schválený potřebnými většinami věřitelů, ostatní věřitelé na výzvu soudu mohou své přihlášky pohledávek podávat následně ve lhůtě určené v rozhodnutí do úpadku. Je-li reorganizační plán schválen všemi skupinami věřitelů, je insolvenční soud povinen spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutí o způsobu jeho řešení reorganizací, čímž právě dochází k urychlení celého procesu.

Tato varianta se uplatní u těch podniků, jejichž krizová situace nenastala v důsledku špatného obchodního konceptu činnosti podniku, ale spíše tam, kde selhalo vedení anebo nastal jiný faktor. Bude se zejména jednat o takovou společnost nebo družstvo, u níž lze předpokládat i nadále pozitivní životaschopnost na trhu a jež zaujímá určité postavení v konkurenčním prostředí, tj. má jistou going concern hodnotu.

V souvislosti s postojem věřitelů se o reorganizaci dlužníka bude vyjednávat pod ochrannou soudního moratoria tedy veřejně, kdy dlužník bude chráněn před vypovězením klíčových smluv. Nevýhodou tohoto postupu zveřejnění informace o tom, že dlužníkův podnik není schopen dostát svým závazkům. To může přinést i negativní důsledky v podobě nedůvěry současných a potencionálních obchodních partnerů. Druhou variantou je, aby jednání probíhala neveřejně. Dlužníkovi ovšem není poskytnuta ochrana insolvenčního zákona a mohly by mu nastat komplikace s vypovězením klíčových smluv na dodávky surovin a energií. Myslím, že zde bude určujícím faktorem ekonomická situace tržního prostředí a stav, ve kterém se daná ekonomika státu nachází a i samotný podnik. Od této skutečnosti se bude odvíjet i případná ochota věřitelů přistoupit na reorganizaci dlužníkovu podniku.

Při usilování o dosáhnutí sjednání a povolení reorganizace zahájené skrze splnění požadavků kvalitativního kritéria bude zejména důležité vytvořit důvěryhodné prostředí mezi dlužníkem a věřiteli, jakožto i mezi jednotlivými věřiteli. To je pro dlužníka kritický bod. Zvláště

⁶⁶ STRNAD M., HOLEŠÍNSKÝ P., *Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona*, Praha, Právní rozhledy, 1/2008, str.7

v dnešní době, kdy všeobecná platební morálka všech subjektů povinných něco plnit, zejména platit peněžité závazky, není zrovna na příliš dobré úrovni. Nedostatek důvěry dlužník bude překonávat jen velmi těžko a bude muset projevit silné přesvědčovací schopnosti a prokázat perspektivní aspekty svého návrhu. Dalším důležitým faktorem rozhodujícím u věřitelů dlužníka, bude otázka likvidity. Věřitelé budou pečlivě zvažovat, zda se jim vyplatí čekat na postupné uspokojení své pohledávky. Také budou hodnotit, zda postupné uspokojení jejich pohledávky při reorganizace bude pro ně vůbec možná anebo pro ně bude bezpečnější a účinnější likvidační řešení dlužníkovy úpadku, jež v zásadě bývá rychlejší a jistější.

Zdárným příkladem reorganizace splňujícím kvalitativní test je právě insolvenční řízení Družstva Mirovice.⁶⁷ Družstvo Mirovice nesplňovalo požadavky velikostního měřítko pro přípustnost reorganizace. Dlužník předložil v zákonem požadované patnáctidenní lhůtě⁶⁸ sestavený reorganizační plán, který byl odsouhlasený největším věřitelem nezajištěných pohledávek, který vlastnil pohledávky s více jak polovinou celkového objemu dosud přihlášených pohledávek jak je patrné z návrhu, a následně byl i odsouhlasen potřebnou většinou věřitelů zajištěných pohledávek. Družstvu Mirovice se evidentně podařilo získat pevnou důvěru svých největších věřitelů, kteří věřili v pozitivní výsledek řízení. Reorganizace byla povolena dne 15.10.2008, přibližně půl roku po zahájení insolvenčního řízení. Přičemž samotná fáze do rozhodnutí o řešení úpadku byla nekonfliktní a to je na české poměry poměrně netypické.

12.4 Návrh na řešení úpadku podniku formou reorganizace:

Návrh na podání povolení reorganizace je oprávněn podat jak dlužník tak i přihlášený věřitel za podmínky, že je předkladatel návrh jedná v dobré víře a jsou zároveň splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

Dlužníkovi, který podal na sebe insolvenční návrh a s návrhem na řešení svého úpadku reorganizací, k němuž připojil reorganizační plán, je insolvenčním zákonem přiznáno zvláštní postavení. Dlužníkovi jsou přiznána určitá procesní práva v rámci celého řízení, např.

⁶⁷ webový portál pro insolvenční rejstřík Ministerstva spravedlnosti ČR justice.cz - https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?rowid=AAAE1DAALAAABkAADF

⁶⁸ Viz. ust. § 316 odst. 5 InsZ.

přednostní právo sestavení reorganizačního plánu, bez ohledu na to, zda insolvenční řízení bylo zahájeno věřitelským anebo dlužníkovým návrhem.

Lhůta, ve které musí být návrh na řešení úpadku reorganizace podán, se odvíjí podle skutečnosti, zda se dlužník již nachází v úpadku anebo mu teprve hrozí. Pokud dlužník podal návrh pro hrozící úpadek, musí návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do rozhodnutí do úpadku, jinak postačí nejpozději do deseti dnů před první schůzí věřitelů svolané insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku. Je nutné upozornit, že povinnost dodržet shora uvedené lhůty se vztahuje pouze pro případ reorganizací, které jsou přípustné na základě kvantitativního testu přípustnosti reorganizace. V případě konsensuální reorganizace, kdy dlužníkuv podnik nenaplnuje velikostní požadavky, musí dlužník předložit návrh na povolení reorganizace s hotovým reorganizačním plánem již s insolvenčním návrhem anebo do patnácti dnů po rozhodnutí o úpadku.

Jedná se o prekluzivní lhůtu, proto opožděný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud bez dalšího odmítne usnesením, proti kterému je přípustný opravný prostředek formou odvolání, k němuž je oprávněn pouze navrhovatel povolení reorganizace.

Náležitosti věřitelského a dlužnického návrhu na povolení reorganizace jsou velmi podobné. V první řadě, bez ohledu na osobu navrhovatele, je nutné splnit obecné náležitosti podání v soudním řízení podle ust. § 42 odst. 4, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Za druhé, dlužníkuv návrh na povolení reorganizace musí obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat, jemu známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob ovládajících dlužníka nebo s ním tvořících koncern, včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení anebo prohlášení, že takových osob není; a v neposlední řadě též i způsob navrhované reorganizace. Přílohou je nutné připojit seznam majetku a seznam závazků, případně prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, jež dlužník předložil insolvenčnímu soudu dříve.

Věřitelský návrh musí obsahovat označení dlužníka osob oprávněných za něj jednat a dále informace o způsobu navrhované reorganizace. Ostatní informace může předložit, pokud jsou mu známy. Oprávněným věřitelem k podání návrhu na povolení reorganizace je dlužníkuv věřitel, jenž svůj nárok uplatnil přihláškou pohledávky.

Je nutné postřehnout důležité ustanovení InsZ, že způsobem řešení reorganizace uvedeným v návrhu na povolení reorganizace, nejsou osoby sestavující reorganizační plán ani navrhovatel, vázány. To umožňuje prostor pro flexibilitu a zvolení nejvhodnějšího řešení reagujícího na situaci a podmínky existující v době sestavování reorganizačního plánu. Povinná vázanost takovým návrhem by nebyla vůbec vhodná.

Věřitelský návrh na povolení reorganizace musí navíc schválit schůze věřitelů. Návrh je schvalován po zprávě insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka, přičemž insolvenční zákon stanoví věřitelům pro podání návrhu na povolení reorganizace lhůtu deseti dnů před první schůzí věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Podle litery InsZ není zcela jasné, zda schůze věřitelů bude hlasovat o návrhu na povolení reorganizace v době, kdy již byl návrh podán k insolvenčnímu soudu anebo poté dodatečně, ještě před rozhodnutím insolvenčního soudu o návrhu. Dle názorů autorů v odborné literatuře není obligatorní náležitostí návrhu o povolení reorganizace i souhlas schůze věřitelů, proto lze dovodit, že souhlas schůze věřitelů může být dán ex post po podání návrhu k insolvenčnímu soudu.⁶⁹

Před konáním schůze věřitelů je insolvenční správce anebo předběžný insolvenční správce povinen upozornit na všechny jemu známé skutečnosti, pro které by bylo možné zpochybnit poctivý záměr věřitele navrhuujícího povolení reorganizace. Účelem této schůze věřitelů je projednání a odhlasování rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace a nelze ji proto zaměnit se schůzí věřitelů jejímž předmětem zasedání je rozhodnutí o reorganizačním plánu.

12.5 Zpráva o hospodářské situaci dlužníka:

Zprávu o hospodářské situaci vypracovává insolvenční správce anebo předběžný insolvenční správce, pokud insolvenční správce nebyl ještě ustanoven na základě rozhodnutí o úpadku či samostatným rozhodnutím.⁷⁰ Při sestavování zprávy o hospodářské situaci dlužníka bude postupováno podle ustanovení obsažených v části insolvenčního zákona pojednávající o konkursu, jelikož ustanovení o reorganizaci taková ustanovení neobsahují. Zpráva je sestavována podle zhotoveného seznamu pohledávek, soupisu a dalších informací o dlužníkově hospodářské situaci, kdy je v ní zároveň porovnán poměr dlužníkových aktiv vůči

⁶⁹ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 748

⁷⁰ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 428

jeho pasivům. Insolvenční správce vychází z tržní hodnoty majtkových hodnot při porovnávání aktiv s pasivy úpadce,⁷¹ přičemž toto ohodnocení provádí insolvenční správce na základě svého odborného úsudku, jelikož pro vyhotovení znaleckého posudku není časový prostor.

Zpráva podává komplexní přehled o minulém, současném hospodaření úpadce, budoucích možných krocích v rámci nakládání s dlužníkovým majetkem a o možnosti dalšího využití dlužníkového podniku. Všechny tyto informace budou pro rozhodování o povolení reorganizace a následně o způsobu jejího provedení, klíčové. Zpráva proto musí být pravdivá a insolvenční správce by opravdu měl postupovat s řádnou péčí tak, aby poskytl věřitelům co nejvěrohodnější a nejpravdivější obraz ekonomického stavu úpadce a jeho budoucích možností. Pokud bude ze zprávy vyplývat, že činnost úpadcového podniku je natolik perspektivní, kdy jeho produkce a odbyt produktu budou ekonomicky výnosné, že zajistí postupné uspokojení věřitelů dlužníka v rámci reorganizace, má navrhovatel reorganizace silné argumenty a zázemí pro její prosazení.

Zpráva může též obsahovat námitky zpochybňující poctivý záměr navrhovatele řešení úpadku dlužníka reorganizací. Tyto námitky může insolvenční správce (předběžný insolvenční správce) přednést nejpozději před samotným hlasováním na schůzi věřitelů o návrhu věřitele na povolení reorganizace. Bohužel insolvenční zákon neurčuje důvody, pro které lze pochybovat o poctivém záměru, proto to zřejmě bude na úvaze insolvenčního správce, který bude vycházet ze svých vlastních závěrů anebo z podnětů zejména jiných věřitelů. Mezi takový důvod by zřejmě bylo možné zahrnout např. faktické vztahy skrytého propojení, vlivu, mezi navrhovatelem a podnikem úpadce.

Insolvenční zákon stanoví, že zprávu je insolvenční správce povinen vypracovat ke dni prohlášení konkursu a předložit jí insolvenčnímu soudu minimálně sedm dní přede dnem konání první schůze věřitelů.

⁷¹ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 362

12.6 Úvěrové financování:

Pohledávky z úvěrového financování přijaté po povolení reorganizace mají povahu pohledávek za majetkovou podstatou, proto k jejich uspokojení dochází přednostně, s výjimkou uplatněných nákladů insolvenčního správce. Soudím, že toto výhodné postavení je jim přisouzeno především proto, aby takoví věřitelé byli motivováni poskytnout úpadci úvěr. V některých případech by to byla velmi vysoká sázka do loterie, neboť způsob řešení úpadku dlužníka nemusí být většinou úspěšný. Naproti tomu, v jiných situacích na poskytnutých peněžních prostředcích bude záviset osud mnoha dlužníků, kteří budou svůj úpadek řešit právě reorganizací a bez určité materiální „injekce“ by proto ně bylo prakticky až nemožné se o restrukturalizaci a zachování provozu vůbec pokoušet. Insolvenční zákon preferuje uzavřít dohody o úvěrovém financování se zajištěnými věřiteli. Pokud zajištěný věřitel odmítne poskytnout úpadci úvěr, bude to mít vliv na míru jeho uspokojení. Zvláště tehdy, pokud finanční úvěr poskytne třetí osoba. Ta bude následně poměrně uspokojena na úkor pohledávek zajištěných věřitelů a to podle hodnoty majetku, práv anebo jiných majetkových hodnot sloužících k zajištění pohledávek věřitelů.⁷²

Insolvenční zákon klade podmínku, že takové smlouvy musí být uzavřeny za obvyklých obchodních podmínek. Jedná-li se o smlouvy o úvěru a smlouvy obdobné jakož o smlouvy na dodávky energií, surovin, včetně smluv o zajištění splnění výše uvedených smluv, jsou souhrnně označovány za smlouvy úvěrového financování.

Obecně lze režim smluv úvěrového financování může rozdělit podle toho, ve které fázi insolvenčního řízení budou kontrahovány a kdo je nositelem dispozičních oprávnění. Podle uvedeného rozdělení lze rozlišovat smlouvy uzavřené insolvenčním správcem ještě před účinností reorganizačního plánu a dále smlouvy uzavřené dlužníkem jako osoby s dispozičními oprávněními na základě reorganizačního plánu a dlužníkem po dobu trvání vyhlášeného moratoria.

V prvním případě, smlouvy o úvěrovém financování uzavírá insolvenční správce v rámci plnění svých povinností za účelem zajištění udržení provozu podniku. Podle mého názoru je poměrně nešťastným řešením, že insolvenční zákon označuje za smlouvy úvěrového

⁷² HOLEČEK J., *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*, Praha, 2009, Linde, a.s., str. 172

financování i smlouvy, jež svojí povahou s úvěrovou smlouvou nemají naprosto nic společného. Dále je také zvláštní, že insolvenční zákon tuto problematiku řeší v části pojednávající i insolvenčním správcem, přitom insolvenční správce není jediným oprávněným subjektem k jejich uzavírání v rámci celého insolvenčního řízení. Pokud se insolvenční správce rozhodne pro uzavření takové smlouvy, je nutné, aby tento právní úkon předjednal s věřitelským orgánem, protože je nutné zohlednit dopady na životaschopnost provozování podniku s a bez zajištění úvěrového financování. Insolvenční správce vystaven riziku odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu způsobenou tím, že pohledávky vzniklé na základě jeho právního úkonu v rámci provozování podniku budou k jeho vlastní tíži.⁷³

V druhém případě se bude jednat o smlouvy, u kterých bude označení smluvních stran vyplývat z reorganizačního plánu, v němž je obligatorně stanoven okruh osob, jež se budou na úvěrovém financování dlužníka podílet.

V neposlední řadě, při moratoriu, je nejvýznamnější účel těchto smluv. Zvláště u dlužníka, u něhož bylo moratorium vyhlášeno ještě před zahájením insolvenčního řízení. Jelikož jejich uzavření může domoci dlužníkovi k tomu, aby se úspěšně vyhnul insolvenčnímu řízení, získal prostor pro řešení své krizové (neúpadkové) situace a přesvědčil své věřitele o dohodě ohledně vzájemných závazků.

Všech uvedených situacích platí podmínka, že přednostní právo na nabídnutí úvěrového financování mají dosavadní zajištění věřitelé, stejně tak i věřitelé ze smluv o dodávkách energií a surovin; pokud jejich nabídka bude rovna další nejlepší nabídce. Dále platí, že majetek získaný z prostředků poskytnutých v rámci úvěrového financování je majetkem, který není nijak omezován v majetkové podstatě. Získané majetkové hodnoty vytvořené v průběhu hospodaření z úvěrového financování, tak slouží k uspokojení všech přihlášených věřitelů v rámci insolvenčního řízení. Prostředky získané ve prospěch dlužníka z uzavřených úvěrových smluv jsou vázány na určitý účel vymezený danou smlouvou a nelze je užít jiným způsobem.⁷⁴

⁷³ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 49

⁷⁴ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 50

V reorganizaci jsou pohledávky věřitelů vzniklé na základě smluv úvěrového financování jsou svojí povahou pohledávkami za majetkovou podstatou, pro které platí zvláštní přednostní režim a musí být uspokojeny před schválením reorganizačního plánu anebo ihned poté. Jejich privilegované postavení spočívá v tom, že v případě nedostatku finančních prostředků mají takřka naprostou přednost před všemi ostatními pohledávkami za majetkovou podstatou.

Obecně je dále dáno, že pokud se jedná o věřitele, jež poskytnul plnění ze smlouvy úvěrového financování a současně nebyl osobou s přednostním oprávněním k jejímu uzavření, tak jeho pohledávka má stejné pořadí jako pohledávka těch věřitelů, kteří toto přednostní právo měly, ale nevyužili. Toto pravidlo významně zasahuje do postavení zajištěných věřitelů, jejichž zajištění vzniklo ještě před zahájením insolvenčního řízení a myslím, že poměrně nesprávně narušuje princip právní jistoty u těchto zajištěných věřitelů tím, že poskytuje výhodnější postavení tomu, kdo poskytnul úvěrové financování jako poslední. Také se obávám, že tato úprava vytváří velký prostor pro vytvoření dohody dlužníka a novým věřitelem, sledující nekalé cíle. Cílem takové koalice by eventuálně mohla být expropriace dřívějších věřitelů úpadce a takto uzurpované bohatství rozdělit mezi dlužníka (respektive jeho společníky) a nového věřitele, zvláště pokud se bude jednat o velmi riskantní projekt.⁷⁵ Jelikož dlužník, respektive osoby oprávněné za dlužníka jednat anebo jeho společníci, nemají co ztratit a případné ztráty jsou mechanismem daným insolvenčním zákonem přesunuty na původní věřitele úpadce, když pohledávka nového věřitele úvěrového financování bude mít lepší postavení. Pokud rizikový projekt financovaný právě prostředky z úvěrového financování byl ztrátový do té míry, že došlo významně k nárůstu dlužníkových závazků bez patřičné generace nových zisků, tak se může stát, že ve fázi uspokojování věřitelů bude uspokojen zcela nový věřitel a původní věřitelé nebudou vůbec uspokojeni anebo nepatrně.

Na druhou stranu, i přes hrozbu takového oportunistického chování ze strany zainteresovaných subjektů, se insolvenční zákon musel vypořádat s problémem spočívajícím v ochotě nových věřitelů vstoupit do kontraktu se subjektem nacházejícím se v úpadku. Již ze samotné definice je jasné, že takový subjekt má více věřitelů, výše jeho závazků je velmi vysoká a naproti tomu platební schopnost minimální. Proto musel zákonodárce upravit institut úvěrového financování motivačně, aby nový věřitelé byli ochotní své peněžní prostředky úpadci poskytnout a k uzavření takových smluv motivováni. Úprava insolvenčního zákona

⁷⁵ RICHTER T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 181

vyvažuje riziko existence neochoty nových věřitelů poskytnout své prostředky subjektu, který by bez nich nebyl objektivně schopen úspěšně uskutečnit svou reorganizaci anebo vůbec zabránit vzniku hrozícího úpadku; a riziko účelového spolčení dlužníka a nových věřitelů, kteří budou usilovat o reorganizaci za každou cenu, ačkoli takový krok nebude úspěšný a je naprosto ekonomicky neefektivní. Úspěšnost takového řešení se teprve ukáže v praxi, nicméně věřím, že hrozící trestně-právní odpovědnost by mohla být dostatečným zamezením negativních účinků úpravy tohoto institutu a nebude docházet k jeho zneužívání.⁷⁶

Myslím, že institut úvěrového financování je velmi významný. Hlavním důvodem je, jak jsem již zmínila shora, že reorganizovaný podnik má možnost sehnat dostatečné prostředky na chod celého procesu reorganizace. Bohužel tam, kde úpadce nepřesvědčí investory o svých kvalitách anebo zrovna není trh příliš pozitivně stimulován, i perspektivní projekt reorganizace může zkrachovat, tak jako v případě společnosti OP Prostějov. Společnost OP Prostějov nebyla schopna nalézt vhodného investora pro zajištění dostatečného financování své soudem schválené reorganizace a sama musela navrhnout její přeměnu v konkurs.⁷⁷

Nicméně není pravidlem, že by každý reorganizovaný podnik měl potřebu institutu úvěrového financování využít. Jako příklad uvádím Družstvo Mirovice, které bylo schopné svou úspěšnou restrukturalizaci provést za využití vlastních zdrojů současně s tím, že část jeho dluhů byla některými věřiteli odpuštěna.

12.7 Správa a provoz dlužníkového podniku před a po povolení reorganizace:

Prvotním cílem reorganizace je zachování provozu podniku dlužníka, tak jak stanoví i sám insolvenční zákon v ust. § 316: *„Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkového podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou ze strany věřitelů“.*

Rozsah práv a povinností souvisejícími s dispozičními úkony učiněními při správě a provozu podniku reorganizace se bude odvíjet od té skutečnosti v jaké fázi se insolvenční

⁷⁶ Viz. také článek HAVLA B., *Poznámka k údajnému koncernu v insolvenční OP Prostějov*, publikovaný na portálu epravo.cz, odkaz - <http://www.epravo.cz/top/clanky/poznamka-k-udajnemu-koncernu-v-insolvenци-op-prostejov-63054.html>

⁷⁷ Viz. také článek publikovaný na webovém portále peněžního ústavu Československé obchodní banky, a.s. – přímý odkaz - <http://www.csob.cz/cz/SME/Trhy/Investicni-okenko/Stranky/hzdetail.aspx?Info=28790>

řízení nachází. Nositelem takových práv a povinností bude osoba s dispozičními oprávněními, jejíž pravomoci se mění s jednotlivými fázemi insolvenčního řízení.

12.7.1 Osoba s dispozičními oprávněními:

Obecně je pojem osoby s dispozičními oprávněními vymezen jako osoba, která má v průběhu insolvenčního řízení právo nakládat s majetkovou podstatou. Správné posouzení otázky, kdo je skutečně v danou chvíli osobou s dispozičními oprávněními, může mít leckdy zásadní dopad na posouzení platnosti či neúčinnosti právních úkonů provedených v té či oné fázi insolvenčního řízení.⁷⁸ Od okamžiku vzniku účinků zahájení insolvenčního řízení se proto dlužník musí zdržet nakládání s majetkovou podstatou a všemi majetkovými hodnotami, které do ní mohou spadat; které by mohlo ve svém důsledku znamenat podstatnou změnu v jejich skladbě, využití, určení nebo by vedlo k jejich nikoli zanedbatelnému zmenšení. Je nutné si uvědomit, že se zahájením insolvenčního řízení se suspendují práva věřitelů na individuální uspokojení svých nároků jejich hromadnou kolektivizací do jednoho řízení – insolvenčního řízení. Naproti tomu, kontrola nad podnikem zůstává v rukou managementu dlužníka (statutárnímu orgánu) u právnické osoby, ačkoli je do rozhodnutí o úpadku omezena. Jak se k této problematice staví insolvenční zákon, popisují v následujícím bodě.

12.7.2 Dispoziční oprávnění v době do nabytí účinnosti reorganizačního plánu:

Osobou s dispozičními oprávněními je dlužník v době do rozhodnutí o úpadku, přitom může být na svých právech omezen rozhodnutím insolvenčního soudu. Toto je podle mého názoru problematické. Jelikož ne vždy je rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o způsobu jeho řešení, proto vyvstává otázka, kdo je osobou s dispozičními oprávněními v období mezi účinností rozhodnutí o úpadku a účinností rozhodnutí o způsobu jeho řešení, jsou-li vydána samostatně? Je jím dlužník anebo tato oprávnění přechází na insolvenčního správce? Pokud zůstává touto osobou dlužník, je možné očekávat hrozbu neoprávněného jednání z jeho strany poškozující věřitele, ačkoli se tomu snaží insolvenční zákon zabránit shora zmíněným zákazem, v jehož důsledku nesmí dojít k podstatné změně ve skladbě, využití, určení majetkových hodnot náležících do majetkové podstaty nebo by vedlo k jejich nikoli zanedbatelnému zmenšení. Myslím, že tento zákaz není zcela postačující i kdyby bylo

⁷⁸ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 164

současně vydáno předběžné opatření omezující dlužníka v dalších jeho oprávnění. Bude nutné, aby insolvenční soudce projevils určitou profesionalitu a proto měl by zhodnotit, zda zde existují objektivní předpoklady pro takové rozhodnutí, na druhou stranu by nemělo docházet ke zcela zbytečným úkonům. Právní mocí rozhodnutí povolení reorganizace se dlužník stává osobou s plnými dispozičními oprávněními, jež mohou být omezena pouze rozhodnutím insolvenčního soudu. Přičemž taková rozhodnutí, jež by měla s ohledem na majetkovou podstatu, zásadní význam, je dlužník oprávněn učinit pouze za předchozího souhlasu věřitelského výboru. V opačném případě bude úpadce vystaven hrozbě vzniku odpovědnosti za vzniklou škodu nebo jinou újmu, kterou tím věřitelům anebo třetím osobám vznikla. Insolvenční zákon vágně definuje právní úkony zásadního významu jako úkony, v jejichž důsledku se významně změní hodnota majetkové podstaty či postavení věřitelů nebo míra jejich uspokojení. Myslím, že z důvodu vyšší právní jistoty by bylo vhodnější, aby byl zákon více specifický a poskytl jasnější definici toho, co myslí pod pojmem právních úkonů zásadního významu. Otázkou tak zůstává, do jaké míry je ten či onen právní úkon významný, aby byl zahrnut do množiny právních úkonů zásadního významu. Možná toto více rozvine v budoucnosti i příslušná judikatura.

12.7.3 Dispoziční oprávnění v době po nabytí účinnosti reorganizačního plánu:

Nabytím účinnosti reorganizačního plánu je dlužník osobou s dispozičními oprávněními, která mohou být omezena opatřeními ve schváleném účinném reorganizačním plánu. Všechna dřívější omezení, o kterých bylo rozhodnuto insolvenčním soudem dříve anebo vyplývaly z insolvenčního zákona, účinností reorganizačního plánu zanikají. Zároveň, v průběhu provádění reorganizačního plánu podléhá dlužník kontrole insolvenčního správce, jemuž je povinen poskytovat průběžné informace o svých právních úkonech a jiných činnostech uskutečněných na základě reorganizačního plánu. Insolvenční správce o své dohlédací činnosti pravidelně informuje insolvenční soud a věřitelský výbor. Pokud reorganizační plán některá práva dlužníka s dispozičními oprávněními omezil, vykonává je za něj insolvenční správce. Myslím, že takto nastavený systém vzájemných vztahů je vhodný. Dlužník je jediným subjektem, který má přímý přístup ke všem informacím o chodu jeho podniku a proto jsou u něj nejvíce presumovány předpoklady pro přijímání nejefektivnějších řešení a s tím je spojená nezbytná potřeba činit určité právní úkony související s majetkovými hodnotami nacházejícími se v majetkové podstatě. Na druhou stranu jako určitá pojistka vůči dlužníkovu postavení vystupuje insolvenční správce. Ten by jako osoba – profesionál, měl rozpoznat,

ktelé právní úkony jsou relevantní a vhodné, ačkoli na něj díky existující informační asymetrii nelze přenášet odpovědnost za dlužníkovi kroky, pokud by se nejednalo o porušení povinnosti odborné péče insolvenčního správce

Jako další kontrolní prvek zaujímá v této fázi insolvenčního řízení velmi významnou roli věřitelský výbor. Věřitelský výbor kontroluje provádění reorganizačního plánu dlužníkem s dispozičními oprávněními a zejména si sám může předem vyhradit do své pravomoci právní úkony, které mají zásadní význam a mohou být úpadcem učiněny pouze s předchozím souhlasem věřitelského výboru. Pokud věřitelský výbor shledá nedostatky v činnostech úpadce, je oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu přijmutí opatření, jež mají vést k jejich odstranění.

12.8 Povolení reorganizace:

Řešení úpadku dlužníka reorganizací je vázáno na povolení insolvenčního soudu, který zkoumá, zda jsou pro ní dány předpoklady požadované insolvenčním zákonem. Podle toho, zda reorganizaci schvaluje většina věřitelů anebo nikoli, je možné rozlišovat její dva typy – tzv. konsensuální a nekonsensuální reorganizaci. Je nutné si uvědomit, že jedním z hlavních cílů je zachování provozu podniku dlužníka. Proto InsZ vytváří prostor pro takový postup, který vychází ze vzájemné dohody mezi úpadcem a jeho věřiteli anebo naopak vycházející pouze z určité velikosti a tržní síly úpadcova podniku za současného nesouhlasu úpadce samotného nebo věřitelů.

Rozhodnutí o povolení reorganizace vždy obsahuje:⁷⁹

- výrok o povolení reorganizace,
- výrok o ustanovení insolvenčního správce, pokud byl insolvenční správce ustanoven, tak informaci o jeho osobě,
- výzvu směřující vůči dlužníkovi, aby ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán anebo bez zbytečného odkladu sdělil insolvenčnímu soudu, že nemá úmysl plán předložit,

⁷⁹ Viz. § 329 InsZ.

- informace o tom, za jakých podmínek a kdo další kromě dlužníka může reorganizační plán předložit.

Rozhodnutí může dále obsahovat údaje o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a dalších nezbytných právních úkonů sloužících k zajištění účelu reorganizace.

Účinností rozhodnutí o povolení reorganizace se splatnost závazků a pohledávek vrací do původních termínů.

12.8.1 Konsensuální reorganizace:

O konsensuální reorganizaci se bude jednat tehdy, kdy se dlužník nebo osoby oprávněné za dlužníka jednat, dohodnou s většinou svých věřitelů na tom, že krizový stav dlužníkovy podniku bude řešen reorganizací. Je nutné zvážit, zda podle objektivních relevantních hledisek bude podnik do budoucna životaschopný a ozdravná řešení opravdu povedou k pozitivnímu výsledku a nikoli jen dalšímu prohloubení špatné ekonomické situace úpadce. Úpadce bude muset své věřitele o těchto skutečnostech přesvědčit a bude muset získat jejich důvěru. Sekundárním aspektem bude, zda se jedná o reorganizaci splňující kvantitativní či kvalitativní měřítko přípustnosti reorganizace.

Získání důvěry věřitelů bude též významné v tom, že s jejich oporou bude pro dlužníka snazší zahájit reorganizaci svého podniku a úspěšně ji dovést až do konce. Postup konsensuální reorganizace bude v principu záviset na tom, v jaké fázi krize se podnik nachází a jak velkému tlaku okolí čelí. Nabízí se zde celé spektrum variant. V nejideálnějším případě může být krize řešena naprosto neformální způsobem a to dohodou mezi úpadcem a klíčovými věřiteli mimo insolvenční řízení.⁸⁰ Na druhou stranu v případě dohody uzavřené v rámci insolvenčního řízení, která bude formu reorganizačního plánu, mají dlužníkovi věřitelé nasnadě určitou pojistku v tom, že pokud se podaří dlužníkovi plnit řádně reorganizační plnit, bude reorganizace ukončena a přeměněna v konkursní řízení, ve kterém dojde ke zpeněžení aktiv podniku a k následnému uspokojení věřitelů. Účinky probíhajícího insolvenčního řízení věřitelům zajistí, že dojde k co nejminimálnějšímu dalšímu ztečení úpadcových aktiv, tedy majetkové podstaty dlužníka, a pro věřitele tak bude zachován majetek pro uspokojení

⁸⁰ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 1. část*, Právní rozhledy 13/2008, 2008, Praha, str. 465

v rámci konkursního řízení. Další výhodou formální reorganizace je výsostné postavení věřitelů svěřené jim insolvenčním zákonem, kdy jsou věřitelské orgány nadány významnými kontrolními oprávněními vůči úpadci.

Příkladem konsensuální reorganizace bude zejména již shora zmíněná tzv. předjednaná reorganizace, jejímž hlavním záměrem je celkové urychlení celého procesu a vyloučení případné překážky, že by reorganizační plán nebyl schválen potřebnými většinami věřitelů.

Podle typu finanční krize je více řešení jak danou úpadkovou situaci řešit. Nejčastěji se bude jednat o vnitřní restrukturalizaci chodu, řízení a vazby uvnitř společnosti se současným prodejem nepotřebných aktiv či aktiv, na kterých není postaven klíčový předmět podnikání úpadce. Další variantou je vstup třetí osoby, investora, který by ovšem pro úpadce, respektive jeho společníky znamenal na jedné straně rychlou finanční pomoc, na druhé straně takový investor bude požadovat určité pravomoci v rámci chodu společnosti a do budoucna se bude také jednat o významného věřitele s dluhem vysoké částky dlouhodobé povahy. Třetí velmi častou možností je vstup nových investorů prostřednictvím navýšení základního kapitálu, kteří by měli postavení společníků úpadce a tím by odpadlo břemeno dalšího věřitele a byli by též motivováni k takovému jednání a přijmutí opatření, které by vedly ke generaci zisku zadluženého subjektu. Tyto varianty a další se samozřejmě neuplatní nejen v předinsolvenční fázi, ale i v rámci samotného insolvenčního řízení, kdy se bude rozhodovat o osudu úpadce, ale již za striktnějších podmínek a v režimu omezení, které vznikají v souvislosti s účinky zahájeného insolvenčního řízení. Cílem společníků a managementu dlužníka je získání důvěry a podpory většiny hlavních věřitelů, nejčastěji se přitom bude jednat o finanční instituce. Podrobněji se jednotlivým způsobům reorganizace budu věnovat dále.

Bohužel podle dosavadní praxe od účinnosti nové úpravy úpadkového práva, nelze konstatovat, že, ačkoli insolvenční zákoník umožnil vytvoření jakéhosi právního rámce, respektive prostoru pro dosažení vzájemné dohody, tak tento právní mechanismus bude funkční pouze za splnění dalších nezbytných předpokladů odvíjejících se od ekonomické situace tržního prostředí státu a dále chování a motivaci všech zúčastněných stran. Aktuálním příkladem nezdařeného před insolvenčního vyjednávání může být demonstrován na případě loterijní společnosti SAZKA, a.s., tak i společnosti OP Prostějov.

12.8.2 Nekonsensuální reorganizace:

Reorganizace není univerzálním způsobem řešení úpadku subjektu, oproti konkursu, který již ze samotné povahy lze použít v téměř jakémkoli případě. Pro aplikaci tohoto sanačního způsobu je nezbytné splnit řadu podmínek, zvláště není-li reorganizace předmětem vzájemného souhlasu zúčastněných osob, tj. především věřitelů a dlužníka. Tehdy se jedná o tzv. nekonsensuální reorganizaci, která je možná pouze v případě úpadku subjektu, jež splňuje tzv. kvantitativní test přípustnosti podle ust. § 316 odst. 4 InsZ, o němž bylo v mé práci pojednáno výše. Tím zákon umožňuje realizaci sanačního řešení tam, kde je nedostatek důvěry klíčových věřitelů a z celkového ekonomického hlediska je to vhodné a výhodné a možnost ozdravení podniku je vysoká a reálná. Negativním aspektem nekonsensuální reorganizace bude hrozba, že se celý proces může zvrhnout do soubojů o kontrolu nad společností mezi společníky a věřiteli.⁸¹ Tento jev lze demonstrovat právě na případu společnosti SAZKA, a.s., u níž lze momentálně sledovat rozepře mezi jejími společníky a klíčovým věřitelem společnosti, společností Moranda, a.s.

13. REORGANIZAČNÍ PLÁN:

Reorganizační plán lze chápat jako: (...) *kombinaci smlouvy uzavřené mezi dlužníkem a jeho věřiteli, s investicí učiněnou dlužníkovými věřiteli a vlastníky majetku do podniku dlužníka (...).*⁸²

Podle výslovného znění ust. § 338 odst. 1 InsZ, reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkového podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Obecně reorganizační plán nejen vymezuje právní postavení dotčených osob, ale dále se od něj odvíjí další průběh insolvenčního řízení. Předkládán je insolvenčnímu soudu. V průběhu doby mezi jeho předložením a projednáním nesmí nikdo vyvíjet takovou činnost, jež by vedla k jeho přijetí, zamítnutí nebo by byla v rozporu s ním anebo by ovlivňovala jeho případné plnění. Svým obsahem se může odchýlit od jednotlivých ustanovení InsZ za předpokladu, pokud jde o uspokojení věřitelů včetně zajištěných věřitelů, o nakládání

⁸¹ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 1. část*, Právní rozhledy č. 13/2008, str. 465

⁸² VÍZ. TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1198

s majetkovou podstatou a o závazky úpadce po skončení celého řízení. Svoji podstatou je tak „základním stavebním kamenem“ celé reorganizace a reprezentuje uzavřenou vzájemnou dohodu mezi věřiteli a dlužníkem schvalovanou insolvenčním soudem. Na jeho základě dochází k zániku dosavadních závazků nahrazením novými závazky a právy věřitelů i třetích osob majících práva k majetkové podstatě. Při jeho sestavování, schvalování a plnění se právě projevuje silné postavení věřitelů.

13.1 Oprávnění sestavit reorganizační plán:

Na tvorbě plánu jsou účastny všechny procesní subjekty konkrétního řízení, přičemž přednostní právo k jeho sestavení náleží primárně dlužníkovi, který může být tohoto oprávnění zbaven rozhodnutím věřitelů o tom, že reorganizační plán bude sestavovat osoba jiná než dlužník, na schůzi věřitelů. Fakticky to znamená, že pouze úpadce požívající důvěry věřitelů a prokazující dobré a poctivé úmysly a také dostatečnou odbornou způsobilost, bude sestavovat reorganizační plán. Dlužník ale i označená osoba nemusí toto oprávnění přijmout a může oznámit, že reorganizační plán nepředloží.

Zásada rychlosti řízení se zde projevuje v zákonem stanovených lhůtách pro sestavení plánu. Dlužník předkládá reorganizační plán insolvenčnímu soudu současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě 120 dnů od účinného rozhodnutí o povolení reorganizace. Insolvenční soud je oprávněn zákonem stanovenou lhůtu přiměřeně prodloužit na návrh, maximálně však o dalších 120 dnů. Proti takovému rozhodnutí však není přípustné odvolání. Přísluší-li právo na sestavení reorganizačního plánu jiné osobě než dlužníku, platí zákonná ustanovení o lhůtách „přiměřeně“. Myslím, že zejména v těchto případech bude docházet k plnému využití lhůt a jejich prodlužování, neboť na rozdíl od dlužníka, jiným osobám nejsou všechny poměry týkající se dlužníka známy a jejich zjišťování zabere mnohem více času. Dále je insolvenční soudu dána možnost lhůtu zkrátit za určitých podmínek, příkladem může být situace, když dlužník nepokračuje v sestavování reorganizačního plánu.

13.2 Obsah a vypracování reorganizačního plánu:

Reorganizační plán obsahuje „jádro“ celé reorganizace, které by mělo zcela odpovídat konkrétním podmínkám, jež jsou nastaveny vzájemnými vztahy dlužník – věřitelé a tržním

prostředím ekonomiky státu. Plán je tvořen obligatorními náležitostmi a dalšími sjednanými body, které jsou při reorganizaci přípustné, tak, aby flexibilně odpovídal konkrétní situaci.⁸³

Povinné náležitosti každého reorganizačního plánu jsou vyjmenovány v demonstrativním výčtu v ust. § 340 InsZ, konkrétně se jedná o:

- a) rozdělení jednotlivých věřitelů do skupin s určením, jak bude nakládáno s jejich pohledávkami,
- b) určení způsobu reorganizace a opatření nezbytných k plnění reorganizačního plánu, zejména z hlediska s nakládáním s majetkovou podstatou,
- c) údaje týkající se pokračování provozu dlužníkovy provozu a jeho případné podmínky,
- d) identifikace osob podílejících se na financování reorganizačního plánu a uvedení zdrojů financování,
- e) údaje o vlivu na zaměstnanost v rámci podniku a opatření s tím související,
- f) údaje o tom, zda a jaké bude mít úpadce závazky vůči věřitelům po skončení reorganizace,
- g) informace o tom, jak je zajištěno splnění pohledávek, ohledně kterých nebyl dosud ukončen incidenční spor nebo které vázané na odkládací podmínku, a jaká výše částky určená k jejich uspokojení.

Zároveň insolvenční zákon deklaratorně stanoví, že reorganizační plán musí být sestaven tak, aby věrně zobrazoval ekonomické a právní možnosti dlužníka.⁸⁴ V zájmu samotného úpadce a věřitele, potažmo předkladatele reorganizačního plánu, je nezbytné, aby reorganizační plán a jím zaváděná opatření, se opíraly o co nejpřesnější obraz stavu podniku, aby reorganizace měla šanci skončit úspěšně. Insolvenční zákon nestanoví přezkoumávání věrnosti údajů v reorganizačním plánu ani majetkoprávní odpovědnost předkladatele za případné škody vzniklé při zkreslení údajů, jediným nástrojem bude až jeho následné uplatnění. Jestliže však soud reorganizační plán schválí a ten se na základě zkreslených údajů začne uskutečňovat, neexistuje ani přímá návaznost na ustanovení trestního práva.

⁸³ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1103 - 1106

⁸⁴ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 341

Předkladatel plánu je k němu povinen v závislosti na navrhovaném způsobu reorganizace připojit doklady požadované insolvenčním zákonem:

- nové znění zakladatelských dokumentů a jiných listin upravující vnitřní poměry podniku, má-li dojít k jejich změně na základě plánu,
- prohlášení osob podílejících se na financování provedení plánu anebo přebírajících některé z dlužníkových závazků, přičemž toto prohlášení musí být vlastnoručně podepsané a podpis osoby úředně ověřen,
- prohlášení neomezeně ručících společníků dlužníka o ochotě pokračovat v provozu podniku, jestliže předkladatelem plánu není sám dlužník, vlastnoruční podpis osoby na prohlášení musí být úředně ověřen,
- aktualizované seznamy majetku a závazků dlužníka ke dni předložení plánu,
- smlouvy uzavřené s odkládací podmínkou vázanou na schválené reorganizačního plánu insolvenčním soudem,
- seznam a popis významných smluv, jež mají být v souladu s plánem uzavřeny po jeho schválení insolvenčním soudem.

Reorganizační plán Družstva Mirovice byl velmi sestaven ve velmi jednoduché formě a sám o sobě tvoří čtyři strany textu. Důvodem této jednoduchosti byly následující skutečnosti. Za prvé, Družstvo Mirovice nebyl a není velký podnik s problematickou korporátní a finanční strukturou. Za druhé, věřitelů dlužníka nebylo tolik jako v případě velkých společností a dlužník měl navíc důvěru klíčových věřitelů. Přílohy k plánu tvořil seznam věřitelů přihlášených do insolvenčního řízení, návrh splátek věřitelům přihlášených do insolvenčního řízení, reorganizační rezervu, plán předpokládaných příjmů a výdajů v průběhu reorganizace, aktuální seznamy majetku dlužníka a závazků dlužníka. Tím, že Družstvo Mirovice mělo oporu v největších věřitelích již od začátku, schválení reorganizačního plánu potřebnými většinami nečinilo žádné potíže. Podle plánu nedošlo k žádným korporátním ani organizačním změnám.

Klíčové je, že podle schváleného reorganizačního plánu pokračovalo Družstvo Mirovice ve své podnikatelské činnosti, aby zejména nedošlo ke znehodnocení rozpracované výroby dlužníka, které posloužily jako investice do přípravy zemědělských pozemků pro sklizně v roce 2009 a pro získání dotací na obhospodařované pozemky z fondů Evropské Unie.

Hlavní část příjmů dlužníka tvořil rozprodej nadbytečného majetku, příjmy z prodeje zemědělských produktů a shora uvedené dotace, které pro věřitele svým charakterem znamenaly zaručený přístup dlužníka k peněžním prostředkům.

13.3 Zpráva o reorganizačním plánu:

Předkladatel reorganizačního plánu je zároveň vypracovat zprávu o návrhu reorganizačním plánu z důvodu vysoké informační nerovnováhy mezi dlužníkem (respektive osobou třetí) na straně jedné a věřiteli na straně druhé. Informační asymetrie existuje zejména u nekonsensuální reorganizace. Účelem zprávy je poskytnutí věřitelům dostatečných informací o reorganizačním plánu, aby mohli návrh pečlivě projednat a rozhodnout o něm. Povinné obsahové náležitosti jsou vymezeny v ust. § 25 odst. 1 prováděcí vyhlášky,⁸⁵ na základě jehož je zpráva postupně členěna do několika částí. Její součástí je i samotný reorganizační plán nebo jeho shrnutí a zhodnocení jeho dopadu na věřitele. Dostatečnými informacemi je třeba rozumět veškeré informace, jež je předkladatel reorganizačního plánu schopen získat, přitom musí jít nejen o informace ve prospěch jeho přijetí, ale i opačné, svědčící v jeho neprospěch.⁸⁶ Myslím, že z pohledu věřitele se bude zejména jednat o takové údaje, které stanoví kdy a v jaké výši budou jednotliví věřitelé uspokojeni. Zejména pro účely následného projednání a hlasování předkládaného plánu je důležité, aby všichni dotčení věřitelé obdrželi „dostatečné informace“ o vlivu plánu na jejich postavení.⁸⁷ Vypracovanou zprávu o reorganizačním plánu je předkladatel povinen předložit věřitelům v dostatečném předstihu před schůzí věřitelů, která má rozhodnout o jeho přijetí, nejpozději 15 dnů před termínem jejího konání. Zároveň lze zprávu zveřejnit až po jejím schválení insolvenčním soudem. InsZ bohužel nezavedl žádný majetko-právní postih pro případ, že by zpráva byla zveřejněna dříve a v důsledku toho, by byla reorganizace znemožněna a vznikla by škoda k tíži ostatním účastníkům. Zde si myslím, že by zákonodárce měl zvážit určité doplnění o ustanovení sankciující takové chování, aby zbytečně nebyl dán prostor ani motivace pro zmaření celého řízení. Vhodným řešením dané otázky by mohlo být zavedení odpovědnosti za případně vzniklou škodu anebo jinou újmu.

⁸⁵ vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

⁸⁶ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000i*, Praha, Linde a.s., str. 506

⁸⁷ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1121

13.4 Skupiny věřitelů v reorganizaci:

V článku devátém této diplomové práce jsem se snažila poskytnout obecný náhled na postavení věřitelů podle druhu jejich pohledávek. Dovolím si připomenout, že určitý druh pohledávky představuje různý nárok a je od něj odvozeno odlišné postavení a zájmy věřitele.

Nejen v konkursu ale i při reorganizaci mají nárok na uspokojení svých pohledávek nejen přihlášení věřitelé, ale též i věřitelé s pohledávkou za majetkovou podstatou a též i s pohledávkami jim na roveň postavenými. Insolvenční zákon požaduje jednotlivé pohledávky rozdělit do tzv. skupin pro účely reorganizačního řízení. Stejný požadavek má i slovenský zákon s tou výjimkou, že je navíc požadováno ještě rozdělení každé skupiny na podskupiny podle kritéria ekonomických zájmů, výšky, pořadí a zajištění pohledávky.⁸⁸To umožní přesnější rozlišení jednotlivých věřitelů a určení jejich individuální postavení. Při české reorganizaci může jemnějšího rozdělení předkladatel plánu využít, jelikož takový postup není zakázán. Myslím, že v tomto ohledu je slovenský zákon propracovanější a InsZ by se mohl do budoucna inspirovat a zavést povinné rozdělení věřitelů ještě v jednotlivých skupinách.

13.4.1 Rozdělení věřitelů do skupin a kritéria jejich rozdělení:

Hlavními kritérii rozdělení věřitelů do skupin je právní postavení a hospodářský zájem věřitele. Smyslem dělení konkrétních věřitelů do skupin je určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování věřitelů v té či oné skupině. To znamená, že rozdělení věřitelů je podstatným faktorem ovlivňujícím následné rozhodnutí o reorganizačním plánu, tj. jeho přijetí či nepřijetí. Jelikož každý věřitel má za dlužníkem individuálně určenou pohledávku s různými parametry, jsou pak zájmy jednotlivých věřitelů různorodé a často protichůdné. Velmi jasným příkladem této heterogenosti nároků věřitelů je postavení věřitelů zajištěných a nezajištěných. Zajištění věřitelé mají zpravidla zájem na uspokojení své pohledávky za dlužníkem co nejdříve a z majetku, jímž je jejich pohledávka zajištěna. U nich lze nejpravděpodobněji očekávat bojkotování přijetí reorganizačního plánu. Jejich snaha bude obecně směřovat k co nejrychlejšímu prodeji majetku, který nabízí protipól reorganizace, likvidační konkurs. Naopak nezajištění věřitelé budou usilovat o sanaci úpadce a tím i možný příslib úhrady jejich nároků v budoucnosti, jelikož při konkursu nebudou s nejvyšší

⁸⁸ Srovnej s ust. § 137 zákona č. 7/2005 Zz., o konkurzu a reštrukturalizácii

pravděpodobností jejich pohledávky ani částečně uspokojeny, zejména pokud většina dlužníkovu majetku je zatížena zajišťovacími právy. Navíc někteří nezajištění věřitelé mohou sledovat jiný záměr, než jen pouhé uspokojení své pohledávky. Může se například jednat o zaměstnance úpadce, kteří usilují o zachování pracovních míst. Také je nutné si uvědomit, že věřitel s pohledávkou menší hodnoty nebude toliko zainteresován na dlouhodobém procesu reorganizace. Oproti tomu věřitelé s vysokými pohledávkami budou usilovat o reorganizaci a lze si proto představit, že menší věřitelé se nechají většími věřiteli vyplatit anebo postoupí svou pohledávku většímu věřiteli, čím se sníží počet věřitelů a následně i počet různých zájmů a zvýší se pravděpodobnost přijetí reorganizačního plánu a samotného úspěšného proběhnutí reorganizace.

Z důvodu různorodosti zájmů všech dlužníkových věřitelů je nutné, aby tuto skutečnost reorganizační plán respektoval a správně s ní i naložil. Proto nesmí nijak bezdůvodně privilegiovat jen určitou skupinu věřitelů a naopak diskriminovat některé věřitele. Ovšem při dodržení zmíněného principu je nutné dodržet i zásadu, aby reorganizační plán nevedl k nepřiměřenému a neospravedlnitelnému poškození věřitelů dlužníka tím, že by jejich poměrné uspokojení bylo nižší, než kdyby úpadek dlužníka byl řešen likvidačním konkursem.

Hlavními kritérii pro rozdělení věřitelů do skupin je zachování zásad, aby se věřitelé jedné skupiny nacházeli v zásadně stejném právním postavení a měli identické hospodářské zájmy. Reorganizační plán musí respektovat rozdělení věřitelů do skupin a to včetně kritérií, podle nichž k takovému rozčlenění došlo a musí obsahovat rozdělení věřitelů i s jeho odůvodněním. Lze očekávat, že autor reorganizačního plánu vymezí skupiny věřitelů tak, aby se s tím souhlasili a následně tak reorganizační plán přijali. Počet skupin věřitelů určených reorganizačním plánem se bude významným způsobem měnit podle toho, jaký konkrétní obsah bude plán mít v závislosti na zvolený způsob provedení reorganizace.⁸⁹

Insolvenční zákon v ust. § 334 stanoví, že reorganizace se účastní nejen přihlášení věřitelé, ale dále i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitelé jim na roveň postavení. Roztřídění nositelů nároků na majetek dlužníka je logické. Neboť jak jsem uvedla shora v této práci, každý věřitel zaujímá odlišné postavení podle povahy své pohledávky, přičemž někteří věřitelé jsou v zásadně na stejné úrovni a lze od nich očekávat, že budou sledovat i stejný

⁸⁹ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 765

anebo podobný záměr a na straně druhé, lze očekávat že takoví věřitelé budou podle stejného klíče uspokojeni. Proto insolvenční zákon požaduje zahrnutí takových věřitelů do jedné skupiny, respektive třídy, pro účely projednání a hlasování o reorganizačním plánu. Rozdělením a určením jednotlivých nároků podle jejich povahy, lze dosáhnout globálně efektivního výsledku uspokojení věřitelů.⁹⁰ Insolvenční zákon dále demonstrativním výčtem v ust. § 337 odst. 2 stanoví, že samostatnou skupinu tvoří každý zajištěný věřitel, společníci a členové družstva a věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Podle povahy nároků jednotlivých věřitelů je lze rozdělit na:

- (každý) zajištěný věřitel,
- věřitelé obecní,
- společníky a členy dlužníka,
- věřitelé s pohledávkou nedotčenou reorganizačním plánem.

Autor reorganizačního plánu provede nejen rozdělení věřitelů do konkrétních skupin, ale také musí odůvodnit, proč a na základě jakého klíče tak učinil. Insolvenční soud obligatorně posuzuje odůvodněnost a vhodnost rozdělení při schvalování reorganizačního plánu. Předpokládám, že předkladatel plánu se bude také snažit vytvořit jednotlivé skupiny podle zákonných možností tak, aby došlo k přijetí reorganizačního plánu potřebnými většinami. Obávám se, že bude velmi obtížné posoudit vhodnost vytvoření konkrétních množin věřitelů a jejich zařazení do nich, jelikož zákonné měřítko zásadně vhodného právního a ekonomického postavení není dostatečně určující a proto v tomto ohledu bude muset být předkladatel pečlivý a řádně odůvodnit klíč, podle něhož postupoval. Neboť tak, jak své požadavky InsZ nastavil, tak vytvořil autorovi plánu značný prostor pro manipulaci, aby dosáhl kladného výsledku hlasování o reorganizačním plánu. Posouzení, zda jde o legitimní rozčlenění pohledávek nebo zneužití, nebude jednoduché zvláště tam, kde půjde o pohledávky stejné právní povahy (stejného pořadí), o nichž bude předkladatel plánu tvrdit, že mají podstatně odlišnou ekonomickou povahu.⁹¹

Dále předpokládám, že ve vztahu k různorodosti zájmů stoupající přímo úměrou s počtem jednotlivých skupin, se velcí věřitelé budou snažit vykoupit pohledávky menších věřitelů, aby tak zvýšení pravděpodobnosti přijetí reorganizačního plánu a prosazení svých postojů.

⁹⁰ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1150-1151

⁹¹ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

Pro případ nesouhlasu věřitele se svým zařazením, může insolvenční soud na návrh dotčeného věřitele rozhodnout o zařazení do jiné skupiny a to před schválením reorganizačního plánu. Takové návrhy lze zejména očekávat u zajištěných a obecných věřitelů. Proti tomuto rozhodnutí insolvenčního soudu není odvolání přípustné.

13.4.2 Zajištěný věřitel:

Insolvenční zákon reflektuje skutečnost, že nároky jednotlivých věřitelů se zajištěnou pohledávkou jsou velmi různorodé a často navzájem protichůdné. Proto každý zajištěný věřitel reprezentuje samostatnou skupinu, s určitými výjimkami. V praxi to znamená určité zjednodušení v tom, že opadá povinnost prokázat shodnost hospodářských zájmů věřitelů v rámci jedné skupiny. Přičemž platí, že v rozsahu, v jakém zajištěná pohledávka převyšuje hodnotu zajištění, se považuje za pohledávku za nezajištěnou a v této části bude věřitel zaujímat místo obecného věřitele. Lze očekávat, že zajištěný věřitel bude takovou skutečnost rozporovat a domáhat se příslušným návrhem o uznání celé své pohledávky za zajištěnou a tím i zařazení pouze do skupiny věřitele se zajištěnou pohledávkou.

Z důvodu správnosti ohodnocení pohledávky je předpokládáno, že autor reorganizačního plánu bude vycházet zejména z hodnot uvedených v ocenění provedeným znalcem ustanoveného na základě ust. § 153 odst. 1 InsZ. Od ocenění provedeného znalcem se lze odchýlit za současného zdůvodnění a výslovného upozornění, že k odchýlení došlo.

Obecně lze předpokládat, že zajištění věřitelé budou mít zájem na okamžitém zpeněžení majetku podléhajícího zajištění, ačkoli z hlediska všech věřitelů dlužníka by bylo ekonomicky efektivnější a spravedlivější podnik reorganizovat. Podle mého názoru, tato motivace bude podstatně záviset na momentální ekonomické situaci trhu a státu, kde se podnik nachází, na straně jedné a dále na dostatku likvidity, charakteru podnikatelského záměru a míry důvěry zajištěného věřitele, na straně druhé. S ohledem na vývoj v posledních letech lze očekávat, že ve většině případech budou zajištění věřitelé preferovat co nejrychlejší prodej majetku zatíženého zajištěním. Zřejmě i proto přiznává InsZ zajištěnému věřiteli nejvýhodnější postavení spočívající v existenci věřitele jako jednotlivé skupiny při reorganizaci, míře jeho uspokojení a širokým spektrem oprávnění. Rozsah oprávnění zajištěného věřitele při reorganizaci je podrobněji rozveden níže v této diplomové práci.

Insolvenční zákon považuje za zajištěného věřitele takového věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to právem zástavním, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy. K uspokojení jejich pohledávky dochází v rozsahu jejich zajištění a to z výtěžku zpeněžení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, jimž byla pohledávka zajištěna. Pro pořadí uspokojení je určující okamžik vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění. Věřitel se zajištěnou pohledávkou bude v postavení samostatné věřitelské skupiny pouze do výše hodnoty jejího zajištění, ve zbytku se pak bude jednat o pohledávku nezajištěnou, která bude uspokojována poměrně v jedné skupině spolu s ostatními obecnými pohledávkami jiných věřitelů.

V rozhodnutí o řešení úpadku dlužníka reorganizací insolvenční soud dále rozhodne o ustanovení znalce za účelem majetkové podstaty. Významným proto bude znalecký posudek, podle něhož má být zjištěna skutečná výše hodnoty zajištění pohledávky věřitele a jež musí být podle insolvenčního zákona vypracován pro účely zjištění hodnoty majetku dotčeného uplatněným právem ze zajištění. Zajištění věřitelé se takové považují až do doby, než se na základě znaleckého posudku ukáže opravdová hodnota jejich zajištění. Je-li podle takového znaleckého posudku hodnota zajištění nižší než výše přihlášené zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka za pohledávku nezajištěnou. Tento fakt má dopad zejména při hlasování věřitelů nebo při uspokojování z výtěžku pro nezajištěné věřitele.⁹²

Dalším oprávněním zajištěného věřitele je právo udělovat pokyny insolvenčnímu správci při prodeji předmětu zajištění, jimiž je insolvenční správce vázán. Pouze v případě, že insolvenční správce bude schopen prodat předmět zajištění lépe, je oprávněn pokyny zajištěných věřitelů ohledně prodeje odmítnout.

Jak jsem již uvedla shora, každý zajištěný věřitel tvoří *ex lege* samostatnou věřitelskou skupinu a to znamená, že každý zajištěný věřitel bude automaticky v postavení individuální věřitelské skupiny bez ohledu na shodnost jeho hospodářských zájmů s hospodářskými zájmy ostatních věřitelů téže skupiny. Jedinou výjimkou bude postavení zajištěných věřitelů v syndikovaných úvěrech, kdy na základě jejich dohody je na věřitelské straně více subjektů

⁹² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 404 – 405

se stejným pořadím zajištěného práva, bude nutné všechny takové věřitele zařadit to jediné a téže skupiny.⁹³

13.4.3 Obecní věřitelé:

Na základě požadavku InsZ., aby se v jedné skupině nacházeli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy, lze usuzovat, že obecní věřitelé budou zahrnuti do jedné skupiny. Insolvenční zákon ovšem neodpovídá jednoznačně na otázku, zda lze obecné věřitele rozdělit i do více skupin. Autor reorganizačního plánu tak bude muset vycházet ze shora uvedených požadavků InsZ v kombinaci s dalším požadavkem, aby jím provedené rozdělení bylo odůvodněné a vhodné. Právě zde lze též uvažovat, že věřitel zařazený do skupiny věřitelů s obecnou pohledávkou bude své zařazení rozporovat návrhem podaným u insolvenčního soudu, nejčastěji se zřejmě bude jednat o subjekt, jež bude tvrdit, že jeho pohledávka je vůči úpadci zajištěná.

V případě obecných věřitelů se právě zde nejvíce uplatňuje zásada rovnocenného postavení s ostatními věřiteli tzv. *pari passu* a zásada poměrného uspokojení věřitelů *par conditio creditorum*. Jak jsem již uvedla v článku 3 mé práce, české právo dále rozlišuje mezi jednotlivými možnými skupinami obecných věřitelů. Je nutné si uvědomit, že obecný věřitel bude uspokojen následně až po zaplacení pohledávek věřitelů s pohledávkami za majetkovou podstatou a jim na roveň postavených a pohledávek zajištěných věřitelů. Přičemž lze předpokládat, že u podniků budou tvořit nejpočetnější množinu zajištění věřitelé, tj. bankovní a jiné finanční instituce, které si zajištěním chrání návratnost poskytnutých platebních prostředků poskytnutých skrze obchodní a investiční úvěry. Proto je velmi pravděpodobné, že na obecné věřitele zbude jen velmi malá část z majetkové podstaty, jestli vůbec nějaká. To může být jedním z důvodem, proč někteří obecní věřitelé mohou být motivováni se insolvenčnímu řízení vyhnout a uspokojit svou pohledávku jinak. Tím, že obecní věřitelé nejsou obligatorně dále klasifikováni a poměrně uspokojeni uvnitř těchto podskupin o to větší může být záměr takového věřitele se uspokojit individuálním postupem.

⁹³ HOLEČEK J., *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*, Praha, 2009, Linde, a.s., str. 159

13.4.4 Společníci a členové družstva:

Při reorganizaci jsou za věřitele dlužníka považováni i společníci a členové družstva s tím, že výše jejich pohledávky založené jejich účastí ve společnosti nebo družstvu jsou rovny nule. To však neplatí, je-li důvodem úpadku předlužení (v takovém případě je nereálné, aby se původní právo mohlo v budoucnosti obnovit).⁹⁴ Ačkoli je výše jejich pohledávky rovna nule, jejich hlasovací práva o reorganizačním plánu v rámci jednotlivých skupin tím nejsou dotčena.

13.4.5 Věřitelé jejich pohledávka není reorganizačním plánem dotčena:

Za nedotčené věřitele jsou považováni věřitelé s pohledávkou, jejíž výše, splatnost a jiné vlastnosti nejsou dotčeny reorganizačním plánem, přičemž takovou pohledávku může její věřitel uznat svým písemným prohlášením. Pohledávka nedotčená reorganizací je i taková, kde je dlužník sice v prodlení a jeho vinou došlo ke ztrátě sjednané výhody splátek, avšak reorganizační plán stanoví splatnost stejně, jako před prodlením, nebo nemění žádná další práva spojená s pohledávkou s výjimkou práv věřitele spojených s účinky zahájení insolvenčního řízení nebo s již nastalým prodlením dlužníka, nebo určí, že všechny platby v prodlení budou uhrazeny ihned po účinnosti reorganizačního plánu.⁹⁵

Primárním účelem existence tohoto druhu skupiny věřitelů je pravidlo, že u nich se automaticky ze zákona presumuje, že jejich skupina reorganizační plán přijala, což platí i u jejich jednotlivých věřitelů.

13.5 Projednání a přijetí reorganizačního plánu:

Po získání informací o zamýšleném postupu na základě reorganizačního plánu, jež věřitelé nabyli ze zprávy o reorganizačním plánu; následuje fáze jeho samotného projednání a přijetí potažmo nepřijetí. V této části řízení se opět projevuje silné postavení věřitelů jako hlavních hybatelů celého procesu a právě proto zde disponují s nejvíce oprávněními, v porovnání s ostatními možnými způsoby řešení úpadku dlužníka.

⁹⁴ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 335-336

⁹⁵ KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 337 – 338

Mimo skupiny zajištěných věřitelů, je přijetí rozhodnutí v rámci každé skupiny založeno na rozhodnutí prosté většiny všech jejích členů *per capitum* a dále prosté většiny podle jmenovitých hodnot jejich pohledávek. V rámci skupiny společníků je prostá většina odvozena nikoli podle jmenovitých hodnot jejich pohledávek, ale podle podílu na základním kapitálu společnosti, jež současně musí dosahovat minimálně 2/3 výše základního kapitálu. Přičemž podle názoru Vrchního soudu v Praze vyjádřeného v Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.07. 2009, spis. zn. KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009-B-103, pojem „celkové jmenovité hodnoty pohledávek“ je nutné vykládat tak, že jde o celkovou jmenovitou hodnotu pohledávek zařazených do téže skupiny po odečtení pohledávek, u nichž nebyl ukončen incidenční spor nebo podmíněných pohledávek, kterým nebylo umožněno hlasovat podle InsZ.

Reorganizační plán je přijímán na schůzi věřitelů svolané insolvenčním soudem. Je ovšem možné, aby věřitelé hlasovali mimo schůzi věřitelů za splnění zákonných podmínek. Insolvenční soud schůzi nesvolá, případně ji zruší, pokud mimo schůzi hlasovala o přijetí reorganizačního plánu každá skupina věřitelů v něm stanovená anebo se reorganizační plán považuje za přijatý i bez hlasování. Pokud bylo věřitelům umožněno se seznámit s informacemi odpovídajícími svým rozsahem a obsahem údajům obsaženým ve zprávě o reorganizačním plánu, mohou věřitelé o jeho přijetí hlasovat ještě před samotným podáním insolvenčního návrhu, potažmo podáním návrhu na povolení reorganizace. V daném případě se nejčastěji bude jednat o tzv. předjednanou reorganizaci, jejíž jednou z výhod je právě urychlení celého procesu a překonání kvantitativního testu předpokladu reorganizace. Mimo schůzi mohou věřitelé hlasovat pouze písemnou formou prostřednictvím tzv. hlasovacího lístku, jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis,⁹⁶ s úředně ověřeným podpisem hlasujícího subjektu a jeho nepochybným projevem vůle směřujícím k přijetí nebo nepřijetí reorganizačního plánu. Hlasovací lístek obsahující všechny zákonné náležitosti musí být insolvenčnímu soudu doručen nejpozději v den předcházející schůzi věřitelů. Pokud věřitelé hlasují mimo schůzi ještě před zahájením insolvenčního řízení, musí být hlasovací lístek doručen dlužníku nejpozději v den lhůty, kterou dlužník za tímto účelem stanovil a řádně svým věřitelům písemně oznámil a jež musí být delší jak 15 dnů.

⁹⁶ vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

Výsledky hlasování mimo schůzi se přičtou k výsledkům hlasování dosaženého na řádně svolané schůzi věřitelů. Pokud bude zjištěn rozpor mezi hlasováním dosaženým mimo schůzi věřitelům a na schůzi, pak rozhodujícím pro určení postoje takového věřitele bude hlasování na schůzi.

Modelově si lze představit tyto dvě situace. Prvá, při níž probíhá reorganizační řízení s podporou všech dlužníkových věřitelů, kteří jsou přesvědčeni o existenci tzv. *going concern hodnoty* podniku, kdy bude s ohledem na zájmy věřitelů tuto hodnotu realizovat skrze strukturální změny úpadce a jeho vedení, za současného zachování provozu podniku. V druhém případě reorganizační řízení není opřeno o společnou vůli všech věřitelů.

Po hlasování o reorganizačním plánu nastupuje fáze, kdy o něm rozhoduje insolvenční soud. Insolvenční soud plní funkci určitého posledního korektivu (nikoli jen) společné vůle věřitelů, jelikož insolvenčnímu soudu je dán značně široký prostor a pravomoci pro prosazení reorganizačního plánu i přes odpor většiny věřitelů, jak vysvětlím v následujících dvou pododstavcích.

13.5.1 Reorganizace schválená všemi skupinami věřitelů:

Reorganizační plán schválený všemi skupinami věřitelů posuzuje insolvenční soud podle ust. § 348 odst. 1 InsZ a schválí jej pokud jsou současně splněny níže uvedené podmínky a vlastnosti reorganizačního plánu:

- Soulad s insolvenčním zákonem a ostatními právními předpisy – primárně insolvenční soud posuzuje otázku legality reorganizačního plánu, přičemž ve vztahu k InsZ bude především zkoumat respektování zásad insolvenčního zákona vyjádřených v ust. § 5 InsZ, rozdělení věřitelů do skupin, rovný přístup k věřitelům zařazeným v rámci jedné skupiny a jejich poměrné uspokojení a respektování zákazu směřujícího vůči dotčeným subjektům, aby nevyvíjeli činnosti směřující k odmítnutí nebo přijetí reorganizačního plánu.⁹⁷

⁹⁷ . KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 468

- Poctivý záměr se zřetelem ke všem okolnostem – poctivost záměru sledovaného reorganizačním plánem je posuzována již ve stadiu rozhodnutí o povolení reorganizace, přičemž InsZ v ust. § 326 odst. 2 demonstrativně uvádí, co je považováno za nepoctivý záměr. O nepoctivý záměr se jedná zejména tehdy, pokud ohledně úpadce, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu; probíhalo v posledních pěti letech insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící jeho úpadek, nebo proběhlo trestní řízení, jež skončilo pravomocným odsouzením tohoto subjektu pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Toto ustanovení zřejmě směřuje proti dlužníkovi, jelikož tyto důvody mají smysl jen tehdy, pokud o reorganizaci usiluje právě úpadce.
- Každá skupina věřitelů jej přijala anebo je u ní presumovaný souhlas – zde insolvenční soud zkoumá především to, zda hlasování proběhlo řádným a zákonným způsobem a dále u věřitelů, kde je jejich souhlas dán na základě zákonné fikce, se skutečně jednalo o takového věřitele.
- Tzv. test nejlepšího zájmu každého věřitele – test nejlepšího zájmu každého věřitele doslova podle InsZ znamená, že každý věřitel získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže by přijímající věřitel souhlasil s nižším plněním. Toto měřítko zřejmě vychází z anglosaského pojetí úpadečného práva, kde bývá nazýván jako *best interest test* a vyjadřuje požadavek, aby každý věřitel byl na základě plnění při reorganizaci podniku uspokojen více anebo shodně v porovnání s plněním obdrženým na základě konkursu, pokud s tím on sám výslovně nevyjádřil souhlas.⁹⁸ Při porovnání míry uspokojení v reorganizaci a v konkursu může insolvenční soud vycházet z posudku vypracovaného znalcem ustanoveným na základě ust. § 153 InsZ. Z ohodnocení majetku zařazeného do majetkové podstaty lze odhadnout i potencionální míru uspokojení v případě konkursu. Souhlas konkrétního věřitele s nižším uspokojením nesmí narušit spravedlivé a rovné uspokojení v rámci své skupiny a proto musí být zařazen do zvláštní skupiny.⁹⁹ Osobně si také myslím, že právě zde bude také kladen

⁹⁸ FINCH Vanessa, *Corporate Insolvency Law, Perspectives and principles*, 2. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 2009, str. 279

⁹⁹ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadečném řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 469

důraz na kvality insolvenčního soudce, který by měl dosahovat vysoké míry zkušeností a znalosti nejen insolvenčního práva, ale též i obchodního práva a ekonomického prostředí.

- Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly uhrazeny, anebo mají být uhrazeny ihned poté, co reorganizační plán nabude účinnosti – jedná se o pohledávky, které nejsou dotčeny reorganizačním plánem u nichž je sice automaticky *ex lege* presumován souhlas s reorganizačním plánem, ovšem to je „vykoupeno“ právě požadavkem, že tyto pohledávky budou uhrazeny před účinností reorganizačního plánu anebo ihned po jejím nabytí.

13.5.2 Reorganizace neschválená všemi skupinami věřitelů:

Všeobecně by měla být reorganizace založena na vzájemném souhlasu většiny věřitelů úpadce (v ideálním případě všech jeho věřitelů). Pokud by ovšem byla omezena jen na tyto případy splňující kvalitativní předpoklady její přípustnosti, zabránilo by se tím reorganizování podniků těch úpadců, u něhož je to pro jeho velikost z všeobecného společenského zájmu vhodné a efektivní, a který disponuje určitou hodnotou tzv. *going concern*, o níž jsem hovořila shora. Proto InsZ zákon umožňuje insolvenčnímu soudu povolit tzv. nekonsensuální reorganizaci u těch dlužníků, kteří nemají podporu většiny svých věřitelů a v nejkrajnějším případě žádného z nich.¹⁰⁰ Dalším záměrem této úpravy, kdy jsou de facto suspendována práva věřitelů, je překonání možných účelných obstrukcí věřitelů, které mohou pramenit z mnoha situací a záměrů. Na druhou stranu, jak vysvětlím podrobněji níže, insolvenční soudce při povolování takové reorganizace bude muset zohlednit nebezpečí a křehkost její realizace. Jelikož pokud není reorganizace úpadce podporována věřiteli a zejména těmi největšími, lze stěží uvažovat o tom, že by byla úspěšně dovršena a „nespadla“ do řízení konkursního.

Pokud potřebné většiny věřitelů vyjádří nesouhlas s předloženým reorganizačním plánem, jeho autor má buď možnost jej změnit ve smyslu ust. § 350 odst. 3 InsZ a předložit věřitelům k novému hlasování, nebo jej rovnou předloží insolvenčnímu soudu ke schválení. Insolvenční soud může takový reorganizační plán schválit pouze za splnění kumulativních podmínek

¹⁰⁰ TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy*, Second Edition, New York, Foundation Press, 2009, str. 1150-1151

stanovených v ust. § 348 odst. 1 InsZ, kterým byla věnován předchozí bod tohoto článku, a dále níže uvedených podmínek v ust. § 348 odst. 2 a § 349 InsZ, jež musí být dány současně a svojí podstatou vedou k nahrazení souhlasu skupiny věřitelů insolvenčním soudem:

- Reorganizační plán přijala alespoň jedna skupina věřitelů v něm uvedených, s výjimkou skupiny tvořenou společníky a členy úpadce. Je nutné zdůraznit, že dále se nebude jednat o věřitele s nedotčenými pohledávkami, neboť InsZ výslovně požaduje, aby se jednalo o takovou skupinu, která reorganizační plán přijala, nikoli u níž je to presumováno.¹⁰¹
- Zjištěné pohledávky věřitelů nacházející se v nesouhlasící skupině budou uspokojeny stejnou měrou, tzn. že bude zajištěna rovnost zacházení s nimi, jak vyplývá ze samotných obecných zásad insolvenčního řízení podle ust. § 5 InsZ.
- S ohledem na všechny okolnosti, bude možné důvodně předpokládat, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka nebo k jeho likvidaci, pokud by nebyla likvidace předpokládána reorganizačním plánem.
- Poslední podmínkou je spravedlnost reorganizačního plánu k nesouhlasícímu věřiteli. Insolvenční zákon výslovně rozlišuje mezi věřiteli zajištěnými a obecnými a pro jednotlivé skupiny definuje jednoznačnou hodnotu plnění, kterou je možné prohlásit za spravedlivou. Skupině zajištěných věřitelů tak insolvenční soud může určit jiné nežli původní zajištění a u každé skupiny nezajištěných věřitelů, je jako měřítko dána hodnota budoucího plnění na základě reorganizačního plánu.¹⁰²

Podle InsZ je reorganizační plán ve vztahu k zajištěným věřitelům považován za spravedlivý pokud vedle shora uvedených obecných podmínek mají tito věřitelé získat k zajištění své pohledávky stejný či obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku úpadce, případně k jeho jinému majetku nejméně stejné hodnoty, stanovené ke dni účinnosti plánu; a současně tito věřitelé mají obdržet plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku sestaveného podle ust. § 153 a

¹⁰¹ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

¹⁰² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 780-781

následujících ustanovení InsZ. V této otázce bude zejména důležitá nejen odborná znalost insolvenčního soudce, ale zejména kvalita a vysoká důvěryhodnost znalce sestavujícího posudek, který bude plně odpovídat skutečnému stavu.

V případě nezajištěných věřitelů InsZ stanoví, že reorganizační plán je spravedlivý pokud kromě dodržení obecných podmínek každý věřitel takové skupiny získá plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti plánu; nebo žádný z věřitelů této skupiny neobdrží žádné plnění. Tyto dvě podmínky u nezajištěných věřitelů jsou alternativní a jinými slovy znamenají, že ačkoli není dán souhlas skupiny nezajištěných věřitelů, nahradí ho svým souhlasem insolvenčního soudu, jestliže každý člen této skupiny obdrží plnění v plné výši svojí pohledávky nebo naopak nikomu z nich nebude nic zapláceno. Zároveň, uspokojení nezajištěných pohledávek může být nižší.¹⁰³

U společníků a členů úpadce je plán spravedlivý, pokud po skončení reorganizace obdrží minimálně takové plnění, jež by obdrželi při konkursním řízení. Přitom, tímto plněním může být i nula, neboť InsZ výslovně v ust. § 335 odst. 2 stanoví, že výše pohledávky vyplývající z účasti společníka nebo člena dlužníka je rovna nule.

13.5.3 Odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu:

Insolvenční zákon nesouhlasícím věřitelům poskytuje prostředek obrany proti rozhodnutí insolvenčního soudu, které nahrazuje jejich souhlas s plánem, jímž je odvolání. Aktivně legitimováni k podání odvolání jsou pouze věřitelé, kteří hlasovali pro odmítnutí plánu.

13.6 Změna reorganizačního plánu předkládaného ke schválení:

Autorovi reorganizačního plánu je umožněno plán kdykoli doplňovat a měnit v průběhu běhu lhůty 120 dnů pro jeho sestavení a to zpravidla podle stavu jeho projednávání s věřiteli, jakož i podle aktuální situace v dlužníkově podniku či na trhu. Doplněný anebo změněný insolvenční plán je nutné opět zveřejnit v insolvenčním rejstříku nejpozději těch 15 dnů před

¹⁰³ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 471

dnem konání schůze věřitelů. Věřitelé pak jednají a hlasují o celé novější doplněné verzi.¹⁰⁴ Je logické, že současně s pozměněným zněním plánu musí autor dále předložit aktualizovanou verzi zprávy o reorganizačním plánu. Zároveň je nutné dodržet zákonný požadavek, aby se věřitelská schůze, na níž se má o nové verzi plánu hlasovat, konala minimálně 15 dnů po té, kdy věřitelé dostanou prostřednictvím insolvenčního rejstříku k dispozici aktuální znění změněného plánu, jelikož jim musí být zachován prostor pro dostatečné seznámení se s ním. Pokud by nebyla dodržena lhůta 15 dnů, insolvenční soud svolanou schůzi věřitelů zruší, respektive odročí na jiný den, tak aby byla zákonná lhůta dodržena.¹⁰⁵

13.7 Zamítnutí reorganizačního plánu:

Insolvenční soud usnesením reorganizační plán zamítne, pokud nejsou splněny podmínky pro jeho schválení. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné odvolání, k němuž jsou aktivně legitimováni dlužník a věřitelé, kteří hlasovali pro přijetí plánu. Ačkoli byl reorganizační plán zamítnut, je jeho předkladateli dána možnost jej opakovaně podat v pozměněném znění anebo znovu o tom samém plánu jednat s věřiteli, to do uplynutí lhůty 120 dnů pro jeho sestavení. Insolvenční soud může lhůtu k opakovanému předložení plánu prodloužit ve svém rozhodnutí o zamítnutí a to tak, aby konec lhůty nepřekročil maximální limit daný ust. § 339 odst. 1 InsZ, tj. 240 dnů celkem. Při rozhodnutí o prodloužení lhůty by měl být insolvenční soud opatrný, neboť neúměrné prodloužení lhůty k předložení plánu bude značně neekonomické a povede k právní nejistotě účastníků řízení.¹⁰⁶ Podle mého názoru celkové prodlužování insolvenčního řízení samotného také vede ke snižování hodnoty podniku na trhu a nedůvěře potencionálních investorů, kteří by mohli úpadci pomoci překlenout krizové období a s tím je spojen další důsledek spočívající v nadbytečném narůstání nákladů insolvenčního řízení.

13.8 Účinky schváleného reorganizačního plánu:

Nabytím účinnosti plánu se celé insolvenční řízení posouvá do dalšího stadia, které souvisí s plněním plánu. Právních účinků nabývá reorganizační plán nabytím právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o jeho schválení, nestanoví-li předmětné rozhodnutí nebo reorganizační

¹⁰⁴ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 517

¹⁰⁵ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 473

¹⁰⁶ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 474

plán den pozdější. Posunutí data účinnosti je dáno především proto, že v praxi bude plán splnitelný za různorodých podmínek. Pro urychlení procesu je vhodné umožnit odložit jeho účinnost.

Nejvýznamnější účinky reorganizačního plánu jsou upraveny v ust. §352 až 361 InsZ a jedná se zejména o:

- Primárním účinkem je, že rozhodnutí o schválení plánu je závazné pro všechny účastníky insolvenčního řízení jakož i pro třetí osoby, jejichž práva a povinnosti jsou plánem dotčeny. Jakékoli odchylky od reorganizačního plánu mohou být provedeny pouze skrze řádnou změnu plánu.
- Dlužník opět disponuje v zásadě plným dispozičním oprávněním k nakládání s majetkovou podstatou, jestliže reorganizační plán nestanoví něco jiného. Dispoziční oprávnění dlužníka může být plánem omezeno ve prospěch třetí osoby, konkrétně se bude jednat o insolvenčního správce anebo některého věřitele úpadce.¹⁰⁷ Domnívám se, že rozsah dlužníkových oprávnění bude záviset na míře důvěry věřitelů k jeho osobě a jeho schopnosti úspěšně plnit jednotlivé body reorganizačního plánu. Proto nadále může být dlužníkově jednání ve vztahu k majetkové podstatě limitováno povinným souhlasem věřitelského výboru.
- Ostatní omezení práv účastníků vzniklá během insolvenčního řízení také logicky zanikají, protože ve fázi realizace reorganizačního plánu postrádají svůj původní význam a jediná možná omezení tak může stanovit plán samotný nebo zákon.
- Výkon funkce valné hromady nebo členské schůze pozastavený od účinnosti rozhodnutí soudu o povolení reorganizace je obnoven, pokud není v reorganizačním plánu určeno jinak. Jestliže reorganizační plán nepřipustí, aby společníci nebo členové družstva byli oprávněni vykonávat hlasovací práva plynoucí z vlastnictví podílů na dlužníkovi v původním rozsahu, platí, že výkon těchto práv jsou oprávněny provádět pouze osoby určené v plánu a to za zde určených podmínek.

¹⁰⁷ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 521

- Podle reorganizačního plánu jsou také změněny zakladatelské dokumenty a další vnitřní dokumenty úpadce. Provedené změny musí být zapsány do obchodního rejstříku, nové znění dokumentů uloženo do sbírky listin. Vedle změny údajů v obchodním rejstříku, je plán právním titulem také pro zápisy relevantních změn do jiného rejstříku, katastru nemovitostí a jiných seznamů podle zvláštních právních předpisů. Reorganizační plán tak nahrazuje projevy vůle účastníků k určitému právnímu jednání, přičemž plán musí obsahovat všechny podstatné zákonné náležitosti konkrétního právního úkonu.
- Všechna práva věřitelů a třetích osob k majetku řádně zahrnutému do majtkové podstaty úpadce zanikají ke dni účinnosti plánu a dochází ke vzniku nových práv věřitelů a třetích osob uvedených v reorganizačním plánu, pokud plán nebo insolvenční zákon výslovně neuvede něco jiného, jak stanoví ust. 356 odst. 2 InsZ. Ve své podstatě se jedná o nahrazení dosavadních závazků dlužníka, pro které bylo iniciováno insolvenční řízení, závazky novými uvedenými v plánu a to při současném zániku stávajících závazků. Reorganizační plán je možné označit za *sui generis* dohodu podle ust. § 570 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. V případě zajištění může plán sice změnit způsob zajištění, ale nesmí změnit jeho kvalitu ani rozsah.¹⁰⁸ Pouze ta práva věřitelů, která směřují proti spoludlužníkům úpadce a také osobám, jejichž majetek zajišťuje pohledávky vůči dlužníkovi; zůstávají účinností plánu nedotčena.¹⁰⁹ Při podrobnějším rozboru je patrné, že toto ustanovení postihuje nejen přihlášené věřitele úpadce, ale i osoby, které svá práva do insolvenčního řízení vůbec nepřihlašují. Jako příklad lze uvést osoby oprávněné z věcných břemen. Nemyslím si, že účinky reorganizačního plánu by měly být až natolik široký dosah, aby narušovali práva subjektů, kteří se pro charakter svého práva nemohou insolvenčního řízení účastnit. Proto závěr, že úplně všechna práva třetích osob k majetku zahrnutému do majtkové podstaty zanikají účinností plánu, není zcela správný. Insolvenční zákon nemůže přesahovat svojí působnost a narušovat soukromoprávní vztahy, jež s insolvenčním řízením nemají žádnou spojitost. Akceptovat opačnou myšlenku by bylo naprosto nepřijatelné. To by pak znamenalo, že například subjektu oprávněnému z titulu věcného břemena k určitému právnímu

¹⁰⁸ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, STR. 480

¹⁰⁹ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 524 - 525

stavu anebo určité činnosti, by toto právo účinností plánu bez dalšího zaniklo. Tím by byl naprosto narušen právní princip jistoty a ochrany soukromoprávních vztahů. Proto by se tento účinek měl vztahovat pouze na subjekty, které mohou svá práva uplatit v insolvenčním řízení. Stejný názor zaujímá odborná veřejnost, jež tento dotčené subjekty doplňuje ještě o ty subjekty, kteří s tímto účinkem vyslovili svůj souhlas a dále ty jejichž právnímu úkony jímž nabyli práva k majetku v majetkové podstatě, bylo úspěšně odporováno podle insolvenčního zákona.¹¹⁰ Komentáře insolvenčního zákona ohledně této otázky mlčí.

Reorganizační plán Družstva Mírotice stanovil, že dlužník bude plnit, mimo reorganizační plán v průběhu jeho plnění a po skončení reorganizace, i věřitelů nepřihlášeným do insolvenčního řízení. Dlužník s těmito věřiteli uzavřel dohody o splacení jejich pohledávek před zahájením insolvenčního řízení a jejich pohledávky tak byly vyloučeny z obecného pravidla zániku práv s účinností plánu. Důvodem zřejmě bylo zachování a udržení vztahů s obchodními partnery, kteří sice z nějaké příčiny nepřihlásili své pohledávky do řízení, ale jejich spolupráce s dlužníkem by významná pro jeho budoucí existenci.

- Účinností reorganizačního plánu dále zanikají pohledávky, jež nejsou v průběhu insolvenčního řízení uspokojovány podle ust. § 170 InsZ. Jedná se o pohledávky vyloučené z uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Jako příklad lze uvést pohledávky z darovacích smluv, smluvní pokuty vzniklé po rozhodnutí o úpadku a další. Výjimkou jsou určité druhy mimosmluvních sankcí, které sice nejsou uspokojovány v rámci insolvenčního řízení, ale mohou být uspokojeny po jeho skončení.
- Velmi významným účinkem je, že dnem účinnosti plánu lze zahájit exekuční řízení nebo soudní výkon rozhodnutí ohledně pohledávky, která byla v insolvenčním řízení zjištěna. Výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek dlužníka lze sice v průběhu insolvenčního řízení nařídit, ale nelze jej provést. Podkladem pro zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce bude výpis ze seznamu přihlášených pohledávek, který zároveň musí obsahovat záznam o výsledcích přezkumného jednání nebo pravomocné

¹¹⁰ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

rozhodnutí ve věci incidenčního sporu, na jejichž základě je vymáhaná pohledávka považována za zjištěnou.¹¹¹ Popřenou pohledávku lze takto vymáhat pouze pokud bude tato pohledávka následovně zjištěna na základě pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu při řízení o jejím určení podle insolvenčního zákona.¹¹²

Je nutné upozornit na skutečnost, že s účinností reorganizačního plánu jsou věřitelé dlužníka oprávněni požadovat splnění výlučně nových nároků daných plánem. V důsledku účinků reorganizačního plánu je dána nová kapitálová struktura společnosti, v důsledku které by měl být úpadek solventní od účinnosti plánu.¹¹³

Přesto je nutné si uvědomit, že společnost je sice „očištěná“ od původních závazků, ale je zatížena obrovskou masou nově vzniklých závazků, kterým bude muset úpadek dostat za určitých specifických podmínek. V opačném případě se tak bude jednat o porušení těchto nových závazků, nikoli porušení původních závazků, pro které bylo insolvenční řízení zahájeno. Pokud by tomu tak nebylo, jednalo by se de facto o jakési navrácení stavu věcí do původního stavu, tj. do stavu před účinností reorganizačního plánu, což ovšem není přípustné z hlediska ochrany nově vzniklých právních vztahů a právní jistoty. Výjimku z tohoto pravidla představuje ust. § 362 odst. 1, 2 InsZ. Uvedené ustanovení přikazuje insolvenčnímu soudu rozhodnout o zrušení schválení reorganizačního plánu. Tuto problematiku vysvětlím dále.

13.9 Správa a vedení podniku, plnění závazků dlužníka podle reorganizačního plánu:

Jak jsem uvedla v předchozím článku, jedním z účinků reorganizačního plánu je rozšíření dlužníkovou dispozičního oprávnění do původní šíře, není-li nadále omezeno plánem nebo insolvenčním zákonem. V této fázi je statutární orgán nebo jiné subjekty odpovědné za vedení podniku dlužníka osobou s dispozičními oprávněními. Proto je nadále výkon jejich pravomocí v režimu insolvenčního zákona a nepodléhá obchodnímu zákoníku. Je-li dispoziční oprávnění plánem omezeno, všechny právní úkony vybočující z uděleného rámce dispozičních oprávnění, jsou postihnuty sankcí neplatnosti. V rozsahu omezení dispozičních oprávnění

¹¹¹ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, STR. 488

¹¹² KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha: C.H.Beck, 2008, str. 789

¹¹³ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

dlužníka jsou všechny takové činnosti provádění insolvenčním správcem. Osoby pověřené vedením dlužníkovy podniku by měly jednat v zájmu věřitelů, jelikož insolvenční řízení nadále běží a cílem této fáze je dosáhnout úspěšné realizace reorganizačního plánu, na jehož základě má dojít k uspokojení věřitelů.

Z hlediska korporátního práva je významný účinek reorganizačního plánu spočívající v obnovení funkce valné hromady společnosti, tak jak jsem popsala v předchozím bodě.

Lze konstatovat, že v tomto stadiu vykazuje společnost znaky klasicky fungující solventní korporace s novou strukturou závazků, jejíž režim provozu je podřízen insolvenčnímu zákonu a konkrétně schválené „dohodě“ věřitelů, tj. účinnému reorganizačnímu plánu. Bude záležet na schopnosti dlužníka zejména jeho statutárního orgánu, jak bude schopen naplnit závazky plynoucí z plánu a udržet podnik v perspektivním a efektivním provozu. Na druhou stranu, realizace tohoto těžkého úkolu bude závislá na daném tržním prostředí a to nejen na úrovni věřitelů ale hlavně na úrovni předmětu podnikání. Dlužník bude muset minimálně udržet určitý objem výroby svého zboží anebo objem poskytnutých služeb a v ideálním případě je navýšit a tím zvýšit celkový prodej a tržby. Domnívám se, že v předmětné fázi plnění plánu InsZ nijak markantně neomezuje dlužníka a nechává mu značný prostor pro efektivní fungování a současně náležité plnění plánu.

V případě neplnění povinností podle reorganizačního plánu nastane u společnosti faktický úpadek, který povede ke změně režimu insolvenčního řízení podle konkursu. Tuto problematiku popíši níže v mé práci.

13.10 Dohled nad plněním reorganizačního plánu:

Dohled nad činností dlužníka vykonává primárně insolvenční správce a věřitelský výbor a v neposlední řadě insolvenční soud. Dlužníkovi jsou sice navracena plná dispoziční oprávnění, pokud nejsou omezena reorganizačním plánem nebo zákonem, ale stále je dlužníkovy postavení odvozeno a podřízeno insolvenčnímu řízení. Určité kontrolní mechanismy jsou proto na místě.

V první řadě dohlíží nad činností dlužníka insolvenční správce po nabytí účinnosti reorganizačního plánu podle ust. § 354 InsZ, jehož dlužník musí pravidelně informovat o

plnění plánu a dalších úkonech, stanoví-li tak plán nebo zákon. Komunikace mezi dlužníkem a insolvenčním správcem by měla probíhat na základě vzájemné součinnosti, přičemž oba tyto subjekty mají také určitá vzájemná práva a povinnosti. Insolvenční správce je zejména povinen zajistit provedení procesních úkonů spojených s účinností plánu, předat dlužníku s dispozičními oprávněními zprávu o své dosavadní činnosti a provést další nezbytné úkony potřebné pro dlužníkův výkon dispozičních oprávnění, dohlížet nad dlužníkem a evidovat jeho činnost, průběžně doplňovat seznam majetku a závazků a nejméně jednou za tři měsíce pravidelně informovat věřitelský výbor a insolvenční soud o své činnosti.¹¹⁴ Dlužník s dispozičními oprávněními povinen pravidelně informovat správce o plnění reorganizačního plánu a o provedených dalších úkonech, pravidelně podávat insolvenčnímu správci za časové úseky, které stanoví plán nebo insolvenční soud svým rozhodnutím, souhrnné zprávy o běžných úkonech provedených při podnikatelské činnosti nebo při dlouhodobých či opakujících se činnostech. Vztah těchto dvou subjektů určuje také skutečnost, že v rozsahu omezení dlužníkových dispozičních oprávnění, jsou tyto vykonávány insolvenčním správcem a některé mohou být vykonávány pouze se souhlasem insolvenčního správce pod sankcí neplatnosti.

Věřitelé stále disponují silnými kontrolními oprávněními vůči dlužníkovi, proto výbor věřitelů zůstává nadále ustanoven a dohlíží na provádění reorganizačního plánu dlužníkem způsobem v něm stanoveným a na základě zpráv insolvenčního správce. Insolvenční správci je insolvenčním zákonem přímo uloženo, aby zprávy insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru podával. Dále si výbor může rozhodnutím určit právní úkony zásadního významu, jež smí dlužník činit pouze za předchozího souhlasu věřitelského výboru a to i kdyby v reorganizačním plánu nebyly uvedeny. Insolvenční zákon nedefinuje, co je myšleno pod pojmem „zásadního významu“. O jaké úkony se bude jednat záleží na konkrétní situaci a na uvážení věřitelského výboru, jelikož se nemusí nutně jednat o právní úkony uvedené v plánu. Myslím, že hledisko určující toto měřítko nesmí být moc široké, aby omezení pro dlužníka nebylo represivní a zbytečně jej neomezovalo v činnosti a také by nemělo být moc úzké, aby přeci aby byla naplněna kontrolní funkce věřitelského výboru a tím se předešlo neuvážením krokům dlužníka, jež by mohly vést k prohloubení jeho krizového stavu. Domnívám se, že správnou linii bude velmi těžké najít a pro dlužníka bude důležité mít nejen co největší důvěru věřitelů, ale také reálná schopnost provádět reorganizační plán řádně. Bohužel,

¹¹⁴ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 522

insolvenční zákon výslovně nepostihuje vymezený právní úkon učiněný bez souhlasu věřitelského výboru se sankcí neplatnosti, tak jako stanoví u překročení vytyčeného rámce dispozičních oprávnění dlužníka.¹¹⁵ Odborné komentáře se k tomuto problému nevyjadřují. Podle mého názoru, by takový právní úkon učinění za absence souhlasu věřitelského výboru měl být neplatný. V opačném případě by se naplnil sledovaný záměr insolvenčním zákonem, kterým podle mého mínění je zabránění dlužníkovi činit úkony, které by měly významný negativní vliv na chod podniku a tím na majetkovou podstatu.

Při výkonu kontrolní činnosti je věřitelský výbor oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně opatření, jež povedou k ukončení reorganizace. Věřitelský výbor tak může navrhnout ukončení reorganizace, pokud způsob jejího průběhu není schvalován věřiteli. Návrh na uložení opatření musí být podepsán většinou členů výboru věřitelů a jeden z nich musí být předseda výboru.¹¹⁶

Insolvenční soud v této fázi opět vystupuje vůči dlužníkovi a insolvenčnímu správci z titulu své obecné dohledové činnosti nad insolvenčním řízením a při zjištění nedostatků je oprávněn činit a ukládat nezbytná opatření k zajištění účelu řízení.

13.11 Změny reorganizačního plánu:

Všechny změny reorganizačního plánu do právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení plánu může předkladatel kdykoli měnit nebo doplňovat s tím, že o novém znění plánu musí hlasovat schůze věřitelů konaná nejdříve patnáct dnů po jeho předložení věřitelům.

Po právní moci rozhodnutí o schválení plánu jej lze měnit pouze postupem podle ust. § 361 InsZ. Navrhovatelem změny může být dlužník nebo věřitel, přičemž se nemusí nutně jednat o předkladatele plánu. V návrhu změny musí být vždy uvedené a detailně popsány všechny její dopady na jednotlivé skupiny původních věřitelů a nových věřitelů. Smyslem je umožnit pozměnit plán tak, aby byla reorganizace zejména lépe splnitelná. Podle mého názoru, by nové znění plánu hlavně mělo umožnit buďto vyšší míru uspokojení věřitelů a/nebo rychlejší

¹¹⁵ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 523

¹¹⁶ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 480

uspokojení jejich pohledávek, a to už jen proto, aby je věřitelé, případně insolvenční soud, přijali. Insolvenční soud předložený návrh musí doručit jednotlivě původním a novým věřitelům na účet navrhovatele a zároveň jej zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Souhlas s navrhovanou změnu musí vyjádřit všechny skupiny původních věřitelů, většina nových věřitelů se zajištěnými pohledávkami a většina nových věřitelů s pohledávkami bez zajištění; a to ve lhůtě delší třiceti dnů, kterou stanoví insolvenční soud. Insolvenční soud dále stanoví termín jednání za účelem projednání změny plánu, kterého by se měl účastnit každý z dotčených původních a nových věřitelů, dlužník, insolvenční správce. Pokud věřitel ve stanovené lhůtě anebo na nařízeném jednání nevyjádří svůj souhlas nebo nesouhlas, konstruuje insolvenční zákon fikci jeho souhlasu.

Insolvenční soud schválí změněný reorganizační plán, jestliže byl schválen dotčenými věřiteli anebo namísto jejich souhlasu nastala fikce souhlasu. V opačném případě insolvenční soud navrhovanou změnu zamítne a v platnosti zůstává dosavadní reorganizační plán.

Domnívám se, že v praxi nebude ke změně reorganizačního plánu docházet příliš často pro náklady s celým procesem spojené. Navrhovatele změny nese náklady za doručení nového znění každému dotčenému věřiteli. Předpokládám, že ve většině případech bude navrhovatelem dlužník, jehož neúnosná krizová situace je příčinou insolvenčního řízení. Lze si těžko představit, že takový dlužník bude schopen bez problému vynaložit další nemalé prostředky na financování doručování změněného znění plánu všem dotčeným věřitelům, jejichž počet v případě reorganizace nebude zrovna nejnižší.

14. ZPŮSOBY REORGANIZACE:

Úpadek dlužníka lze v reorganizaci řešit různými způsoby, které mohou být navzájem kombinovány. Jejich určení a provedení obsahuje reorganizační plán. Insolvenční zákon ve svém demonstrativním výčtu v ust. § 341 nabízí určitá nejběžnější opatření, z nichž se v mé práci budu věnovat těmto:

- restrukturalizace pohledávek věřitelů,
- prodej celé majetkové podstaty nebo její části,
- zvýšení základního kapitálu a převedení dluhu na obchodní podíly,

- převod majetku na novou společnost.

14.1 Restrukturalizace pohledávek věřitelů:

Reorganizační plán může zásadním způsobem měnit vlastnosti konkrétních závazků dlužníka. To znamená, že může být změněna zejména výše, splatnost a pořadí jednotlivých pohledávek a to bez rizika, že by dlužník byl vystaven hrozbě odporovatelnosti úkonu, civilně-právním anebo trestně-právním rizikům, jaké by mu hrozily v případě neformální restrukturalizace pohledávek.¹¹⁷ Jak jsem již uvedla shora, reorganizační plán ztělesňuje dohodu věřitelů, přičemž nemusí nutně reprezentovat vůli všech dlužníkových věřitelů, a pod záštitou insolvenčního řízení tak lze zcela legálně zasáhnout do parametrů závazků bez hrozby trestní odpovědnosti za trestný čin zvýhodňování věřitele nebo občansko-právní odpovědnosti za způsobenou škodu.

14.2 Prodej celé majetkové podstaty nebo její části:

Majetek nacházející se v majetkové podstatě lze samozřejmě zcela anebo jen částečně zpeněžit i v reorganizaci, ačkoli toto opatření je spíše charakteristické pro konkursní řízení. Nicméně potřeba volného kapitálu pro fungující chod životascopného podniku nevyklučuje prodej těch aktiv, které jsou pro podnik nadbytečné anebo jejich využití není pro podnik fungující na nových principech rentabilní. Zde je na místě provést majetkové dispozice a takový majetek prodat.

V případě zajištěných věřitelů je také možný přímý převod dlužníkovra zajištěného majetku na tyto věřitele a tím dosáhnout částečného nebo úplného vypořádání jejich zajištěných pohledávek. Přičemž vypořádání se zajištěnými věřiteli je možné provést i přímým převodem zajištěného majetku na nově založenou společnost, jejímiž společníky budou právě tito zajištění věřitelé.

¹¹⁷ ŽIŽLAVSKÝ M., *Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?*, BULLETIN ADVOKACIE 6/2010, Česká advokátní komora v Praze, 2010, str. 28 – 29

14.3 Zvýšení základního kapitálu a převedení dluhu na obchodní podíly:

Základní kapitál obchodní společnosti představuje její majetkový základ. Účelem zvýšení základního kapitálu každé obchodní společnosti je „nalít“ nových peněžních prostředků do společnosti. V úvahy připadají tyto formy a to vstup nového silného investora, financování navýšení dosavadními společníky anebo tzv. kapitalizace pohledávek dosavadních věřitelů dlužníka. Při konvertování pohledávek všech nebo části dosavadních věřitelů sice může dojít k zániku všech nebo podstatné části pohledávek, pro které se dlužník nachází v úpadku, ale tito věřitelé nesou za dlužníkem nové pohledávky v podobě obchodních podílů na společnosti a tím i nároky na její majetek. Na druhou stranu, lze si například představit situaci u větších podniků následovně na příkladě dlužníka - společnosti s ručením omezeným:

Sto procent pohledávek zajištěných věřitelů bude konvertováno do výše sto procent jejich hodnoty na obchodní podíly na společnosti, přičemž příslušenství těchto pohledávek bude prominuto a peníze tak získané budou určeny na uspokojení obecných věřitelů, mezi kterými se nejčastěji budou nacházet obchodní partneři a zaměstnanci společnosti. Takové řešení by bylo pro předluženou společnost poměrně výhodné. Zároveň si lze obdobné řešení představit i u silného investora, který by mohl jako protihodnotu požadovat zaručené vyšší procento na budoucích tržbách společnosti.

Právním titulem k uvedené korporátní změně je účinný reorganizační plán. Za povšimnutí stojí zmínit, že je zde odchylka oproti navýšení základního kapitálu podle režimu obchodního zákoníku. Výkon funkce valné hromady společnosti je v insolvenčním řízení přenesen na věřitele dlužníka, mezi něž ale také řadí společníci dlužníka. Reorganizační plán je výsledkem konsenzu všech věřitelů anebo alespoň jejich většiny. Kdo a jak vysokým podílem se bude účastnit na navýšení základního kapitálu dlužníka záleží na rozhodnutí jeho věřitelů.

14.4 Převod majetku na novou společnost:

Dalším možným opatřením je založení jedné anebo více nových obchodních společností a to za účasti věřitelů dlužníka tak, že budou mít na nové společnosti majetkovou účast anebo jejich pohledávky budou uspokojeny z výnosů prodeje nároků na majetkovou účast třetí osobě. Ke vzniku nové společnosti může dojít buďto založením nového subjektu anebo praktičtější fúzí nebo rozdělením stávající společnosti. Výhodou předmětného řešení je, že

majetek nově vzniklé solventní společnosti není zatížen starými závazky, pro něž se dlužník dostal do úpadku. Podrobnější problematice transformací společností se v této práci pro její složitost věnovat nebudu.

Ať již bude zvoleno jakékoli opatření anebo jejich kombinace je vhodné uvést, že insolvenční řízení poskytuje věřitelům i dlužníkům vysokou míru právní jistoty a právní ochrany, které by nepožívali, pokud by se pro jednotlivá opatření rozhodli neformální cestou. Jejich právní úkony jsou ochráněny před možnou odporovatelností a odpovědností civilně-právní případně trestně-právní, jelikož jsou učiněny na základě účinného reorganizačního plánu v režimu insolvenčního zákona a proto nemůžou zmíněná rizika přijít v úvahu. Jednotlivé úkony jsou prováděny pod kontrolním mechanismem insolvenčního řízení, který je reprezentován věřiteli, insolvenčním správcem a insolvenčním soudem.

15. UKONČENÍ REORGANIZAČNÍHO ŘÍZENÍ:

Reorganizační řízení lze prakticky skončit těmito způsoby v závislosti na jeho úspěšnosti:

- splněním reorganizačního plánu,
- zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu reorganizačního plánu s následnou přeměnou reorganizačního řízení na konkursní řízení,
- zrušením reorganizačního plánu s následnou přeměnou reorganizačního řízení na konkursní řízení.

15.1 Splnění reorganizačního plánu:

Splnění reorganizačního plánu pro dlužníka znamená úspěšné vyřešení jeho úpadku, které pro něj znamenalo pokračování provozu jeho podniku, tím, že dlužník musel restrukturalizovat svůj vnitřní chod a vnější vztahy se svými věřiteli, dodavateli a třetími osobami tak, že se jeho podnik opět stal solventním subjektem schopným dostát svým novým závazkům. Dlužník tím prokázal existenci určité hodnoty podniku.

Je nutné zdůraznit, že reorganizační plán nemusí být splněn ve všech jeho bodech. Pro úspěšné zakončení reorganizačního plánu je potřebné splnit jeho podstatnou část, nikoli

všechny požadavky a povinnosti jím dlužníkovi uložené. Insolvenční zákon nicméně neodpovídá na to, co je pro tento účel považováno za splněnou podstatnou část a co není. Podle mého názoru se bude jednat o případy, kdy dlužník prokazatelně plní řádně a včas své závazky podle reorganizačního plánu a většina z nich je již splněna a současně není žádného momentálního nebo budoucího relevantního důvodu, pro který by se dalo usuzovat, že zbylé závazky nebudou v budoucnu řádně splněny v celé své výši. Důvodem pro ukončení reorganizačního řízení jsou obrovské náklady a opatření s insolvenčním řízením spojené, jež dlužníka zbytečně navíc zatěžují a omezují.¹¹⁸

Splnění reorganizačního plánu alespoň v jeho podstatné části vezme insolvenční soud na vědomí svým rozhodnutím, proti kterému není přípustné odvolání a jež je doručováno věřitelům vyvěšením na úřední desce insolvenčního soudu a zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Dlužníkovi, insolvenčnímu správci a výboru věřitelů je doručováno zvlášť. Insolvenční soud dále v rozhodnutí vyzve insolvenčního správce k vyúčtování své odměny a nákladů, po jejich předložení rozhodne o jejich výši a následně zproští insolvenčního správce jeho funkce. Insolvenční správce je povinen učinit nezbytné odpovídající činnosti, jestliže namísto dlužníka vykonával některá jeho dispoziční oprávnění.

15.2 Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu:

Za účelem odrazení od případného nezákonného jednání účastníků řízení nebo osob za ně jednajících jež vedlo nebo by mohlo vést k porušení primárního účelu insolvenčního řízení poměrného uspokojení řádně přihlášených věřitelů, postihuje insolvenční zákon určitá jednání zrušením rozhodnutím reorganizačního plánu.

V prvním případě insolvenční soud musí takto vždy rozhodnout ve lhůtě do 6 měsíců od účinnosti plánu, pokud se dozví, že některý z věřitelů byl zvláště zvýhodněn bez souhlasu ostatních věřitelů anebo schválení plánu bylo dosaženo podvodem. Druhou příčinu představuje pravomocné odsouzení dlužníka, statutárního orgánu nebo jeho člena pro úmyslný trestný čin, jímž podstatně zkrátil své věřitele nebo dosáhl schválení plánu. V tomto případě musí insolvenční soud rozhodnout v subjektivní lhůtě 3 let. Zde je patrná snaha InsZ odradit od jakéhokoli nepoctivého jednání ve vztahu k plánu a uspokojování

¹¹⁸ RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

věřitelů dlužníka, ačkoli není úplně striktní. Nepodstatné zvýhodnění věřitele není sankcionováno zrušením reorganizačního plánu. Otázkou ovšem zůstává, co je považováno za podstatné zvýhodnění věřitele a co již není. InsZ odpověď na tuto otázku nedává, komentáře mlčí. Zřejmě bude záležet na posouzení všech relevantních okolností konkrétního případu. Je nutné upozornit, že po uplynutí stanovených lhůt, nemůže insolvenční soud rozhodnout o zrušení plánu, ačkoli by bylo prokázáno popsání protiprávní jednání. Pokud je insolvenčním soudem rozhodnuto o zrušení reorganizačního plánu, mohou věřitelé nárokovat uspokojení svých původních pohledávek. Současně ovšem nejsou dotčena práva věřitelů, případně jiných osob, jež vznikla na základě účinného reorganizačního plánu. Myslím, že u návratu do původního stavu pohledávek zajištěných bude s vysokou pravděpodobností velmi komplikované, zvláště pokud se má dodržet podmínka, aby zůstala zachována práva nabytá podle účinného reorganizačního plánu.¹¹⁹

Po právní moci rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, je celé řízení navraceno do stavu, kdy reorganizace je povolena, ale k dispozici není žádný řádně schválený a účinný reorganizační plán a současně již uplynuly všechny jeho lhůty pro předložení plánu. Jediným možným následujícím postupem je tak rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkursní řízení, jak popisují níže.

15.3 Zrušení reorganizačního plánu s přeměnou reorganizačního řízení na konkursní:

Insolvenční soud musí rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs bez nařízení jednání, v následujících případech:

- reorganizace byla povolena na návrh dlužníka, který po jejím povolení navrhl přeměnit ji v konkurs,
- reorganizační plán není oprávněnou osobou sestaven ve stanovené lhůtě, jež byla případně prodloužena, anebo byl vzatý zpět,
- reorganizační plán nebyl schválen insolvenčním soudem a lhůty pro jeho sestavení již prekludovaly.

¹¹⁹ KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 10

V dalších případech tak rozhodne insolvenční soud až po konaném jednání, jehož se účastní dlužník, navrhovatel reorganizace, věřitelský výbor a insolvenční správce, jestliže:

- dlužník neplní své podstatné povinnosti v průběhu jejich plnění na základě účinného reorganizačního plánu anebo se ukáže, podstatnou část plánu nebude možné splnit,
- dlužník neplní řádně a včas úroky anebo podstatnou část svých peněžitých závazků,
- dlužník ukončil svou podnikatelskou činnost, ačkoli ji reorganizační plán předpokládal.

Insolvenční soud ve svém usnesení rozhodne o ukončení reorganizace a její současné přeměně v konkurs. Usnesení je doručováno zvláště dlužníkovi, navrhovateli reorganizace, insolvenčnímu správci, předsedovi věřitelského výboru a případně i státnímu zastupitelství, jestliže vstoupilo do řízení. Věřitelům je usnesení doručeno pouze formou jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku a vyvěšením na úřední desce soudu. Je nutné zdůraznit, že s právní mocí tohoto rozhodnutí se pojí účinky klasického konkursního řízení, tj. prohlášení konkursu na majetek dlužníka, a to pouze tehdy, pokud o nich insolvenční soud nerozhodnul jinak.¹²⁰

Je nutné upozornit na skutečnost, že InsZ nepostihuje dlužníka přeměnou reorganizace na konkurs, pokud by podstatně porušoval právní povinnosti osoby s dispozičními oprávněními ještě před účinností reorganizačního plánu. Jediným postihem, jež připadá v úvahu, je omezení rozsahu práv této osoby.¹²¹ Bylo by vhodné, aby insolvenční zákon umožnil v takových případech reorganizaci přeměnit v konkurs, jelikož reorganizace nebyla dosáhnuta právní cestou. Zejména v případech nepoctivého jednání osoby s dispozičními oprávněními, by byla taková možnost řešení vhodná.

Zárným a smutným příkladem nepovedené reorganizace je společnosti OP Prostějov. Společnost doplatila na nedostatek důvěry ze strany věřitelů a bouřlivá jednání probíhající ohledně předloženého reorganizačního plánu sestaveného dlužníkem a tím následné neochoty potenciálních investorů poskytnout společnosti dostatek kapitálu k úspěšnému splnění reorganizačního plánu.

¹²⁰ ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, Praha, Linde a.s., str. 112

¹²¹ Pozn. RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008, Praha, str. 507

16. DŮVODY NÍZKÉHO POČTU POVOLENÝCH REORGANIZACÍ V ČESKÉ REPUBLICCE:

V tomto článku se pokusím shrnout a nastínit několik možných důvodů, pro které je institut reorganizace v režimu insolvenčního zákona velmi ojediněle využívána. U jednotlivých bodů nabízím podrobnější vysvětlení:

- Nedostatek důvěry a tím absence dohody dlužníka s potřebnou většinou svých věřitelů. Důvěra věřitelů se bude odvíjet od dosavadního chování dlužníka. Dlužník bude muset překonat sílu pocitu nejistoty o pravděpodobnosti úspěšnosti reorganizace svého podniku pod dohledem soudu. Důležitým faktorem bude příčina jeho úpadku, situace na trhu, konkurence schopnost podniku. V případě hospodářské krize nebudou věřitelé jevit takový zájem o reorganizaci podniku, jež nese riziko vysokých nákladů a nedostatečné až nulové míry uspokojení, oproti prodeji částí podniku a tím získání možnosti okamžité generace určitého výnosu.
- Náklady na průběh reorganizačního řízení a celková jeho náročnost. Samotné zpracování všech relevantních informací, znaleckých posudků, sestavení reorganizačního plánu a zprávy o reorganizačním plánu je velmi nákladné. Nositelům bude jeho předkladatel, který bude pečlivě zvažovat, zda bude ochoten nést uvedené náklady i za předpokladu, že není jisté ani, zda bude plán přijat potřebnými většinami věřitelů, povolen insolvenčním soudem a úspěšně realizován. Předpokládám, že u většiny reorganizací bude dlužník po svých věřitelích požadovat dobrovolné upuštění od zaplacení části jejich pohledávek, zejména úroků z prodlení. Ne všichni věřitelé budou ochotni takovou finanční dobrovolnou újmu podstoupit. Každý věřitel musí pečlivě zvážit, v jakém postavení se nachází, jak vysoká by byla míra uspokojení jeho pohledávky při konkursu a jak výhodná pro něj reorganizace bude.
- Malá zkušenost s reorganizací v České republice. Do působnosti insolvenčního zákona nebyly dlužníci ani věřitelé zvyklí na restrukturalizaci podniku pod dohledem soudu. Je to stále nový institut a české právní ani tržní prostředí si podle mého názoru na tento institut ještě nezvyklo.

- Nedostatek kapitálu na uskutečnění reorganizace. Dlužník bude muset schopen si zajistit dostatek prostředků na provedení reorganizace, alespoň tak, aby byl reorganizační plán splněn v podstatných bodech řádně a čas. Primárním zdrojem bude majetek nacházející se v majetkové podstatě, který ovšem není dostačující, jinak by se dlužník ani neocitnul v úpadku. Významnou roli tak bude hrát institut úvěrového financování. Zajištění dostatečného objemu peněžních prostředků od případného investora, ať se již jedná o současného přihlášeného věřitele anebo třetí osobu, není lehký úkol. Zvláště v období, kdy doznívají dopady hospodářské krize. Samotná skutečnost existence probíhajícího je pro mnohé finanční instituce natolik negativním aspektem, že automaticky odmítají poskytnout takovému podniku úvěr.
- Vysoké riziko, zda bude zvolený způsob reorganizace skutečně efektivní a povede k výsledkům zamýšleným reorganizačním plánem. Pokud nebude provedena vhodná volba, ponese s sebou takové rozhodnutí další zbytečné náklady a předpokládám, že většině případech by to stejně k ukončení reorganizačního řízení a přeměně v konkurs, než ke změně reorganizačního plánu. Zvolenými opatřeními podle reorganizačního plánu musí být zajištěno zvýšení hodnoty společnosti a tím i zaručení získání vyšší hodnoty prostředků, než jak by tomu bylo při konkursu.
- Absence trestně-právní odpovědnosti právnických osob. Český právní řád nezná institut trestně-právní odpovědnosti právnických osob. Možná, že kdyby byl do českého práva tento institut zaveden, posílilo by to důvěru věřitelů k podnikům v úpadku.
- Odpovědnost za nezdařilé provedení reorganizačního plánu. Přestože bude reorganizační plán plněn dlužníkem, respektive jeho managementem řádně, není nijak zaručena úspěšnost reorganizace. V případě objektivních negativních vlivů nenese nikdo odpovědnost za to, když se plán nezdaří splnit. To není, pro věřitele rozhodující o osudu dlužníka pozitivní, aspekt.
- Ekonomická hlediska. Ochota věřitelů postoupit riziko restrukturalizace dlužníka bude úměrně stoupat s vzrůstající kvalitou tržního a hospodářského prostředí v daném odvětví, státě, sektoru ekonomiky. Je logické, že v období recese nebo stagnace,

nebudou investoři a věřitelé ochotni podpořit tak nákladný proces změny u dlužníka, pokud by to pro ně z nějakého jiného důvodu nebylo výhodné. Postranním úmyslem může být například záměr převzetí kontroly nad velkým zaběhnutým podnikem. Příkladem uvádím situaci společnosti SAZKA, a.s. U společnosti sice nedošlo ani ke shledání úpadku, z nesčetné řady jednání s potencionálními investory je ovšem patrný úmysl směřující k výhodnému převzetí společnosti, získání významného vlivu na ní či zajištění podílu na jejích budoucích ziscích. Pokud bude shledán úpadek společnosti a povolena reorganizace společnosti, nepředpokládám, že by tito investoři opustili své záměry.

17. ZÁVĚR:

Účelem mé diplomové práce bylo zpracování problematiky reorganizace podniku jako jednoho ze sanačních způsobů řešení úpadku, jež postupně v důsledku ekonomické krize z let 2007 až 2009, jejíž následky silně doznívají dodnes, a se začal dostávat do popředí zájmu veřejnosti. Úpravu tohoto sanačního způsobu řešení úpadku podle našeho insolvenčního zákona jsem v některých klíčových bodech srovnala s zákonem č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii. Na základě tohoto srovnání bych si dovolila říci, že obě dvě úpravy mají jak obrovská pozitiva, tak negativa. Oba dva zákony jsou v účinnosti teprve pár let. Proto je těžké jednoznačně určit, který zákon je lepší a zodpovězení této otázky nebylo ani účelem této práce. Každopádně se domnívám, že zákonodárci v obou zemích by některé body obou úprav měli zajisté upravit, zejména upřesnit.

Dovoluji si opětovně zdůraznit, že na řešení úpadku reorganizací není žádný nárok. Pouze za dosažení určitého důvěryhodného a harmonického prostředí mezi dlužníkem a věřiteli. Tehdy je možné, aby reorganizace byla ukončena úspěšně ve prospěch všech zúčastněných stran. Reorganizace je určitým kompromisem. Věřitelé se musí smířit s tím, že musí slevit ze svých nároků a jejich uspokojení nebude v tak vysoké míře a bude postupné. Dlužník, respektive jeho management, se nachází v postavení osoby s dispozičními oprávněními, musí činit jednotlivé kroky podle reorganizačního plánu, přičemž některé jeho úkony mohou podléhat souhlasu věřitelského výboru.

Je nutné si uvědomit, že aby reorganizace anebo jen snaha o ní mohla být realizována musí zákonodárce vytvořit odpovídající právní rámec řešení úpadku s veškerým ohledem na ekonomickou situaci ve státě. Právní úprava příliš tvrdá nebo nekorespondující tržním podmínkám odradí od reorganizace tam, kde by byla nejefektivnějším způsobem řešení úpadku. Naopak příliš měkká úprava právních předpisů bude motivovat k zneužití insolvenčního řízení. Zákonodárce si musí uvědomit, že právě podle charakteru právní úpravy našeho státu jsou jak domácí podnikatelské subjekty tak i zahraniční investoři motivováni k určitému chování. S tímto vědomím by měl zákonodárce tvořit jednotlivé právní normy.

Je smutné, že úspěšná reorganizace není v českém prostředí příliš častým jevem, neboť při jejím zdárném konci zůstává zachován bezpočet pracovních míst, pokračuje efektivní výroba produktů anebo poskytování služeb, které trh poptává. Do ekonomických potíží se může dostat každý podnikatelský subjekt, jelikož sebelepší management může udělat chybná rozhodnutí anebo se podnik může dostat do krizového stavu v důsledku vnějších negativních vlivů, jak jsme toho mohli být svědky při nedávné celosvětové krizi z let 2007 až 2011. Kdyby v takovém případě byl úpadek podniků na celém světě řešen likvidační formou, globální trh by se podle mého názoru daleko citelněji zhroutil. Ve většině případech dochází k upřednostnění absolutní likvidace podniku ve prospěch hrstky účastníků před, byť i jen částečnou, záchranou životaschopné části podniku, jež by z celospolečenského ohledu byla efektivnější. Bohužel česká společnost zatím zřejmě není připravena a otevřena k využití tohoto institutu, jehož cílem je ozdravení dlužníka. Myslím, že hlavními důvody nízkého využívání tohoto sanačního řešení je určitý stupeň nevyzrálosti společnosti, kdy jednotliví účastníci nejsou připraveni a ani ochotni dosáhnout dostatečného stupně důvěry a vzájemného konsenzu.

Vysokou pozornost jsem zaměřila na průběh insolvenčního řízení Družstva Mirovice, které jako jedno z mála výjimek, dokázalo svůj podnik restrukturalizovat v režimu insolvenčního zákona. Domnívám se, že klíčovým faktorem byla celková pozitivní situace, ve které se dlužník nacházel. Družstvo Mirovice nemuselo čelit přílišné neochotě věřitelů a příčiny jeho krize spočívaly zejména ve vnějších aspektech, které nemohl dlužník nikterak ovlivnit. Dále jsem některé body demonstrovala na společnostech SAZKA, a.s. a Oděvní podnik, a.s. Jejich kauzy jsou ovšem příliš komplikované a zaslouží si větší prostor, než mohu obsáhnout v mé diplomové práci.

Kauza probíhajícího insolvenčního řízení společnosti SAZKA, a.s. je velmi zajímavá a v posledních týdnech v ní pravidelně dochází k mnoha zlomovým událostem. Podle mého názoru je SAZKA, a.s. budoucím úspěšným adeptem na povolení reorganizace. K dnešnímu dni nebyl shledán její úpadek, ale rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení úpadku společnosti, je na spadnutí.

Osobně připouštím, že relativně nová úprava insolvenčního zákona je moderní, kopíruje trendy úpadečného práva v západních světech a v mnoha ohledech je kvalitní zejména v části upravující společnou fázi před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Bohužel insolvenční zákon zcela nenaplnil své ambice v oblasti sanační formy řešení krize podniku. Podle mého názoru, kritéria jejího průběhu nedostatečně nereflektují potřeby a situaci na českém a celosvětovém trhu a tím nedostatečně motivují účastníky k jejímu zvolení při řešení úpadku dlužníka.

18. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Odborná literatura:

- BŘEZINOVÁ H., *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona, Účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*, Praha, BOVA POLYGON, 2009,
- FINCH Vanessa, *Corporate Insolvency Law, Perspectives and principles*, 2. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 2009,
- HÁLEK v., *Krizový management, teorie a praxe*, 1. vydání, Praha, DonauMedia, 2008,
- HOLEČEK J., *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*, Praha, Linde, a.s., 2009,
- JACKSON T., *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*, Washington D.C., Harvard University Press, 1986, dotisk: 2001,
- KISLINGEROVÁ E., *Podnik v čase krize, Jak se dostat do potíží a jak se dostat z potíží: Zkušenosti ze světové recese let 2007 až 2009*, Praha, Grada Publishing, a.s., 2009,
- KOTOUČOVÁ J. A KOL., *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, Praha, C.H.Beck, 2008,
- KOZÁK J., BUDÍN P., DADAM A., PACHL L., *Insolvenční zákon a předpisy související, Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, Komentář*, Praha, ASPI, a.s., 2008,
- RICHTER T., *Insolvenční právo*, 1. vyd. Praha, ASPI, a.s., 2008,
- TABB CH. J., *The Law of Bankruptcy, Second Edition*, New York, Foundation Press, 2009,
- WINTEROVÁ A. A KOLEKTIV, *Civilní právo procesní, doplněné o předpisy evropského práva*, 5. vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2008,
- ZELENKA J. A KOL., *Insolvenční zákon – poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*, 2. aktualizované vydání, Praha, Linde a.s., 2008.

Právní předpisy:

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),

- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona,
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání,
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník,
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád,
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,
- Zákon č. 7/2005 Zz., o konkurze a reštrukturalizácii,
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 233, návrh ze dne 17.01.2011,
- Nařízení Rady Evropských Společenství č. 1346/2000, o úpadkovém řízení, ze dne 29. května 2000.

Důvodové zprávy:

- Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona ze dne 21.09.2005,
- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění insolvenční zákon ze dne 10.09.2008,

Rozhodnutí soudu:

- Nález Ústavního soudu České republiky spis. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 01.07.2010,
- Usnesení Krajského soudu v Brně č.j. KSBR 39 INS 398/2010-A-51 ze dne 25.01.2010,
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.06.2009, spis. zn. KSHK 42 INS 423/2000, 1 VSHP 105/2009-A,
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.07.2009, spis. zn. KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009-B-103,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.04.2009, spis. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2009, spis. zn. KSBR 31 INS 1583/2008, 29 NSČR 7/2008 – A,

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.10.2005, spis. zn. 29 Odo 322/2003,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.10.2006, spis. zn. 25 Cdo 1676/2006,
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.04.2008, spis. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008,
- Usnesení ze dne 24.09.2009, spis. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-p-51-14.

Publikované odborné články:

- POHL T., *Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice*, BULLETIN ADVOKACIE 11/2007, Česká advokátní komora v Praze, Praha, 2007,
- POHL T., *Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona*, BULLETIN ADVOKACIE 8-7/2010, Česká advokátní komora v Praze, Praha, 2010,
- HAVEL B., *Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona*, Obchodně-právní revue č. 6/2009, 2009,
- HOLEŠÍNSKÝ P., STRNAD M., *Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona*, Právní rozhledy č. 1/2008, 2008,
- JASENSKÝ M., *Odepření popěrného práva insolvenčním věřitelům je protiústavní*, BULLETIN ADVOKACIE č. 9/2010, Česká advokátní komora v Praze, Praha, 2010,
- JURAJ A., *O ochraně smluvních vztahů v insolvenčním řízení*, Právní rozhledy č. 11/2010, 2010,
- RAJAK H., *The harmonisation of Insolvency Proceedings in the European Union*, Washington D.C., Global Forum on Insolvency Risk Management, World Bank, 2003,
- RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 1. část*, Právní rozhledy č. 13/2008, 2008,
- RICHTER T., *Česká rekonstrukce insolvenčního práva ve světle její slovenské inspirace: podobnosti a rozdíly*, Zborník 1. vedeckej konferencie správcov, Žilina, 2006,
- RICHTER T., *Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část*, Právní rozhledy 14/2008, 2008,
- RICHTER T., *Reconciling the European Registered Capital Regime with a Modern Corporate Reorganisation Law, Experience from the Czech Insolvency Law Reform*, European Company and Financial Law Review, Vol. 6., No. 2/3, 2009,

- ŠPIČKA M., *Zajišťovací převod práva*, BULLETIN ADVOKACIE č. 6/2010, Česká advokátní komora v Praze, Praha, 2010,
- TARANDA, *Postavení věřitelů v režimu insolvence dlužníka ve světle německé právní úpravy*, Právní rozhledy č. 6/2008, 2008,
- ŽIŽLAVSKÝ M., *Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?*, BULLETIN ADVOKACIE č. 6/2010, Česká advokátní komora v Praze, 2010.

Odborné články publikované na internetu a webové portály:

- BARTUŇKOVÁ A., LÁNSKÝ L., *Odpovědnost za škodu a jiné následky porušení povinností v insolvenčním řízení*, dostupné na internetovém odkazu: <http://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-skodu-a-jine-nasledky-poruseni-povinnosti-v-insolvencnim-rizeni-52874.html>,
- HAVEL B., *Poznámka k údajnému koncernu v insolvenční OP Prostějov*, publikovaný na portálu epravo.cz, dostupné na internetovém odkazu - <http://www.epravo.cz/top/clanky/poznamka-k-udajnemu-koncernu-v-insolvenci-op-prostejov-63054.html>,
- MYSLIL R., *Insolvenční zákon – k některým aktuálním otázkám jeho aplikace*, dostupné na internetovém odkazu: <http://www.epravo.cz/top/clanky/insolvencni-zakon-k-nekterym-aktualnim-otazkam-jeho-aplikace-63252.html>,
- SLABÁ IRENA., *Novela insolvenčního zákona*, dostupné na internetovém odkazu: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-70107.html>,
- ZAPLETAL P., *Přípustnost reorganizace u podniků nesplňujících zákonná kvantitativní kriteria reorganizace (podlimitní reorganizace)*, dostupné na internetovém odkazu: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pripustnost-reorganizace-u-podniku-nesplnujicich-zakonna-kvantitativni-kriteria-reorganizace-podlimitni-reorganizace-60071.html>,
- Ekonomický portál E15.cz, rozhovor s JUDr. Michalem Žižlavským, *U nových insolvencí je riziko krádeží a zpronevřer minimální*, <http://zpravy.e15.cz/nazory/rozhovory/michal-zizlavsky-u-novych-insolvenci-je-riziko-kradezi-a-zpronever-minimalni>,
- Webový portál volny.cz, rozhovor s JUDr. Michalem Žižlavským pro agenturu Mediafax ze 04.01.2011,

<http://web.volny.cz/clanek/~volny/IDC/152036/?PHPSESSID=ea4656b578e0e0c93ec92426632b15a1>,

- webový portál lidovky.cz, článek k situaci společnosti SAZKA a.s. ze dne 01. února 2011, *Věřitelé sazce neschválili insolvenční moratorium, dohodu zablokoval Vitek*, http://byznys.lidovky.cz/veritele-sazce-neschvalili-insolvenzni-moratorium-dohodu-zablokoval-vitek-1vd-/firmy-trhy.asp?c=A110201_152230_firmy-trhy_nev,
- webový portál Ministerstva spravedlnosti ČR, <http://insolvenzni-zakon.justice.cz>,
- webový portál - <http://www.konkurs-vyrovnani.cz>,
- webový portál Wikipedia – odkaz dostupný na adrese: http://cs.wikipedia.org/wiki/Insolven%C4%8Dn%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD#Historie_insolven.C4.8Dn.C3.ADch_.C5.99.C3.ADzen.C3.AD_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch,
- webový portál peněžního ústavu Československé obchodní banky, a.s. – přímý odkaz: <http://www.csob.cz/cz/SME/Trhy/Investicniokenko/Stranky/hzdetail.aspx?Info=28790>
- webový portál ZEMĚDĚLSKÉHO OBCHODNÍHO DRUŽSTVA MIROTICE <http://zodmirotice.cz/>,
- tiskové zprávy společnosti Creditreform s.r.o. publikované na webových stránkách <http://web.creditreform.cz/cs/index.jsp>,
- webový portál American Bankruptcy Institut portál <http://www.abiworld.org/AM/AMTemplate.cfm?Section=Home&TEMPLATE=/CM/ContentDisplay.cfm&CONTENTID=63164>.

SUMMARY IN ENGLISH:

Reorganisation as a non-liquidation solution of bankruptcy:

The main purpose of my final thesis is to analyse a non-liquidation solution of bankruptcy of a debtor under the Czech act No. 184/2006 Sb. (Coll.) hereinafter called as Insolvency Act, with all respect to the actual judicial decisions, legal opinion of the professional public and economic aspects as well. Some issues under Czech law are given in comparison with the Slovenian act No. 7/2005 Zz. (Coll). The main reason for my research is the increasing importance of insolvency law after the economic crisis in 2007 to 2009. Since many companies are still to be winded-up, although, it is not the most effective form of figuring out their decline in light of all-society economic stand-point.

The thesis is divided into 17 chapters. Each chapter is composed of several main points. The first part subsumes ten chapters, which describes basic elements of insolvency proceedings that are very important for the overview comprehension of the reorganization. The aforementioned part of my thesis covers the description of the historical development and basic elements of insolvency proceedings, explanation of bankruptcy, decision of bankruptcy, petition for bankruptcy order, parties to insolvency proceedings, automatic stay, bankrupt's estate.

Further, there is a simple introduction into solutions to bankruptcy, which opens the second part of my thesis that deals with reorganization itself.

Chapter Eleven describes one example of two successful reorganization cases in the Czech Republic. Chapter Twelve focuses on issues connecting with an initiatory phase of reorganization proceedings and it particularly highlights quantity and quality tests of admissibility of reorganization. The following chapter is an analysis of a reorganisation plan, which is the most important object of the whole proceedings. Chapter Fourteen looks at particular ways of solutions of bankruptcy. Chapter Fifteen relates to termination of reorganization and its possible forms. The following Chapter covers offers basic reasons and explanation of a low number of reorganizations used in the Czech Republic. Conclusion is finally drawn in Chapter Seventeen.

In my personal opinion, the Insolvency Act is of a good quality, however, there are many points to be amended for reaching better correspondence to the economic status of the Czech society. I am afraid that the Czech public is not already prepared for this non-liquidation solution and it would be a question of a long period time to convert it. Chapter Eighteen gives a list of a literature and other sources used for my thesis.

KLÍČOVÁ SLOVA – KEY WORDS:

INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ – INSOLVENCY PROCEEDINGS

REORGANIZACE – REORGANIZATION

ÚPADEK – BANKRUPTCY

**PŘÍLOHA: Reorganizační plán ZEMĚDĚLSKÉHO OBCHODNÍHO DRUŽSTVA
MIROTICE (bez příloh, podle znění uloženého v insolvenčním rejstříku)**

Krajský soud v Českých Budějovicích
Zátkovo nábřeží 2
370 84 České Budějovice
podatelna@ksoud.cbu.justice.cz

k č.j. KSCB 27 INS 787/2008

Dlužník/předkladatel reorganizačního plánu:

ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE
Mirotice 281, PSČ 398 01
IČ: 00112518
zastoupený předsedkyní představenstva Radkou
Bendovou a místo předsedkyní představenstva Ing.
Jarmilou Kolářovou

Reorganizační plán

dlužníka ZEMĚDĚLSKÉ OBCHODNÍ DRUŽSTVO MIROTICE
(úplné znění ke dni 30. listopadu 2008)

Přílohy:

1. Rozdělení věřitelů do skupin, splátky věřitelům po účinnosti reorganizačního plánu
2. Reorganizační rezerva
3. Zdroje k plnění závazků z reorganizačního plánu
- 4A. Seznam pohledávek dlužníka za třetími osobami
- 4B. Seznam pohledávek dlužníka za třetími osobami – listopad 2008
4. Seznam závazků dlužníka vůči třetími osobám
5. Seznam členů družstva
6. Dohoda o úhradě dluhu s věřitelem č. 13 Jozefem Beniskem

Přílohy jsou nedílnou součástí reorganizačního plánu

Obsah:

1.	Obecně k reorganizaci jako formě řešení úpadku dlužníka	2
2.	Skupiny věřitelů	2
3.	Způsob reorganizace	4
4.	Opatření k plnění reorganizačního plánu	4
5.	Provoz dlužníkového podniku	4
6.	Osoby podílející se na financování reorganizačního plánu	5
7.	Dopad na zaměstnanost v dlužníkově podniku	5
8.	Závazky vůči věřitelům po skončení reorganizace	5
9.	Zajištění splnění pohledávek ohledně kterých nebyl skončen incidenční spor a pohledávek vázaných na odkládací podmínku	6
10.	Předpokládaný termín skončení reorganizace	6

1. Obecně k reorganizaci jako formě řešení úpadku dlužníka

Reorganizací se dle insolvenčního zákona (dále jen IZ) rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkového podniku zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

Osobou oprávněnou podat návrh na povolení reorganizace je dlužník nebo přihlášený věřitel. Návrh na povolení reorganizace může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

U věřitelů, do jejichž práv reorganizační plán zasahuje, se v reorganizačním plánu uvede, o jakou částku je jejich pohledávka snížena nebo po jakou dobu bude trvat odklad její splatnosti nebo vykonatelnosti anebo v čem spočívají jiné zásahy do práv věřitelů.

Reorganizace se účastní v souladu s ustanovením § 334 IZ přihlášení věřitelé, jakož i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou (§ 168 IZ) a věřitelé jim na roveň postavení (§ 169 IZ).

2. Skupiny věřitelů¹²²

Dle ustanovení § 337 insolvenčního zákona se věřitelé dlužníka pro potřeby určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu při reorganizaci rozdělují do skupin, a to tak, aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy. Rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin obsahuje reorganizační plán, v němž se vždy uvede, podle jakých kritérií k rozdělení věřitelů došlo. Samostatnou skupinou jsou zejména každý zajištěný věřitel, věřitelé uvedení v § 335 a věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny.

A. Přihlášení věřitelé se zjištěnými pohledávkami (mimo skupiny věřitelů B a C)

Do této skupiny patří věřitelé s pohledávkami ve výši zjištěné na přezkumném jednání dne 22. září 2008, kteří nemají s dlužníkem uzavřeny dohody o splatnosti přihlášených pohledávek. Tyto pohledávky uvedené v příloze č. 1 budou dlužníkem uhrazeny v plné výši zjištěné na přezkumném jednání do patnácti dnu po nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Výjimkou je pohledávka věřitele č. 59 paní Mgr. Marie Strnadové zjištěná ve výši 16.156,-- Kč a pohledávka věřitele č. 76 pana Františka Vaňáče ve výši 20.616,70 Kč. U obou těchto věřitelů výše zjištěných pohledávek činila méně než 50% přihlášených pohledávek, takže podle § 178 insolvenčního zákona se k přihlášené pohledávce nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Vzhledem k tomu, že oba věřitelé však podali žaloby na určení pravosti a výše popřených pohledávek, bude použití výše uvedeného ustanovení insolvenčního zákona závislé na výsledku incidenčních sporů. Do doby jejich skončení však nebude věřitelům vyplacena ani zjištěná část jejich přihlášených pohledávek a bude zahrnuta do reorganizační rezervy společně s popřenou částí pohledávek.

Do této skupiny dále patří věřitelé s pohledávkami ve výši zjištěné na přezkumném jednání dne 22. září 2008, kteří mají s dlužníkem uzavřeny dohody o splatnosti přihlášených pohledávek. Tyto pohledávky uvedené v příloze č. 1 budou vzhledem k tomu, že splatnost závazků a pohledávek se dle ustanovení § 329 odst. 3 insolvenčního zákona rozhodnutím o povolení reorganizace vždy vrací do původních termínů, hrazeny dlužníkem dle uzavřených

¹²² § 334 a násl. insolvenčního zákona

dohod, splatné částky budou uhrazeny v plné výši do patnácti dnů po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.

Přihlášené nezjištěné pohledávky, které jsou předmětem incidenčních sporů, jsou zahrnuty do reorganizační rezervy uvedené v příloze č. 2 a tyto pohledávky budou uhrazeny dle výsledků incidenčních sporů z reorganizační rezervy po jejich ukončení.

B. Věřitelé uvedení v § 335 insolvenčního zákona (členové dlužníka)

Do této skupiny věřitelů patří členové dlužníka. Za pohledávku členů dlužníka se považuje právo vyplývající z jejich účasti v družstvu. Podle § 335 odst. 2 platí, že výše pohledávky vyplývající z účasti člena dlužníka v družstvu je rovna nule; ustanovení § 347 odst. 2¹²³ tím není dotčeno. Tyto pohledávky jsou uvedené v příloze č. 6.

C. Věřitelé nedotčení reorganizačním plánem (§ 337 odst. 3 insolvenčního zákona)

Do této skupiny patří věřitelé s pohledávkou, jejíž výši, splatnost ani další její vlastnosti a práva s ní spojená reorganizačním plánem nemění, nebo s pohledávkou, o které věřitel písemně uznal, že není reorganizačním plánem dotčena. Pohledávkou nedotčenou reorganizačním plánem je i pohledávka, u které v důsledku prodlení dlužníka došlo ke ztrátě sjednané výhody splátek, jestliže reorganizační plán stanoví splatnost jistiny včetně úroků stejně jako před prodlením dlužníka, nemění žádná další práva spojená s pohledávkou, s výjimkou práv věřitele spojených s účinky zahájení insolvenčního řízení nebo s již nastalým prodlením dlužníka, stanoví, že všechny splátky jistiny a úroku, které měl dlužník zaplatit před svým prodlením do dne účinnosti reorganizačního plánu, budou uhrazeny neprodleně po účinnosti reorganizačního plánu. Tyto pohledávky budou uhrazeny v plné výši do patnácti dnů po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.

Při schvalování reorganizačního plánu platí dle ustanovení § 347 odst. 4 pravidlo, že skupina věřitelů, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny, se vždy považuje za skupinu, která reorganizační plán přijala; obdobně to platí pro jednotlivé věřitele této skupiny. Věřitelé této skupiny jsou uvedeni v příloze č. 1.

¹²³ Znění § 347 odst. 2 insolvenčního zákona:

Jde-li o skupinu věřitelů uvedených v § 335, platí, že tato skupina přijala reorganizační plán, jestliže se pro jeho přijetí vyslovila většina společníků nebo členů dlužníka; u dlužníka se základním kapitálem musí souhrnný podíl těchto společníků nebo členů dlužníka současně představovat alespoň dvě třetiny základního kapitálu dlužníka.

3. Způsob reorganizace

Dlužník bude financovat reorganizaci vydáním části dlužníkových aktiv věřitelům, konkrétně vydáním peněžních prostředků za příjmy z prodeje sklizně zemědělských plodin za rok 2008, z prodeje nepotřebných nemovitostí (viz níže) a z dotací poskytovaných státem.

Zdroje k financování reorganizace a jejich vytváření jsou uvedené v příloze č. 3.

Mezi opatření přijatá dlužníkem ke splnění reorganizačního plánu dále patří restrukturalizace pohledávky věřitele č. 13 pana Jozefa Bcniska spočívající v odkladu splatnosti mimo reorganizaci po jejím ukončení na základě dohody s ním uzavřené (viz příloha č. 7).

U věřitele č. 68 Zemědělské služby Němec, s.r.o. dlužník započítává svoji pohledávku za tímto věřitelem ve výši 714.809,- Kč s jeho pohledávkou zjištěnou v přezkumném řízení ve výši 782.179,- Kč. Vzhledem k tomu, že pohledávka věřitele je vyšší než pohledávka dlužníka, nabytím účinnosti reorganizačního plánu zanikne jeho pohledávka v započteném rozsahu a zbývající část bude zaplácena dle přílohy č. 1 do patnácti dnů po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.

Dlužník předpokládá prodej části majetkové podstaty, která je pro plnění jeho podnikání nepotřebná. V současné době např. probíhají jednání se zájemci o koupi rodinných domů č. p. 98 v k. ú. Boudy, č. p. 289 a č. p. 290 (okály) v k. ú. Mirovice. Předpokládaná kupní cena za tyto nemovitosti by měla dosáhnout částky 2,1 mil. Kč.

4. Opatření k plnění reorganizačního plánu

Dle ustanovení § 353 insolvenčního zákona je dlužník od účinnosti reorganizačního plánu oprávněn nakládat s majetkovou podstatou, toto jeho oprávnění může být omezeno ve prospěch jiných osob pouze reorganizačním plánem; jiná omezení, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení, účinností reorganizačního plánu zanikají.

5. Provoz dlužníkového podniku

Dlužník bude dále pokračovat ve svých podnikatelských činnostech, aby zejména nedošlo k znehodnocení rozpracované výroby dlužníka, kterou jsou investice do přípravy zemědělských pozemků pro sklizně zemědělských plodin v roce 2009 a získání dotaci na obhospodařované pozemky, což jsou hlavní zdroje příjmu dlužníka v příštím roce.

Dlužník bude dále pokračovat v prodeji nepotřebného majetku, zejména pak nemovitostí, které neslouží k provozování jeho podniku.

Dlužník rovněž bude vymáhat intenzivně splatné pohledávky, a to i soudní cestou.

6. Osoby podílející se na financování reorganizačního plánu

Vzhledem k okolnostem výše uvedeným je možné předpokládat, že dlužník bude schopen plnit závazky uvedené v reorganizačním plánu z vlastních zdrojů. Žádné další osoby se nebudou podílet na financování reorganizačního plánu nebo převzetí závazků dlužníka a ani zajišťovat jejich splnění.

Reorganizační plán v předkládané podobě umožnilo uzavření dohody s věřitelem panem Jozefem Beniskem, podle které budou jeho pohledávky uspokojeny mimo reorganizační plán v průběhu roku 2009 (viz bod 8. tohoto plánu).

7. Dopad na zaměstnanost v dlužníkově podniku:

Plnění reorganizačního plánu žádným způsobem neovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku.

8. Závazky vůči věřitelům po skončení reorganizace

Dle ustanovení § 356 insolvenčního zákona platí, že není-li insolvenčním zákonem nebo reorganizačním plánem stanoveno jinak, zanikají účinností tohoto plánu práva všech věřitelů vůči dlužníkovi. Za věřitele dlužníka se od účinnosti reorganizačního plánu považují pouze osoby uvedené v reorganizačním plánu za podmínek v něm stanovených, včetně rozsahu jejich práv.

Účinností reorganizačního plánu zanikají práva třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty, a tato práva vznikají osobám uvedeným v reorganizačním plánu (viz příloha Č. I tohoto reorganizačního plánu) za podmínek v něm stanovených, není-li v insolvenčním zákoně nebo v reorganizačním plánu stanoveno jinak. To platí i pro majetek, který podle reorganizačního plánu má připadnout osobě odlišné od dlužníka. Právo třetích osob na vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty tím není dotčeno.

Mimo reorganizační plán bude dlužník v průběhu jeho plnění i po skončení reorganizace plnit nepřihlášeným věřitelům, se kterými uzavřel dohody o splácení jejich pohledávek před zahájením insolvenčního řízení, a to v termínech v dohodách uvedených.

Majoritní věřitel pan Jozef Beniska, č. přihlášky 13, uzavřel s dlužníkem dne 28. 11. 2008 dohodu o úhradě dluhu, která je přiložena jako příloha č. 7 reorganizačního plánu. Věřitel pan Jozef Beniska má v době předložení reorganizačního plánu za dlužníkem pohledávky v celkové výši 12.343.788,50 Kč, z toho celková výše přihlášených a zjištěných pohledávek činí 8.210.405,50 Kč a celková výše pohledávek vzniklých ode dne konání přezkumného jednání u insolvenčního soudu do dne uzavření dohody činí 4.133.383,00 Kč. Ve výše uvedené dohodě se dlužník zavázal uhradit pohledávky po předpokládaném termínu skončení reorganizace ve splátkách od dubna do prosince 2009 s tím, že tyto úhrady nebudou do reorganizačního plánu zahrnuty. Dlužník uznává výše uvedené pohledávky věřitele pana Jozefa Beniska a tyto pohledávky budou uhrazeny po skončení reorganizace dle dohodnutého splátkového kalendáře.

9. Zajištění splnění pohledávek ohledné kterých nebyl skončen incidenční spor a pohledávek vázaných na odkládací podmínku

Pohledávky, které jsou předmětem incidenčních sporů a pohledávky vázané na odkládací podmínku budou v případě, že nastane jejich splatnost, hrazeny z reorganizační rezervy dle přílohy č. 2. Reorganizační rezerva představuje prostředky dlužníka, které budou u každé z pohledávek uvedených v příloze č. 2 až do zániku důvodu jejího zařazení do reorganizační rezervy účelově vázány na případnou úhradu této pohledávky, K zániku důvodu zařazení pohledávky do reorganizační rezervy dojde v případě uhrazení této pohledávky, pokud bude zjištěna v insolvenčním sporu nebo pokud nastane splatnost splněním odkládací podmínky, v ostatních případech např. ukončením incidenčního sporu aniž by byla zjištěna žalovaná

pohledávka či zánikem pohledávky vázané na odkládací podmínku, aniž by tato podmínka nastala, případně jiným zákonným způsobem. Po zániku důvodu zařazení pohledávky do reorganizační rezervy může dlužník opět s prostředky na tuto pohledávku vázanými volně disponovat.

10. Předpokládaný termín skončení reorganizace

Dlužník předpokládá, že reorganizace dle tohoto reorganizačního plánu by mohla být skončena do 28. února 2009, přičemž úhrady věřitelům dle přílohy č. I budou zaplaceny do patnácti dnů po nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Pohledávky vzniklé věřitelům z incidenčních sporů, které do data předpokládaného ukončení reorganizace nebudou pravomocně rozhodnuty, budou hrazeny z reorganizační rezervy.

V Miroticích dne 30. listopadu 2008

Ing. Jarmila Kolářová

podpis

Radka Bendová

podpis